ARGEȘ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă

■ Anul XIV (XLIX) ■ Nr. 10 (388) ■ Octombrie 2014 ■ 4 lei ■

Editori:

Consiliul Local Pitești

Primăria Municipiului Pitești

Centrul Cultural Pitești

SHAFI-I-ABBASI - DERVIȘ ADORMIT, 1650

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Momente şi schiţe din actualitatea literară

■ În revista *Caligraf*, nr. 9 (160)/septembrie 2014, Gabriel Argeşeanu publică un interviu cu prozatorul Sorin Preda despre celălalt Preda, Marin Preda, unchiul său. Iată un portret al autorului *Moromeţilor*, un portret făcut de nepot unchiului, doar aparent literaturizat: „E greu să-l descrii pe Marin Preda. Nu semăna cu nimeni. Poate puţin cu Panait Istrati, puţin cu Eliade, când era tânăr. Ţin minte că la un moment dat (eram în Dionisie Lupu, nr. 4), s-a uitat în oglindă şi, observând că e neras de câteva zile, a spus ca pentru sine: «Ce-ar fi să-mi las barbă şi să semăn câteva zile cu Hemingway». Apoi, a râs şi s-a retras în liniştea sălii de baie, cugetând în sinea lui că, în ciuda aparenţelor, schimbul l-ar fi dezavantajat. Corect ar fi fost un schimb de înfăţişări: Marin să-şi lase barbă, iar Hemingway să-şi pună pe nas o pereche de ochelari cu dioptrii mari, asemenea marelui romancier siliştean./…/În realitatea lui de zi cu zi, Marin Preda era poliedric. Avea mai multe înfăţişări şi laturi distincte. Fiecare avea ocazia să-l cunoască în alt mod. Fostele iubite într-un fel, duşmanii, în altul. Avea ceva teatral în el, dar şi ceva extrem de profund, insondabil. Rădea cu o poftă nebună, visceral aproape. Tăcea la fel. Părea absent, cu mintea în vacanţă, iar peste nişte luni, era în stare să-ţi reproducă spusele tale cu o precizie de reportofon. Nu era confesiv, dar te putea surprinde cu o amintire ciudată, cu o mărturie la care nu te-ai fi aşteptat. Chiar dacă umorul nu-l părăsea niciodată, orice cuvânt sau constatare aveau în gura lui o apăsare de adevăr istoric, de lucru îndelung verificat. <<S-a descoperit legea prostiei universale>> zicea el şi îţi rezuma expresiv *Legea lui Peter*, liniştit cumva că prostia nu e o aiureală, o scrânteală accidentală a minţii. Pentru Marin Preda, era extrem de relaxant să afle că prostia poate fi ceva serios, ce se studiază în universităţi celebre, după legităţi, principii şi formule exacte de calcul…"

■ În *Adevărul* din 4 octombrie a.c., Ciprian Chirvasiu scrie un fel de reportaj de la o „demisie editorială". Este vorba de lansarea volumului de poeme *Ţara mea, viaţa mea, dragostea mea-despre modesta mea ratare personală*, ultima carte a interesantului şi talentatului poet Lucian Vasilescu, acesta declarând că *Ţara mea*… este ultima sa apariţie editorială, neaşteptându-se la cronici sau la premii, nedepunând cartea pe masa vreunui juriu. După cum spune Chirvasiu, avem de-a face cu „un volum-manifest, un protest liric, de o sensibilitate cutremurătoare, la adresa manelizării societăţii româneşti postdecembriste, care aneantizează prezentul şi anulează trecutul celor care au visat că schimbarea regimului de acum un sfert de secol ne va mântui de mizerie. Un strigăt mocnit de revoltă şi de neputinţă". Iată un fragment din prefaţa la volum a poetului Lucian Vasilescu: „Avem, în brava noastră Republică manelistă, maneaua politică, manea executivă, manea judecătorească, manea administrativă, manea media. Avem clădiri în formă de manea, avem o manea a infrastructurii, una a privatizării, alta a sindicatelor, una a învăţământului şi o alta a asistenţei sociale, avem maneaua ocrotirii sănătăţii şi maneaua mediului, avem maneaua justiţiei şi maneaua de la pagina cinci, maneaua talk showului şi manea parlamentară, o manea a proscrişilor şi una a celor care se dau cu maşini care costă mai mult decât până unde ştiu proprietarii lor să numere. Şi tot aşa. În zumzetul ăsta am zgâriat şi eu cu tocul şi peniţa, într-un registru cu coperte groase, la ultima carte de poezie pe care o mai public. Am crezut, din decembrie 1989 şi vreme de vreo douăzeci de ani, că-mi locuiesc visul. Se vede treaba c-am adormit visând frumos şi m-am trezit în plin coşmar, ce-i drept, tot un vis şi acesta. Am mai crezut că şi binomul gazetărie-poezie este unul funcţional. Despre cuvinte am crezut că ele sunt cele care ţin lumea laolaltă, să nu se destrame. Am crezut în puterea lor de a zidi, de a întemeia. Şi am avut dreptate, de fiecare dată, doar că lucrurile nu stau cum am crezut eu în lumea asta, în limba asta şi nici acum.(…) De aici înainte, dacă textele mele vor mai fi invitate la întâlniri publice (lecturi, spectacole, festivaluri) voi continua să le însoţesc, pentru că aşa se cuvine. Pe de altă parte, am hotărât să nu depun acest ultim volum pe masa niciunui juriu literar. Mai mult: îmi amputez acum, voluntar, orizontul de aşteptare al oricărui premiu literar sau pentru literatură". Un gest impresionant care ar trebui să pună pe gânduri lumea literară, dar mai ales societatea civilă şi lumea politică. Din păcate, am o bănuială că el va trece neobservat, alte cestiuni importante fiind la ordinea zilei!

■ La 9 octombrie, colegii noştri de la Bacău au sărbătorit cu fast 50 de ani ai revistei *Ateneu*. Cu acest prilej, le-am transmis următorul mesaj: 50 de ani, un om se află într-un vârf, iar de a doua zi trebuie să înţeleagă cu toată luciditatea că începe coborâşul. Că e sceptic sau optimismu-i dă pe afară, că iubeşte şi/sau e iubit, că e energic sau de tot tuflit, el se află la o oră după jubileu pe panta coborâtoare spre nu ştiu ce. Cu totul altfel stau lucrurile când vorbim de jubileul unei reviste. La 50 de ani, aş zice că o revistă e salvată. E la fel de matură ca un om, dar de a doua zi ea porneşte pe o rampă, ca să zicem aşa, nici gând să coboare. Este cazul seriei noi a *Ateneu*-lui de la Bacău. A apărut într-un moment de aşa-zis dezgheţ ideologic şi redacţia a ştiut să profite de acesta, făcând o revistă profesionistă în vremi din ce în ce mai vitrege; asta până-n 1989. După aceea, lucrurile s-au simplificat (nota bene: la unele surate lucrurile s-au complicat, că şi democraţia are paradoxurile ei!), în sensul că şi-a păstrat un, să folosim un anglicism, trend ascendent. Un cititor fervent de gazete literare, când i se aprinde beculeţul *Ateneu*, punând unul lângă altul redactorii şi colaboratorii revistei din această serie, alcătuieşte un valabil şi viabil dicţionar al literaturii române contemporane, Poate că şi numai numele premianţilor revistei, dimpreună cu cei care i-au cadorisit, fac o literatură viabilă. Ce ziceam, că la 50 de ani o revistă de cultură scapă? Ei bine, *Ateneu* este o revistă salvată. Nu putem să-i dorim decât să ajungă la vârsta *Convorbirilor literare*, a *Daciei literare*, a *Familiei*, şi mai departe. În speranţa că vom ajunge a sărbători şi noi peste doi ani jubileul, vă spune ***La mulţi ani cu noi succese***!, în numele *Argeş*-ului, Dumitru Augustin Doman.

FestLit Cluj 2014

Timp de trei zile (5-7 octombrie 2014), s-a desfăşurat la Cluj-Napoca prima ediţie a

Festivalului Naţional de Literatură, FestLit. Iniţiat de Uniunea Scriitorilor din România şi organizat de Filiala Cluj a U.S.R., evenimentul a reunit în inima Transilvaniei reprezentanţi ai celor 20 de filiale ale Uniunii Scriitorilor. Timp de trei zile, Clujul a fost capitala scrisului românesc. Au fost gazde generoase, alături de Filiala clujeană, Emil Boc, primarul municipiului, Ioan-Aurel Pop, rectorul Universităţii *Babeş-Bolyai*, Călin Stegerean, directorul Muzeului de Artă, Sorina Stanca, directoarea Bibliotecii Judeţene şi alţi oameni de cultură sau de afaceri clujeni. Programul a cuprins *Rondul de gală ale scriitorilor*, la Muzeul de Artă, lecturi publice şi recitaluri (*Microfonul vă aparţine*, la Centrul de Cultură Urbană Casino), un Colocviu-dezbatere în Aula Magna a Universităţii Babeş-Bolyai pe tema Revistele literare de azi pentru mâine (cu participarea reprezentanţilor revistelor din raza Filialei clujene, *Steaua, Tribuna, Apostrof, Echinox, Helikon, Mişcarea literară, Nord literar, Poesis, Caiete Silvane*), şi a celor mai unor importante reviste din ţară: *România literară, Viaţa Românească, Ramuri, Luceafărul de dimineaţă, Convorbiri literare, Arca, Ateneu, Dacia literară, Orizont, Vatra, Familia, Discobolul, Euphorion, Argeş, Conta, Hyperion, Alpha, Ex Ponto, Poezia, Cultura, Vatra veche*, lansări de carte-maraton (Scriitori pe scena Festivalului Internaţional de Carte Transilvania), întâlniri simultane cu cititorii la Facultatea de Litere, Departamentul de Jurnalism al UBB, în Liceele „Bariţiu", „Bălcescu", „Coşbuc", „Eminescu", „Avram Iancu", „Racoviţă", „Şincai", la Seminarul Teologic Ortodox şi la Biblioteca Judeţeană „Octavian Goga". Oaspeţii au putut alege şi o plimbare La pas prin Clujul vechi. S-a adăugat ediţia de toamnă a Salonului scriitorilor plasticieni dedicată Festivalului de Literatură. Au expus clujenii: Mariana Bojan, Florica Bud, Doina Cetea, Ion Cristofor, Constantin Cubleşan, Rodica Frenţiu, Maria Pal, Irina Petraş, Laura Poantă, Rodica Scutaru-Milaş, Aura Schussler, Flavia Teoc.

Au fost oaspeţii Festivalului scriitorii: Gabriela Adameşteanu, Adrian Alui Gheorghe, Corneliu Antoniu, Aurel Maria Baros, Gabriel Chifu, Dumitru Chioaru, Dan Mircea Cipariu, Gabriel Coşoveanu, Dan Cristea, Daniel Cristea-Enache, Mircea A. Diaconu, Traian Dobrinescu, Gellu Dorian, Marian Drăghici, Horia Gârbea, Ioan Groşan, Irina Horea, Silvia Kerim, Nicolae Leahu, Ion Bogdan Lefter, Adrian Lesenciuc, Nicolae Manolescu, Riri Manor, Ioan Matiuţ, Mircea Mihăieş, Angelo Mitchievici, Ioan Moldovan, Nicolae Oprea, Aurel Pantea, Sebastian Reichmann, Gheorghe Schwartz, Nicolae Spătaru, Cassian Maria Spiridon, Peter Sragher, Victor Gh. Stan, Liviu Ioan Stoiciu, Arcadie Suceveanu, Traian Ştef, Petre Tănăsoaica, Virgil Todeasă, Dumitru Ungureanu, Ioan Radu Văcărescu, Radu Voinescu, Răzvan Voncu, Varujan Vosganian, secondaţi de clujenii Elena Abrudan, Horia Bădescu, Mariana Bojan, Ştefan Borbély, Ioana Bot, Hanna Bota, Corin Braga, Constantina Buleu, Dumitru Cerna, Ruxandra Cesereanu, Doina Cetea, Ion Cristofor, Constantin Cubleşan, Mariana Gorczyca, Săluc Horvat, Vasile Igna, Florina Ilis, Laszlo Alexandru, Gabriela Lungu, Radu Mareş, Rodica Marian, Nicolae Mocanu, Ion Mureşan, Marcel Mureşeanu, Mircea Muthu, Olimpiu Nuşfelean, Mircea Petean, Irina Petraş, Ioan Pintea, Ion Pop, Mircea Popa, Ioan Pop-Curşeu, Adrian Popescu, Ilie Rad, Aurel Rău, Călin Teutişan, Sanda Tomescu-Baciu, Alexandru Vlad, Mircea Vaida-Voevod, George Vulturescu.

FestLit 2014 s-a încheiat pe 7 octombrie seara cu festivitatea de premiere. Juriul (alcătuit din criticii literari: Dan Cristea, Gabriel Coşoveanu, Mircea A. Diaconu, Nicolae Leahu, Mircea Mihăieş, Irina Petraş, Răzvan Voncu) a acordat Marele Premiu lui Gabriel Chifu pentru romanul *Punct şi de la capăt* (Ed. *Polirom*, 2014). Reamintim că fiecare dintre cele 20 de filiale ale U.S.R. a propus un autor/o carte pentru premiere. Filiala Piteşti a propus: Mircea Bârsilă – *Viaţa din viaţa mea*.

Gheorghe Grigurcu

D-ale imposturii

Dumitru Augustin Doman: *Se vorbeşte pînă la saturaţie în presa noastră culturală şi la evenimente despre o mare diversitate de grupări literare, orientări, genuri şi subgenuri, generaţii şi promoţii ş.cl. N-ar trebui să se vorbească însă şi despre diversitatea formelor de impostură din viaţa noastră literară? Sau nu există aşa ceva?*

Aşadar impostura. Concept radical, eliminatoriu. Cum să nu ne ducă gîndul mai întîi, dacă-l amintim, spre pletora de versuri proaste, într-o ameninţătoare sporire, înfăţişînd o bezmetică agitaţie a nonsensului din toate punctele de vedere? O jalnică babilonie! Cîţi versificatori "p(r)ostmoderni" există azi în ţara noastră? Zeci de mii, sute de mii? Afirmaţia euforică a lui Alecsandri cum că românul s-a născut poet, iată, e luată în seamă într-un chip prăpăstios. Propoziţiile cele mai anodine, prea adesea inepte, sînt juxtapuse la întîmplare. Deriziunea se vede împinsă pînă la o voluptate a deriziunii, în duhul unei afectări ce te poate scoate din sărite. M-am străduit o vreme a rămîne îngăduitor faţă de ceea ce mi se părea, totuşi, o năzuinţă demnă de apreciere în marasmul pragmatismului ce ne înconjoară. Dar aşa nu mai merge. Trebuie, într-un fel sau altul, să descurajăm această conjuraţie a prostului gust, a nesimţirii. Culmea e că, oricît de neizbutită (ce zic? stupidă, ridicolă) ar fi o cărţulie cu pretenţii poeticeşti, se găsesc literaţi care să-i elibereze un certificat de trecere. Să-l remonteze pe cel ce a comis-o, să-l pună pe picioare, să-l ajute să facă paşi, copăcel-copăcel. Despre acestea însă nădăjduiesc să discutăm mai pe larg cu altă ocazie. De data asta îngăduiţi-mi să mă opresc asupra altui tip de impostură, cea politic-etică. Straniu, ea e reprezentată de o seamă de tineri şcoliţi, cu referinţe docte la îndemînă şi cu o uşurinţă frazeologică, însă care găsesc de cuviinţă a lua apărarea comunismului. Acum, cînd rănile produse de urgia sa încă nu s-au închis. Acum, cînd se întîmplă încă să nu găsim soluţiile juste, drumul optim spre o viaţă degrevată de umbrele mentalului totalitar, de maleficele sale structuri, se pare că încă active în culise. Cum ne-am putea explica opţiunea lor? Oare n-au nimic mai bun de făcut decît să spele de sînge cămaşa unui sistem criminal? Dacă s-au apucat de o atare treabă, de ce să nu inocenteze la urma urmei şi nazismul, să nu persifleze şi Holocaustul? Le e teamă de criteriul coerenţei ori... de altceva? Despre ce ar putea fi vorba? Să fie o sforţare de originalitate indiferent de preţul plătit, un "sport extrem" al celor ce-şi propun a devia de la "mainstream-ul intelectual naţional", cum se rosteşte unul dintre ei, sau o malformaţie a conştiinţei, astfel cum unii dintre noi au o malformaţie somatică? Cine ştie! În orice caz e o probă de incultură istorică (fie şi mimată, deci cu atît mai gravă) ca şi o lipsă a bunului simţ (aceasta cît se poate de reală).

Voi oferi cîteva mostre ale ignobilului discurs în chestiune, dintr-un volum despre care am mai scris, intitulat **Iluzia anticomunismului. Lecturi critice ale Raportului Tismăneanu,** coordonat de Vasile Ernu, Costi Rogozanu, Ciprian Şiulea, Ovidiu Ţinchindeleanu, tipărit în 2008 de Editura Cartier din Chişinău, în condiţiile în care am auzit că editurile din România l-au refuzat. Bineînţeles, nu fără un întemeiat motiv! Luînd în colimator Raportul Tismăneanu, junii neocomunişti nu fac altceva decît a crea un spaţiu vid al conştiinţei democratice spre a-şi putea acredita insanităţile: "Raportul Tismăneanu însuşi este (global) un eşec", afirmă peremptoriu Adrian-Paul Iliescu. Cum aşa? Plasat în strictă logică marxist-leninistă, numitul apelează la un argument... emoţional: "*Misionarii anticomunismului – anticomuniştii de profesie* nu pot fi buni judecători în primul rînd pentru că sunt stăpîniţi de *fobia* faţă de comunism. Chiar dacă aceasta este explicabilă (iar nu imputabilă), acţiunea ei este contraproductivă. Fobia deturnează gîndirea de la evaluarea obiectivă a faptelor". Ei, dacă ar fi amorezaţi de comunism, de cîtă obiectivitate ar fi dat dovadă! În manieră "productivă", ar fi transcris lozinci şi, pe cît cu putinţă, aplauze. Acelaşi semnatar nu ocoleşte un truc deja experimentat al zelatorilor regimului comunist şi anume acela de-a prăvăli asupra anticomuniştilor vinovăţia comuniştilor. Nu sînt cei dintîi... tendenţioşi? "Primul ei efect (al fobiei) este reinterpretarea ideologică a tot ce s-a întîmplat sub comunism, astfel ca nimic să nu poată fi invocat de cineva drept indiciu al unor «reuşite» (măcar parţiale) ale regimului" (acelaşi Adrian-Paul Iliescu). "Reuşite măcar parţiale"? Atari "reuşite", nu ne îndoim, se pot găsi la fel de bine în Italia lui Mussolini şi în Germania lui Hitler şi, în consecinţă, intră în raţiunea preopinenţilor noştri să le scoată în relief, la un moment dat, şi pe acestea! Un alt procedeu: o dezvinovăţire de tip masochist a totalitarismului roşu. De ce să nu admitem noi, necomuniştii, dedublarea, *id est* fariseismul ce ne distinge? Noi şi numai noi am fost cei decăzuţi, cei "expulzaţi de adevăr", iar nu exponenţii mesianicei ere ideologice. Iată rîndurile lui Dan Ungureanu: "Comunismul nu s-a bazat pe minciună, impostură şi dedublare (...). Minciuna, viclenia, impostura, dedublarea, ipocrizia sunt armele cu care *noi* ne-am apărat contra comunismului, nu invers. (...) Să nu acuzăm comunismul de minciună şi de impostură. Noi am fost cei care am minţit comunismul". Cu un tupeu, să recunoaştem, nu de toate zilele, Ciprian Şiulea cutează a se erija în postura unui defensor al demnităţii colective: "În măsura în care foarte mulţi români nu mai vor să fie victimele comunismului şi acum, după 19 ani de la căderea lui, această poziţie oficială a statului român, care, teoretic, ne reprezintă pe toţi, poate fi considerată de-a dreptul ofensatoare". Referinţa e, desigur, la "condamnarea" comunismului, rostită de Traian Băsescu în Parlament, care, aşa de nesatisfăcătoare cum e, exprimă un proces al normalizării care nu mai poate fi oprit. Acelaşi Ciprian Şiulea mai recurge şi la necuviinţa de-a aduce Raportului şi obiecţii formale. Căci în textul în cauză s-ar întîlni "relativ des termeni lamentativi-vindicativi, precum «odios», «călău», «căpetenie a Securităţii», exprimări hiperpatetice de genul «Nu toate victimele au fost martiri, dar ne roagă, din cerul lor, să nu le uităm»". Noroc că nu avem şi noi, cei ce am îndurat stăpînirea comunistă, o prevedere a sancţionării negativismului aplicat acesteia, analoagă celei privitoare la Holocaust. Dar să trecem mai departe.

Costi Rogozanu se răfuieşte cu "liberalizarea", aşa incompletă şi de scurtă durată pe care regimul comunist a consimţit-o în jurul anului 1965, care n-ar fi fost altceva decît un fenomen retrograd, un "conservatorism disimulat în progresism". Cităm delicioasele stridenţe: "Ieşirea din proletcultism din anii '60 (...) s-a făcut printr-un ritual morbid necesar: a fost pus pe masă interbelicul mort, a fost bărbierit, spălat, parfumat, încălţat cu pantofi lăcuiţi şi îmbrăcat cu un costum nou trăsnind a naftalină. S-a purces la îmbălsămare şi s-a dat drumul la pelerinaj". Ca să vezi! Cu o mai mare varietate lexicală şi cu o părelnic sporită alonjă speculativă, e reciclat un laitmotiv al "criticii" celei mai repulsiv dogmatice. (Ne)demn legatar al unor I. Vitner, N. Moraru, J. Popper, Ov. S. Crohmălniceanu, nostalgicul analist lansează cu aplomb formule ale unei concepţii sinucise: "o întoarcere artificială la interbelic, din nevoia iremediabilă de legitimitate"; "un muzeu al produsului artistic"; "fundamentalismul estetizant"; "«religia» întemeiată pe polemica maioresciană în jurul autonomiei esteticului, totuşi un caz tranşat şi desuet". Adoptînd o asemenea optică intransigentă a "luptei de clasă", e firesc ca C. Rogozanu să-i execute necomplexat pe criticii noştri de seamă din trecut, ca şi pe cei ce şi-au îngăduit a-i readuce în actualitate: Eugen Simion apare mustrat pentru că "îl descoperă pe E. Lovinescu şi-i plivește cu atenţie opera de «balastul» ideologic, propunîndu-l ca pe un critic pasionat de puritatea estetică şi de forţa explozivă a valorii artistice". E Lovinescu însuşi e trecut prin furcile caudine ale unui fără de cusur dogmatism comunist: "Tocmai un promotor destul de pragmatic al împrumutului şi al copiei cu precădere din cultura occidentală, un om care privea literatura şi lupta pentru puterea artistică cu cea mai lucidă privire sociologică avea să sufere de ceea ce s-ar putea numi monomanie meşteşugărească – au fost şi sunt ridicate în slăvi calităţile sale stilistice şi obsesia sa pentru propriul stil". Nu mai puţin responsabilizat e Nicolae Manolescu, deoarece "îşi regăseşte forţa în sfîrşitul secolului XIX, în Titu Maiorescu şi invitaţia lui perpetuă la raderea răului estetic şi cultivarea artei celei situate dincolo de morală şi de mesaj politic". Aşa încît ni se pare complet ininteligibil gestul lui C. Rogozanu de-a se disocia de acei "parveniţi care sfidează orice formă de iniţiativă şi curaj ideologic, precum Adrian Păunescu şi C. V. Tudor", deoarece se află în aceeaşi ambarcaţiune cu ei. E mai curînd o rivalitate "cu jegul României Mari" pentru ocuparea unui loc mai favorabil în interiorul bărcii cu pricina...

Un alt discurs procomunist vine din partea unui înalt demnitar al regimului (un soi de om de litere şi d-sa), care dă astfel o dovadă de... consecvenţă. Numai că e o consecvenţă în rău, comparabilă cu cea a unui deţinut eliberat condiţionat, care îşi continuă malversaţiunile. Îl avem în vedere pe Dumitru Popescu-Dumnezeu. Personaj cu o faimă deloc invidiabilă, cu două feţe: una de obedienţă ancilară, aparent fără limite, faţă de cuplul Ceauşescu, alta de aroganţă ciocoiască, ieşită din comun, faţă de "inferiori". Tentînd, oricum, a se disculpa, Dumitru Popescu-Dumnezeu se străduieşte a relua demonstraţia concepţiei d-sale sub un unghi nu mai puţin ideologizat decît în trecut, dar în care aranjează factorii componenţi ai acesteia într-un puzzle parţial diferit. Numai că... numai că vinovăţia ce-l impregnează iese necruţător la iveală, suplimentată cu un masiv aport al ipocriziei. Minciuna suprapusă minciunii duce la un efect dezastruos. Spicuim linii dintr-un text al ipochimenului, apărut recent într-o importantă revistă literară. Uzatul paladin al ceauşismului găseşte nimerit a insista pe rolul nefast al ocupantului sovietic, susţinînd că exclusiv acesta ar fi fost cauza tuturor relelor cîrmuirii comuniste de pe meleagurile noastre: "La umbra Armatei Roşii acţiona un puternic mecanism compus ad-hoc din reţeaua consilierilor sovietici". Sau: "Ordinele de zi transmise de URSS ţărilor satelit, constrînse să respire în ritmul baghetei învingătorului suspicios, intolerant, decis să-şi aplice şi în ţările învinse ingineria pretins antropocentrică pînă la capăt". De unde rezultă că Dumitru Popescu-Dumnezeu nu are noţiunea de complicitate. Cum ar fi fost cu putinţă sovietizarea României fără cozile de topor ale nomenclaturii autohtone? Cum s-ar fi descurcat *big-brother*-ul de la Răsărit fără cei care au gestionat cele două faze ale comunismului românesc, cea a lui Gheorghiu-Dej şi cea a lui Ceauşescu? "Acel curs dirijat de la Moscova se producea în climatul postbelic al revanşei URSS", susură Dumitru Popescu-Dumnezeu. Ca din întîmplare însă, căderea dictatorului nostru "războtit" şi "eretic" s-a produs exact în momentul în care acesta n-a mai avut parte de umbrela sovietică. Ceea ce

– continuare în pag. 14 –

M-am străduit o vreme a rămîne îngăduitor faţă de ceea ce mi se părea, totuşi, o năzuinţă demnă de apreciere în marasmul pragmatismului ce ne înconjoară. Dar aşa nu mai merge. Trebuie, într-un fel sau altul, să descurajăm această conjuraţie a prostului gust, a nesimţirii. Culmea e că, oricît de neizbutită (ce zic? stupidă, ridicolă) ar fi o cărţulie cu pretenţii poeticeşti, se găsesc literaţi care să-i elibereze un certificat de trecere. Să-l remonteze pe cel ce a comis-o, să-l pună pe picioare, să-l ajute să facă paşi, copăcel-copăcel.

litere

Geo Vasile

Astfel, în perindarea zilelor

lași să irumpă surprinderea că

îngerul lui Dumnezeu ți-a fost alături

cu chipul însorit de surâsul

tuturor anotimpurilor vieții.

Così, nella fugacità dei giorni

lasci irrompere la sorpresa che

l'angelo di Dio ti sia stato accanto

col suo viso assolato dal sorriso

di tutte le stagioni della vita.

poesis

Act vital de iubire

Monahul îți spune că rostul vieții tale
este apropierea de Dumnezeu
şi cunoaşterea vieţii şi operei Sale,
dar toate zilele îţi sunt o apă stătută
goale de sens, pline de vanități păgâne...
preţuieşti sinuciderea ca pe un
gest suprem de liberă alegere, singurul
chip de-a exprima ceva, poate chiar marea
ocazie de a săvârşi în nume propriu
un unic act vital de iubire...

a reuşi în ceva, în orice, e ambiţie,
o sordidă ambiţie, posibilă
cel mai adesea
prin mijloace la fel de sordide...

şi mult mai trist decât a-ţi rata
propriul vis, este-mplinirea lui,
aşa acum apele fluviului ţâşnite
din munte ca să viseze marea,
se fac tot mai palide la faţă,
aflând că li se-apropie sfârşitul ...

Vitale atto d'amore

Il monaco ti dice che la più alta meta
della tua vita è avvicinare e conoscere
la vita e le opere di Dio, però tutti
i tuoi giorni sono acqua stagnante,
vuoti di senso e pieni di vanità pagane:
apprezzi il suicidio quale eccelso gesto
di libera scelta, il solo modo di esprimere
qualcosa, forse la grande occasione
di portare a fine un unico vitale atto d'amore...

Riuscire a compiere qualcosa,
qualunque cosa,
è ambizione, ripugnante ambizione,
il più delle volte possibile per mezzi
altrettanto ripugnanti.

Molto più triste del fallimento del tuo
sogno, è il suo compimento,
così come le acque del fiume
sgorgate dalla montagna per sognare il
mare, diventano sempre più pallide in faccia
pian piano che avvertono l'abisso...

Perindarea zilelor

Stăpân închipuit al timpului
şi-al spaţiului fără fruntarii,
aceste-ntârziate fărâme de iubire
le dărui tăcerii de pe urmă,
fără umbră de patimă.
Căci tot zburând de-a lungul căilor
pământescului Eden anestezic,
ai perceput savoarea
seninătăţii sustrase vântului,
frate al subitelor culmi,
şi-ai regăsit rostul
acestei latitudini a inimii.
Astfel, în perindarea zilelor
laşi să irumpă surprinderea că
îngerul lui Dumnezeu ţi-a fost alături
cu chipul însorit de surâsul
tuturor anotimpurilor vieţii.

Fugacità dei giorni

Presunto padrone del tempo,
delle distese sconfinate, queste
tardive briciole d'amore regali
all'estremo silenzio privo di passione.
Poiché nel volare lungo i sentieri
del terrestre Eden anestetico,
hai percepito il sapore
della serenità rubata al vento,
fratello delle altezze improvvise,
e ritrovato il senso
di questa latitudine del cuore.
Così, nella fugacità dei giorni
lasci irrompere la sorpresa che
l'angelo di Dio ti sia stato accanto
col suo viso assolato dal sorriso
di tutte le stagioni della vita.

Dihonie

Nemântuita dihonie între suflet
şi trup: spirale învrăjbite se
răsucesc roşii de sânge,tragice hematii
laşitate şi eroism, pulsiuni arhaice
şi făgăduinţe te înfăşoară ca tot
atâtea flăcări târâtoare, te-ai lăsat
înşelat de forme de himere
globulare, schingiuit de fantasmele
copilului ce-ai fost şi-ai rămas,
ai înţeles în fine că viaţa e un
cortegiu de umbre delirante
visându-şi veşnica nefiinţă
în timp ce dragostea e anestezic:
cine e atât de nebun să se
trezească în mijlocul operaţiei?

Dissidio

Il dissidio senza tregua tra
animo e corpo: spirali
discordi che si contorcono rosse
di sangue, di tragiche emazie,
vigliaccheria ed eroismo,
pulsioni arcaiche e voti
t'avvolgono come tante
fiamme striscianti, ti sei
lasciato sfigurare dalle forme
di chimere globulari, straziare dai
fantasmi del bambino che
fosti, e molto più tardi hai capito:
la vita è un corteo di ombre
deliranti che sognano il proprio
non essere mentre l'amore è
un anestetico: chi è così pazzo da
svegliarsi a metà operazione?

Întreaga arie a aerului

În era aceasta a inimilor de piatră
aştepţi. Ai aşteptat toată viaţa...
N-ai putea să spui ce-anume aştepţi...
Până şi piatra te întreabă dacă ignori
într-adevăr ceea ce poate pune punct
unei atât de lungi, deprimante aşteptări.
Nu eşti nerăbdător să simţi acest sfârşit.
Îţi e de-ajuns acest prezent al tău ca o
incinerare în direct, disgraţioasă.
Fapt e că ceea ce aştepţi nu va veni
din partea timpului, şi nici măcar
din aria întreagă a aerului coagulat
al oraşului unde se zbate sufletul
şarpelui mort, nu altceva decât o lumină
în ochi, o imagine ce dă nume lucrului...

Intera area dell'aria

In quest'era dei cuori di pietra
attendi. Hai atteso tutta la vita...
Non sapresti dire cosa stai attendendo,
perfino la pietra ti domanda se ignori
davvero ciò che può metter fine
a una così lunga, oppressiva attesa.
Non sei impaziente di godere la fine.
Ti basta il presente vissuto come
sgraziata cremazione in diretta...
Ciò che attendi non è nulla che possa
venire dalla parte del tempo e nemmeno
dall'intera area dell'aria coagulata
della città dove si sbatte l'anima
della serpe morta, non altro se non una
luce negli occhi, un'immagine che dà
nome alla cosa....

Gânduri conectate

Din apa-ntunecoasă a cerului
ai fost extras ca un număr
de un zeu în formă de cavernă
a cuvintelor tale fără şir,
cu-adevărat surprins
să te vadă cu acele aripi obscene.
Oh, tată, tată luciferian, sunt eu,
strigai spre stele-ncenuşate,.
încă mă mai mir de roşul lalelor,
de-nchiderea lor pe-nserate
când aud miocardul poverii
de gânduri conectate
la fulgerătoarea călătorie
numai dus...

Pensieri connessi

Dall'acqua buia del cielo
fosti estratto come numero
da un dio in forma di caverna
delle tue farneticanti
parole, in verità sorpreso
di vederti, con quelle ali oscene.
Oh, padre, luciferino padre, sono io,
gridavi verso stelle incenerite.,
mi meraviglio ancora dal
rosso dei tulipani, dal
loro serrarsi a sera, mentre
sento il miocardio del fardello
di pensieri connessi
al folgorante viaggio
solo andata....

Sinucidere lentă sau fulgerătoare

Poezia, misiune imposibilă a cuvintelor,
surogat al operei lui Dumnezeu,
călăuză ce nu dă greş, dar ignorată de poet

Tânăr fiind, poetul este mult mai tentat de
moarte, lentă sau fulgerătoare,
se revarsă într-un burduf
din care se bea pe sine până
la fund, divagând despre libertate,
sexul face parte din ea, serial de
scurtcircuituri
ce-i grăbesc dispariţia

Dacă ajunge la maturitate, poetul
devine tot mai laş, învaţă să
comunice,
nevoit să se se reinventeze prin ceilalţi,
acceptă compromisul
şi promiscuitatea,
supravieţuieşte...

Suicidio lento o repentino

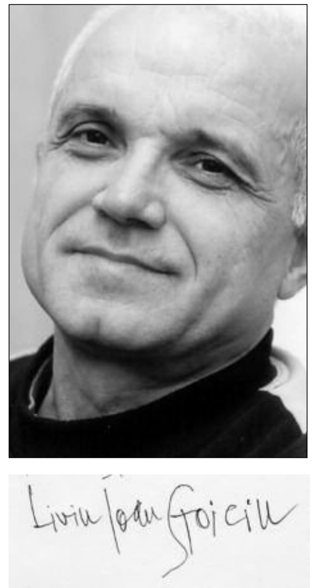
La poesia, missione impossibile delle
parole, surrogato dell' opera di Dio,
guida che non falla e che il poeta ignora...

Da giovane il poeta è più tentato dalla
morte – lenta, oppure repentina,
si versa in un otre dal quale beve se stesso
fino in fondo, divagando sulla libertà,
il sesso ne fa parte, successione di
cortocircuiti mortiferi...

Se raggiunge la maturità, il poeta diventa
sempre più vile, impara a
comunicare,
ubbidisce al bisogno di riaver
se stesso tramite gli altri,
accetta il compromesso e la promiscuità,
sopravvive...

Liviu Ioan Stoiciu

Poezia — parte a frumuseții sufletului

Eu cred în continuare că poezia (creația literară, în sine) e inclusă în gena tuturor — ea trebuie doar activată, în bine sau în rău. Fie că e poezie scrisă sau receptată (citită). Nu întâmplător cei ce o scriu spun că poezia vine de la sine, de parcă ar fi dictată din senin sau că mâna scrie singură. La fel, pentru a fi receptată, trebuie trezite resursele de sensibilitate din fiecare, specifice. Inconștientul (coborât în inimă) și intuiția, în principal, sunt purtătoare de poezie și o fac să se manifesteze, nu o dată incoerent, depinde de limpezimea mesajului primit de niciunde. Poezia e, totodată, o parte a frumuseții sufletului, frumusețe decantată și scoasă în evidență de talent și simț critic natural, estetic.

Din păcate, puțini creatori literari sunt dispuși să scrie și să intre în competiție cu ceilalți care scriu ca ei, în limba nativă comună (selecția naturală funcționând și aici, firește) — ei continuă să se creadă fenomene irepetabile, în particular. Deși lor li se pare normal să tragă sfori, să facă parte dintr-o gașcă, să-și fure singuri căciula, să primească un loc de frunte nemeritat pe baricadele oportuniste ridicate în viața literară. Singuraticii fiind întotdeauna dezavantajați, dar dacă sunt buni și au noroc, li se face dreptate, la limită, ca excepții (li se mai aruncă un os de la masa bogaților) — sunt premiați, lăudați în cronici literare oneste, incluși în dicționare, antologii, ierarhii generaliste și clasamente de o zi, eventual sunt traduși, fără să fie cu adevărat luați în serios. Cei ce sunt încăpățânați, de caracter, se impun singuri împotriva tuturor opreliștilor subiective ridicate de cei ce acționează în haită, „colegi".

Cu poeții e o situație aparte, nu tocmai fericită. Poezia a intrat cu totul în dizgrația marelui-micului public. Dacă până la Revoluție cartea originală de poezie (dintotdeauna nevandabilă) intra în bibliotecile publice importante, în București și în toate județele, și stătea pe rafturile librăriilor alături de cartea de succes, la dispoziția curioșilor, azi cartea originală de poezie nu mai e achiziționată decât întâmplător (bibliotecile n-au bani și nu mai au cititori de poezie, librăriile le refuză fiindcă n-au nici o căutare și sunt greu de reinventariat; ele le primesc pe gratis direct de la autorii care fac o lansare, sau sunt trimise prin poștă de aceiași autori, pe banii lor, autori ce se iluzionează că ar mai putea avea cititori întâmplători). Sigur, sunt și biblioteci județene care promovează poeți locali (sau, mai nou, centre culturale care organizează întâlniri literare, festivaluri cu nume de poeți dispăruți; de regulă, manifestări literare organizează revistele literare din județe; la aceste întruniri se împart cărți gratuit, au loc lansări la care autorii dau autograf). Ai senzația că e o atmosferă de sfârșit de lume a poeților (privind spre literaturile occidentale, unde poezia e marginalizată, dacă nu trecută pe linie moartă), dar ești asigurat că nici pe vremea lui Eminescu nu era mai bine și că mai ales de la începutul acestui secol se tot anunță sfârșitul poeziei; și acest sfârșit n-a avut loc și n-are cum să aibă loc, odată ce se creează, se scrie natural poezie în limba română, în continuare, generațiile de poeți succedându-se fără întrerupere în România. La ce bun poezia sau La ce bun poeții? Avem o sumedenie de reviste literare, de calitate sau diletante, care publică poezie, dar revistele acestea n-au tiraj și nu le găsești la vânzare (mai exact nu se cumpără), de regulă. Faptul că poți citi majoritatea revistelor literare pe internet (din orice colț al planetei) nu înseamnă că a crescut popularitatea poeziei publicate, aș spune că din contră, poezia publicată (de toată mâna) dezarmează și cititorul avizat. Avem, totodată, mii de edituri și sute de poeți dispuși să-și plătească volumele, să apară pe o piață care nu le valorifică. Lasă că sunt zeci de site-uri și bloguri de poezie (de regulă, ale poeților). Apoi, numai Filiala Poezie din București are între 800 și 1.000 de membri în viață, câți dintre ei rezistă la testul actualității (să fie prezent în topurile anuale, fie și cu o recenzie amărâtă într-o revistă de care n-a auzit nimeni), nu al posterității? O sută? Cincizeci? Mai bine să nu răspund la întrebare. În condițiile în care poeți cărora toată viața li s-a spus că sunt mari, după moarte dispar cu totul din memoria literaturii române (mai ales după Revoluție sunt efectiv șterși din scriptele criticilor). Se clamează că avem inflație de poeți și de cărți de poezie? Iar eu mă mir: ce e rău în asta? Cui strică puțină poezie? Chiar — eu citesc și zilnic poezie, pe internet sau din reviste și cărți (am o bibliotecă personală extraordinară de poezie; o îmbogățesc mereu cu cărțile primite cu autograf). Vorbesc serios, citesc și zilnic, și nu numai că nu-mi face nici un rău, dar mă simt mai împlinit citind versuri (îmi place să văd ce se mai scrie, să descopăr valori noi și să mă mir că poeții de seamă, în viață, se neglijează, publicând versuri slabe; vă dați seama, sunt și un critic al lor; e un site, de exemplu, care publică și zilnic poezie, Rețeaua literară se numește, îmi trimite zeci de poeme și autori noi pe e-mail, aș putea oricând să le cer să nu-mi mai trimită, fiindcă-mi blochează traficul mesajelor, dar n-o fac, nu mă deranjează să citesc și poezie proastă; la fel, primesc o grămadă de reviste de nișă, în format pdf, care nici nu știu dacă apar și pe hârtie, le citesc și pe ele cu interes, chiar dacă unele sunt ocupate de semnături din cealaltă parte a literaturii române, cea frustrată că nu e acceptată de lumea literară „profesionalizată", a membrilor USR). Poate peste încă o generație se va schimba situația și poezia va intra în reflux, după modelul literaturilor occidentale. Azi, slavă cerului, poezia are încă statut de regină a literelor românești, susținută de valori, ea primește premiile importante ale literaturii (cele mai râvnite, Premiul Național de Poezie Mihai Eminescu de la Botoșani și Premiul de Poezie al USR, nu contează că sunt viciate uneori de jurii de rea-credință) și are parte de manifestări la care au loc recitaluri de neuitat în lectura poeților, în întreaga țară (inclusiv în parcuri, cu difuzoare deschise publicului larg), ea ocupă locul de frunte într-o revistă literară de calitate și, mai ales, în manualele de literatură (fiind și subiect la bacalaureat; dacă ar dispărea poezia din manuale, mă tem că poezia noastră ar dispărea cu totul din conștiința românilor, conștiință formată în timpul școlii) sau în cursurile studențești. Facultățile de Litere au devenit focare elitiste de promovare a poeziei. Încă mai sunt cenacluri și cercuri de „scriere creativă" (creative writing), la modă din anii 2000, sunt concursuri de debut în manuscris sau de debut editorial în poezie, sunt reviste literare și edituri generoase, dispuse să publice poezie fără nici o altă restricție decât să fie cât de cât originale. Limba română, o tot repet, e performantă prin poezie, o știu toți creatorii noștri (e chiar subînțeleasă această observație a mea). Limba română are toate proprietățile să facă poezia să vibreze la frecvențe înalte, să echilibreze autorul și auditoriul; limba română are toate proprietățile să-i dea poeziei profunzime, să provoace emoție aleasă. Într-un fel sau altul, poezia are în primul rând legătură intuitivă directă cu Dumnezeu; poezia are acces la Cuvântul-cu-înțelesuri-subtile, inspirat, care creează și re-creează, și care este cel mai adesea deschizător de noi orizonturi spirituale. Nu spune la Psaltire: „În Dumnezeu voi lăuda graiul, în Dumnezeu voi lăuda cuvântul"? Cuvântul, pus să creeze și să re-creeze, trebuie gândit și rostit sau scris, nu ținut la secret. Altfel, auziți un proverb japonez: Cuvintele pe care nu le rostim sau nu le scriem sunt florile tăcerii!

PS. Gând la gând. După ce am terminat de scris aceste rânduri, am primit un e-mail de la un membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România (consătean al meu născut la Adjudu Vechi), ieșeanul Gh. Mustață, un răspuns la întrebarea La ce bun poezia. În e-mail era citată Maica Benedicta (fostă academician Zoe Dumitrescu Bușulenga, eseist și critic), călugărită la Mănăstirea Văratic (și înmormântată în cimitirul Mănăstirii Putna): Pentru mine, marea poezie a fost întotdeauna baia de frumusețe în care m-am cufundat când am avut nevoie de intrarea în altă dimensiune. Poezia ține, după părerea mea, de partea cea mai ascunsă, cea mai intimă a ființei noastre. Poezia echivalează aproape cu o rugăciune. În poezie te cufunzi pentru a te întoarce cu frumusețe. În rugăciune intri pentru a te integra absolutului... Bonus. Maica Benedicta, scriitoare, mărturisește, la final: Preocupările mele au încetat să mai fie exclusiv literare, au devenit și legături spirituale. Îl caut pe Dumnezeu... Ce se întâmplă acum seamănă cu perioada prăbușirii Imperiului Roman, dar acele zguduiri erau provocate de venirea lui Iisus: era înlocuită o pseudo-spiritualitate cu spiritualitatea adevărată. Dar cine vine la noi astăzi? Ai zice că mai degrabă vine Antihristul...

Se clamează că avem inflație de poeți și de cărți de poezie? Iar eu mă mir: ce e rău în asta? Cui strică puțină poezie? Chiar — eu citesc și zilnic poezie, pe internet sau din reviste și cărți (am o bibliotecă personală extraordinară de poezie; o îmbogățesc mereu cu cărțile primite cu autograf).

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI ONEȘTI și BIBLIOTECA MUNICIPALĂ ,,RADU ROSETTI" ORGANIZEAZĂ

Concursul național de proză scurtă „RADU ROSETTI" - ediția a XVI-a 2014

Concursul este organizat pe trei grupe de vârstă: 10-15 ani, 16-20 de ani, 21-35 de ani.

Categoria de vârstă va fi specificată la începutul lucrării.

Condiții de participare:

* 1-2 lucrări care să nu depășească 10 p. (text dactilografiat / tehnoredactat) și care să nu fi fost premiate la alte ediții ale Concursului național de proză scurtă „Radu Rosetti";

* lucrările vor fi semnate cu un motto și vor fi însoțite de un plic care va purta același motto și categoria de vârstă în care vor fi înscrise datele personale ale concurentului: numele și prenumele autorului, data nașterii, adresa completă, numărul de telefon și profesia (*plic care va fi deschis după jurizare*);

* în paralel, lucrarea în format electronic, având specificate același motto și categoria de vârstă, va fi expediată pe adresa: *bibli_on@yahoo.com* ca atașament tehnoredactat în programul Microsoft Word și salvat în format *.doc* (nu docx), cu font Times New Roman, mărime 12, marginile paginii setate la 2 cm, aliniere justify. Mesajul va avea ca subiect „pentru concursul de proza *Radu Rosetti"*. Organizatorii garantează anonimatul expeditorului;

* participă tineri care nu au debutat editorial în proză, nu sunt membri ai Uniunii Scriitorilor sau ASPRO (Asociația Scriitorilor Profesioniști din România).

Lucrările (schițe și povestiri) vor fi expediate pe adresa: Biblioteca Municipală ,,Radu Rosetti", Bulevardul Oituz nr. 13 A, Cod poștal 601077, Onești, Jud. Bacău. Data limită de primire a lucrărilor: 1 octombrie 2014.

Premierea va avea loc în data de 30 octombrie 2014. Pentru laureații concursului cu domiciliul în alte localități, premiile vor fi expediate prin poștă. Relații la telefon: 0234/324099, tel./fax 0234/312202.

OBSERVAȚII:

Versurile, fragmentele de teatru sau eseurile filozofice, istorice, lingvistice etc. nu vor intra în concurs. Lucrările scrise de mână, precum și cele care nu respectă prezentul regulament, nu vor fi luate în considerare.

Generația poetică 2000

Mihai Amaradia

S-a născut la 28 iulie 1980 în orașul Motru – Gorj.
Este absolvent al Facultății de Drept – Universitatea Constantin Brâncoveanu din Târgu Jiu și al Facultății de Filosofie – Universitatea de Vest Timișoara.
Lucrează la Teatrul de păpuși Pinocchio din Târgu Jiu.
A publicat volumul *Poeme pentru cutia ta poștală* (Brumar, Timișoara, 2012).

9 poeme către domnul cu pălărie gri

scrisori găsite într-o valiză de voiaj pe care am cumpărat-o cu 30 de lire la o licitație a aeroportului John Lennon din Liverpool și la care mi-am permis să dau un răspuns din curtoazie

1.

să știi, domnule cu pălărie gri,
dragostea mea-ți cântă sincopat din plăcere,
nu-i un ceva din-adins făcut,
unde stau eu, îndrăgostiții din blocul meu,
își cară mobila pe scări 4 ore pe zi, stabilite dinainte,
asta să-și vindece dragostea ușoară ca un parfum,
uneori îi aud cum cântă, sclavi pe scările de bumbac,
un blues, cel ce stă mai sus muncește mai mult
pentru că dragostea lui are o greutate abia simțită,
să știi, domnule cu pălărie gri,
te iubesc pe tine și să nu te superi.

Stau frumoasă, cu mâna la frunte, domnule cu pălărie gri,

și clopoțeii gleznelor mele se tânguie zorilor Companiei Maritime,

drăgăstoasă adorm pe țărmuri la tine cu visarea,

deseori într-o barcă mi se decolorează suflul

și-așa, încet, trupul meu își termină zbaterile ca în filmele mute.

2.

spune-mi domnule cu pălărie gri ,
cum ar fi dacă mi-aș capitona furiile,
în drum spre tine să vizitez un câmp gol,
să fac o șeptică, să fur un cățel fără stăpână,
să pocnesc din degete și toate etichetele să-ți semene,
cum ar fi, domnule cu pălărie gri,
dacă frumusețea s-ar cartografia
și-aș fi capitala vreunei țări în plin război civil, nimerită,
ce s-ar întâmpla dacă la nunta mea ai fi doar invitat
și-n drum spre rochia mea, domnule cu pălărie gri,
s-ar face că pliurile deznădejdilor tale vor râde cu sughițuri,

nu-i așa, c-ai ciocni o singură dată,
ai face o singură poză cu zâmbet și-ai pleca,
nu-i așa ?

3.

se prea poate domnule cu pălărie gri
coarnele cerbului matur să semene umerilor tăi
rotunjimea așteptărilor și pocnetul ce înspăimântă
ca șuieratul păstorului deasupra celei mai scurte zile

se prea poate să fim rude apropiate
în sălbăticie fricile sunt la fel, sunt goale
nu mi-o lua în nume de rău, îți spun asta tristă
ca o fereastră ce se deschide într-un zid,
dau din cap afirmativ din obișnuință,
sunt frumoasă, mi-am luat ojă turcoaz,
ar fi păcat să se bucure alții,
când tu doar deasupra sprâncenat...
aș veni ca o ghicitoare cu cheie ușoară,
aș merge cu tine și la meci, numai că:
eu nu scuip semințe, nu înjur și țin cu cine vreau.

În plus, sunt răcoroasă și ușoară de purtat..

4.

În noaptea de 21, să știi că te-am visat, se făcea că
Oamenii, unu câte unu, îți căutau, încălțămintea,
portofelul, vitele, mâinile, bunicii, nr. de telefon,
vestonul, șira de coceni, masa la care ai mâncat copil,
furtunile, timbrele, puii de rândunică.,
domnule cu pălărie gri, îți căutau unii gestul
acela în care ești generos, eleganța ochilor, răsadurile,
fruntea, prin iarbă îți căutau banii, pantalonii,
serile când strângeai din dinți sub curea,
tricoul lui Hagi galben cu număru 10,
eu, trăsesem la sorți să caut cheile casei,
să putem intra.

5.

Am fost lacomă, domnule cu pălărie gri,
într-una dintre dimineți m-am trezit eu mai devreme ca soarele
am fost lacomă, măcar spinarea să-ți luminez eu,

acum o să-mi mut țărmurile mai la vale să nu ți se ude pulpele,
am fost lacomă., acum o să se termine totul,
dar să știi, domnule cu pălărie gri,
eu de mică, când îmi puneam uniforma,
visam să te îndrăgostesc, îți pusesem și nume,
te strigam Filip, domnule,
sper să-ți placă.

6

să știi, domnule cu pălărie gri,
că pe la două dup-amiaza, când femeile
erau ciucite prin grădină, trei îngeri găsiră
în iarbă un ban de aur,
în total șase genunchi începură a se dușmăni,

mie, de obicei, nu mi-e drag să întristez oamenii
da plecai de pe loc așa bezmetică, se îngrijora lumea
din pricina mea, ei mă știau pe mine ținând calul de nări
să știi domnule cu pălărie gri, din pură coincidență
umbla în ziua aia și doctorul prin sat
și-ntreba pe la vecine, ați văzut-o pe aia bezmetică
demult caut să iau pulsul unei inimi de cenușă
și praf.

7.

Caruselul, domnule cu pălărie gri,
seamănă mult ceasului meu de mână,
o funie cu doi copii mi-au dat să mănânc de post,
în loc să mă lase să zbier,
pentru că aia frumoasă s-a atârnat de gâtul tău,
cu patru lalele galbene în mână.

La nunțile oamenilor de acum înainte
voi merge îmbrăcată într-o singură corabie
mă voi uita la lună și nu voi clipi,
voi vizita numai caii cei roșii,
și te voi primi înapoi stând în cel mai patetic profil,
numai să vii tu cu privirile călcate impecabil.

8.

Știi ce-ar fi frumos, domnule cu pălărie gri,
să avem o barcă mare cu motor
și cu aripi mari de condor
cu zbaterile largi și line
și de mai trece unu de-ntreabă,
che pasa cabron ? să-i răspundem amândoi;
el condor pasa, și să ne-apuce râsul.

Știi ce-ar fi chiar frumos,
barca asta a noastră domnule,
șă aibă balcon cu flori în glastră
prin care vântul să-și facă freza,
să-i compătimim pe cei ce ai o viață banală
ca polițiștii din filmele americane
cu gogoșile lor cu tot.

Frumos ar fi de ne-am căsători.

9.

Stau frumoasă, cu mâna la frunte, domnule cu pălărie gri,
și clopoțeii gleznelor mele se tânguie zorilor Companiei Maritime,
drăgăstoasă adorm pe țărmuri la tine cu visarea,
deseori într-o barcă mi se decolorează suflul
și-așa, încet, trupul meu își termină zbaterile ca în filmele mute.

Acum port aparat dentar și părul de pe frunte
mi se îndreaptă înspre urechea mea dreaptă,
o să mă recunoști, sunt cea care te va dori până și-un minut roșit.

Stau cumințită și ascult zâmbetul tău îndrăgostit
și vântul ce-ți fâlfâie dorul oriunde-ai fi,
oftez din ce în ce mai deasă, sunt verde mândră,
rochia mea plânge până la pământ.

Domnule cu pălărie gri, mi-e frică să nu te risipești
prin luna mai a altor timpuri, ținuturi, femei,
mi-e frică să știi, domnule cu pălărie gri,
mi-e tare frig și frică.

Lucian Scurtu – 60

LUCIAN SCURTU: Născut la 3 X 1954, în localitatea Holbav, jud. Braşov, într-o familie de învăţători. Absolvent în anul 1979 al Facultăţii de Filologie-Istorie (secţia istorie-geografie), Universitatea Timişoara. Până în anul 1989, profesor într-o serie de localităţi bihorene (Margine, Tămăşeu, Lic. Agricol Cadea), iar din 1990 profesor în Oradea. Debutează în revista *„Forum Studenţesc”* din Timişoara, aprilie, 1978.

A publicat poezie în revistele *Familia, Luceafărul, Convorbiri Literare, Vatra, Poesis, Dacia Literară, Tribuna, Apostrof, Orizont, Argeş, Arca, Calende, Ramuri, Euphorion, Acolada, Mozaicul, Mişcarea Literară, Caiete Silvane, Unu, Poezia, etc.*

Autor al următoarelor volume de versuri, toate apărute la editura Biblioteca Revistei Familia din Oradea: *„Lucyan Mărturisitorul”*(1996); *„Avatarii faraonului Gregor Samsa”* (2001); *„Bestiarul de fontă”* (2004); *„Regnul ascuns”* (2008); *„Mâna siameză”* (2012).

Premii obţinute: Marele Premiu al Festivalului internaţional de poezie *„Lucian Blaga”*, Sebeş, 1995. Premiul *„M. G. Samarineanu”*, acordat la zilele Revistei Familia, 2001. Marele Premiu *„George Coşbuc”*, şi al Uniunii Scriitorilor din România, Bistriţa, 2001. Premiul Uniunii Scriitorilor din România, filiala Arad, în 2005 şi 2013.

REFERINŢE CRITICE: Ion Simuţ, *Familia*, nr.10, 1888; Sergiu Vaida, *Gazeta de Vest*, nr.55, 1990; Sorin Tomuţa, *Orizont*, nr. 11, 1996; Alexandru Spânu, *Luceafărul*, 22 ian., 1997; Ioan Moldovan, *Familia*, nr.1, 1997; Doru Pop, *Steaua*, nr. 2-3, 1997; A. I. Brumaru, *Gazeta de Transilvania*, mai, 1997; Mircea Bârsilă, *Calende*, nr. 5-6,1997; Alexandru Sfârlea, *Unu*, iulie, 1997 ; Dumitru Augustin Doman, *Argeş*, nr. 7, 2007; Ioana Cistelecan, *Tribuna*, nr. 69, 2005; Christian Tâmaş, *Timpul*, aprilie, 1997; Em. Galaicu-Păun, *Vatra*, nr. 8, 1997; Lucia Simona Bumbu, *Observator cultural*, nr.83, 2001; Iulian Boldea, *Cuvîntul*, nr. 8, 2001; Alexandru Sereş, *Jurnal bihorean*, 19 mai, 2001; Viorel Mureşan, *Poesis*, nr.3-4, 2002; Vasile Bardan, *Caiete Critice*, nr.1-2, 2002; Mircea A. Diaconu, *Familia*, nr. 2, 2005; Alexandru Sfârlea, *Luceafărul*, nr.14, 2006; Corneliu Crăciun, *Familia*, nr. 1-2, 2009; Dumitru Augustin Doman, *Argeş*, nr.1, 2009; Romulus Bucur, *Arca*, nr. 4-5, 2009; Mircea Stâncel, *Discobolul*, nr. 5-6, 2009; Gheorghe Mocuţa, *Arca*, nr.10-11-12, 2012; Ioan Moldovan, *Familia*, nr.10, 2012; Cristina Dănescu, *Steaua*, nr. 4-5, 2009; Mircea Bârsilă, *Ramuri*, nr. 10, 2011; *Ramuri*, nr.11, 2011; Ioan Moldovan, *Familia*, nr.10, 2012; Adrian Dinu Rachieru, *Convorbiri literare*, nr.11, 2012; Călina Pârâu, *Steaua*, nr. 9-10, 2012; Ioana Cistelecan, *Discobolul*. Nr.10-11-12, 2012; Al. Ştefănescu, *Evenimentu zilei*, oct., 2012; Alexandru Sfârlea, *Familia*, nr. 2, 2013; Liviu Apetroaie, *Dacia Literară*, nr. 3-4, 2013; Dumitru Augustin Doman, *Argeş*, nr.5, 2013; Gheorghe Grigurcu, *România literară*, nr.42, 2013.

În volume: Em. Galaicu-Păun, *Poezia de după Poezie-Ultimul Deceniu*, Ed. Cartier, Chişinău, 2001. Stelian Vasilescu, *Oameni din Bihor*, Ed. Iosif Vulcan, Oradea, 2oo2. Iulian Boldea, *Poeţi români postmoderni*, Ed. Ardealul, Tg. Mureş, 2007. Viorel Mureşan, *Colecţia de călimări*, Ed. Caiete Silvane, Zalău, 2013. Gheorghe Mocuţa, *Literatura Vestului Apropiat*, Ed. Mirador, Arad, 2013.

SĂ BEI ABSINTUL ENERVANT

Într-o împăcare cu natura virgină cântarea viermelui era fermecătoare,
apropiată de dor
Când lucrurile din odaie au început să curgă pe lângă mine uşor,
Cubul, fularul, călimara, absintul, compasul şi multe obiecte de soi
Păreau nişte vite moarte, pe suprafaţa unui râu umflat de zăpezi şi de ploi,
Cu ciudă despotică am încercat să le opresc înălţându-le psalmul,
imnul, oda, elegia,
Dar ele au continuat vituperant călătoria,
Interesant mi se părea să ai aripi puternice şi totuşi să te târăşti
Printre lucruri care îţi curg printre degete şi pe care apoi le urăşti,
Să calci cubul cu sandalele noi, fularul să îl transformi în frânghie
Să te biciui cu el în demenţă şi neasemuită mânie,
Absintul să îl bei enervant, călimara să o umpli cu nisip într-un exces nebun
Compasul să îl rupi ca şi pe un beţigaş de alun,
Lauda timpului revolut pentru modelul uman în expansiune
Satanica existenţă şi exaltarea mesianică într-o tandră reuniune,
A trupului cu a craniului frumos rotunjit, atent şlefuit, altoit în stâncă de foc
Plăcut la vederea ochiului de oaie, asin, om, ţap, gândac sau alt dobitoc,
Peisaj naturist în care pietrele şiroiesc odată cu apele şi cu mine, agale
Prezent îmbâcsit în trecut şi trecut îmbâcsit în prezent în proporţii egale,
Singur am rămas în odaie, lumina uşor pe trupul meu se frânge
Îmi acopăr faţa cu masca din dreapta (cea despre care se spune că plânge),
Aşteptând vişina să se desprindă de ram, să cadă
Buzelor ei neasemuite să îi fie pradă.

IMAGINEA SINELUI ÎN EUL TRECUT

În prima perioadă a existenţei mele am fost hrănit şi adăpat
cu lapte fin de zburătoare
De porumbel îmbătrânit în zbor de la gheare spre cioc într-o lentă
şi neasemuită splendoare,
Liturgică sete spre cuibul ornat ce va fi un nou ideal
Pentru *luciani* şi *ioni* ce nu mai cred în ademenitorul real,
În esenţa lui tare am plâns, am iubit, am scris am răbdat
În (a)realul acesta care în chinuri m-a născut şi m-a alăptat,
Cu pâine şi miere, carne şi grâne, rădăcini şi petale
Să pot imagina dintr-un bob aurit îndestulătoare şi mândre grânare,
Prin lupa întoarsă observ regenerarea celulelor mele într-un puzzle modern
Activă perioadă a existenţei mele (o maturitate străvezie) într-un zbucium
Patern,
„Nevoia de tată! nevoia de tată!, se aud glasuri leneşe de copile sfioase
Firave fecioare la chip şi la spirit, la trup îmbelşugat păcătoase,
Pastorală intensă pentru mulţimi însămânţate într-un aluat fermentat
Prea mulţumit verset construit într-o muncă utopică de asistat,
Din perioada tristă şi ultimă a trăirilor şi a suferinţelor mele
Mă las învelit cu o ţărână neagră şi dulce sub aglomerare forţată de stele,
Părul îmi creşte, unghiile înfloresc, trupul îmi e curăţat maiestuos
Tocmai bun de aşezat şi robit în mormânt înalt şi frumos,
Lucrare a sinelui cu eul tiranic (munci şi zile) pentru o necesară
şi dreaptă iluminare
Când cu gene obosite seara suflu-n lumânare.

TRAG LINII, MĂSOR, PUN CAPCANE, ÎNGÂN

Iubire tarkovskiană în pădurea cu câţiva mesteceni, reproşuri, lacrimi, dantele,
intrarea ei în cancelarie abia şoptind *„bună ziua”,*
eu cu năluca unei zeiţe gravide în creierul înroşit
număr statele lumii aproape anormal în şcoala normală, visez precizie, percepţie,
centrul formei poate fi ea cu o pasăre moartă zburându-i deasupra capului
înfigându-şi ghearele, scobindu-i craniul,
cămilă însetată adăpându-se din palmele asistatului,
acela sunt eu care spun *„în vremurile vieţii mele acţiunea gheţarilor asupra ta
va fi deosebită”,*
după care trag linii, măsor, pun capcane, îngân, mă protejez de real
lângă cea care tocmai a intrat
zeiţa gravidă.

LUCYAN MĂRTURISITORUL

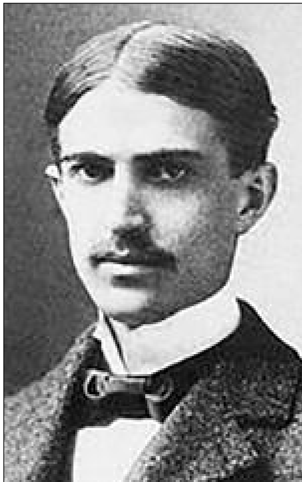
În această hrubă zac eu, Lucyan zis Mărturisitorul
Frate cu Mâşkin, Oblomov, Castorp, Ruscanu, dar şi cu necuprinsul şi dorul,
Cu trupul înfăşurat într-o flacără neagră, ordonată, cu gust amar
Provenit din iluminarea cerească, veşnic încremenită peste boltă de bestiar,
Aici este Cosmosul meu protejat de patru rigle finite şi reci
Pandemoniu întru poezie, întru paidee furată de la viclenii greci,
De aici o privesc cu ciudă pe *Madona* cea cu pruncul în braţele ei fine
Şi îmi vorbesc, daca eram în locul pruncului ar fi fost pentru mine mai bine?
Aş fi fost schimbat în scutece aurite, aş fi băut lapte din uger superior
şi n-aş mai fi fost
Muritor şi poet în această iesle care îmi ţine de frig şi îmi este sfânt adăpost,
Frigul, măreţul, înaltul, peste tot ceea ce mişcă în lucruri şi fiinţe
Ager Publlicus ca un pântec propice pentru bulbi, tuberculi, rădăcini şi seminţe,
Defulare a semănătorului în dureri ideatice de o senzuală nimicnicie
Au nu eşti tu acela, mântuitorul nostru Lucyan pe vecie?
La picioarele tale mândru Stăpân, îngenunchez pocăit cu milogii, uitucii,
Mă las spurcat de splendoarea divină, cer iertare, îmi fac semnul crucii,
Bătut în cuie mă las pe trunchiul virgin de trestie
Să mă huleşti cititor făţarnic, ca pe un hoit, ca pe o bestie,
Căci singura mea vină recunoscută în faţa învăţătorului meu ceresc
Este aceea că am vrut să cânt şi să mărturisesc,
Am chip uman, aripi în creştere, rădăcina înfiptă până la os în abis
În această hrubă perfectă în care *Lucyan Cinicul* mi s-a mai zis,
Şi unde lucrarea inspiratorie în munci deşarte şi sublime
E *„cuib de latine* jocuri *şi voluptăţi eline”*.

Cu pâine şi miere, carne şi grâne, rădăcini şi petale
Să pot imagina dintr-un bob aurit îndestulătoar e şi mândre grânare,
Prin lupa întoarsă observ regenerarea celulelor mele într-un puzzle modern
Activă perioadă a existenţei mele (o maturitate străvezie) într-un zbucium
Patern...

Din poezia lumii

Stephen CRANE (1871–1900), SUA

În prezentarea şi traducerea lui Leo BUTNARU

S-a născut la New Jersey, SUA, a murit în Badenweiler, Germania. Poet, prozator şi jurnalist, reprezentant al impresionismului, unul din fondatorii verslibrismului american (după Walt Whitman). A studiat la „Lafayette College" şi la Universitatea din Siracusa. Începe să scrie la vârsta de 15 ani, iniţial afirmându-se ca jurnalist şi prozator. În 1893 publică nuvela „Maggie, fata străzii", care cunoaşte un adevărat succes. În această perioadă, impulsionat de creaţie Emilyei Dickinson, începe să scrie poeme, în 1895 editând volumul „Călăreţii negri şi alte versuri". În ianuarie 1897, în drum spre Cuba, corabia pe care se afla suferă naufragiu, Crane fiind unul din cei trei călătorii care au reuşit să se salveze, tragicul eveniment stând la baza nuvelei „O şalupă în largul mării". În 1897 este corespondent de război în sângeroasa confruntare greco-turcă, după care se stabileşte în Anglia. În 1899 publică al doilea său volum de versuri „Războiul cel bun", însuşi Crane caracterizându-l drept unul în care „I-am declarat război războiului". Creaţiei sale poetice îi sunt caracteristice laconismul, esenţializarea aforistică, ironia amară.

Stephen Crane a influenţat considerabil cultura scrisă de expresie engleză.

* * *

Omul îi spuse universului:

„Domnule, eu exist!".

„Cu toate astea", răspunse universul,

„Încă nu înseamnă că eu

Aş avea vreo obligaţiune faţă de tine".

* * *

Negrii călăreţi veniră dinspre mare.
Zângăneau din suliţe şi scuturi,
Şi din copite potcovite, din pinteni mai băteau,
Cu urlete sălbatice în fluturări de plete
Învălurate-n vânt pe când goneau:
Astfel porni năvala Păcatului.

* * *

În pustiu
Văzui o creatură goală, bestială, care,
Chircită la pământ,
Îşi ţinea propria inimă în mâini
Şi muşca, înfuleca din ea.
Am întrebat: „Amice, e gustoasă?".
„Amară e, vai ce amară e!", răspunse creatura;
„Dar îmi place
Că este amară
Şi încă pentru că-i inima mea".

* * *

Dumnezeu a creat corabia lumii cu mare atenţie.
Cu deosebită măiestrie modelă coca şi potrivi pânzele,
Deja ţinea în mâini cârma,
Fiind gata să o ducă la bun sfârşit.
Şi se-ndreptă din spate Dumnezeu,
Privind cu mândrie la cele făcute.
Dar, într-o nefastă clipă, din greşeală cineva-L strigă
Şi Dumnezeu se-ntoarse să vadă despre ce-i vorba.
Prinzând momentul, nava alunecă pe apă, lin, neauzit,
Viclean pornind a se-ndepărta pe căi necunoacute.
Astfel, etern lipsită de cârmă,
Ea pluteşte pe mări, din întâmplare
Intrând şi în portul progresului,
Supusă fără-a se-mpotrivi
Capriciilor oricărui vânt prostesc.
Şi mulţi din cei aflaţi în ceruri
Mai râd şi-acum pe seama acestei întâmplări.

* * *

Era în toi sângeriul vuiet al războiului.
Pământul se făcu negru şi pustiu.
Femeile boceau,
Copiii se-mprăştiau speriaţi.
Şi-atunci venise unul care pricepea-n atare lucruri.
Şi întrebă: „De ce se-ntâmplă asta?".
După care milioane de oameni se-nghesuiau să-i răspundă.
Şi se ridică o nemaipomenită hărmălaie în atâtea limbi.
Dar răspunsul clar nu a fost găsit.

* * *

Au fost mulţi cei îngrămădiţi în procesiune,
Fără să ştie încotro se-ndreaptă.
Însă şi succese, şi nenorociri
Între ei le împărţeau egali în toate.
Printre ei era un om ce căuta o cale nouă.
Dar el se rătăci prin hăţişuri de netrecut,
Unde, până-la urmă, se prăpădi-n singurătate.
Ceilalţi recunoscură că dânsul avusese curaj.

* * *

Odată am văzut cum munţii înfuriaţi
Se aliniaseră-zid în front.
În faţa lor, spre a-i înfrunta, stătea un om mic
Ce n-ar fi fost mai mare decât un degete de-am meu.
Eu am zâmbit şi-am întrebat vecinul:
„Să izbutească oare?"
„Bineînţeles", îmi răspunse acela.
„Străbunii săi i-a-nvins de mai multe ori".
Şi-atunci am înţeles ce-nseamnă străbunii virtuoşii,
Cel puţin pentru un om micuţ
Contra căruia stau munţi înfuriaţi.

* * *

Am văzut un om ce alerga să-atingă orizontul;
Cerc după cerc îşi tot accelera goana.
Lucrul acesta mă cam nelinişti
Şi i-am spus omului:
„Ceea ce faci este inutil.
Niciodată nu vei izbuti".
„Minţi!" strigă el,
Alergând mai departe.

* * *

Mai mulţi muncitori
Construiră o mare sferă de piatră
Chiar în vârful muntelui.
Apoi coborâră cu toţii în vale,
De unde priviră spre rezultatul muncii lor.
„E grandios", au conchis cu toţii,
Plăcându-le obiectul de sus.
Dar deodată sfera prinse-a se rostogoli,
Apropiindu-se de ei fulgerător,
Strivindu-i în amestec de pământ şi sânge.
E drept, unii din ei au mai apucat să ţipe.

* * *

Am întâlnit un clarvăzător
Care avea în mâini
Cartea înţelepciunii.
„Domnul meu", i-am spus,
„Lasă-mă să citesc şi eu acolo".
„Copile...", începuse a-mi răspunde.
„Domnul meu", am grăbit eu vorba,
Să nu crezi că-aş fi un copil oarecare,
Pentru că deja cunosc atât de multe
Din cele ce le-aveţi scrise în carte.
Da, destul de multe".

Clarvăzătorul zâmbi,
Apoi deschise carte
În faţa mea. Dar ciudat: a trebuit
Să vieţuiesc atât, ca să orbesc îndată.

* * *

Rătăceam printr-un pustiu.
Şi am strigat disperat:
„Ah, Doamne Dumnezeule, scoate-mă de-aici!".
Iar o voce a spus: „Dar nu e niciun deşert!".
Am strigat: „Fie cum zici, dar, iată –
Nisip, arşiţă, orizont pustiu".
Vocea a spus: „Dar nu e niciun deşert!".

* * *

Eram în întuneric;
Nu puteam să-mi văd cuvintele
Şi nici dorinţele inimii.
Apoi, dintr-o dată izbucni o lumină mare.

„Lăsaţi-mă din nou în întuneric".

* * *

O mulţime de diavoli roşii fugiră din inima mea,
Împânzind pagina pe care scriam.
Ei erau atât de mărunţi-mărunţi,
Încât i-aş fi putut nimici cu vârful de peniţă.
Mulţi alţii ca ei se bălăceau în cerneală.
Era ciudat
Să scriu cu-astfel de mâzgă roşie
Despre lucruri ieşite din inima mea.

* * *

„Să gândeşti întocmai ce gândesc eu", spuse bărbatul.
„Sau eşti îngrozitor de parşiv,
Eşti o broască".

Gândindu-mă un timp la ce auzisem,
I-am răspuns: „În acest caz mai bine-i să fiu broască".

* * *

Înţeleptul ţinea o prelegere strălucită.
În faţa sa a puse două obiecte, zicând:
„Să admitem că acesta e diavolul,
Iar istălalt sunt eu",
Şi se-ntoarse cu spatele la clasă.
Est timp, un elev poznaş
Schimbă cu locul simbolicele lucruri.
Întorcându-se, înţeleptul continuă:
„Acum să zicem că diavolul va fi acesta,
Iar eu, invers, istălalt".
Elevii din bănci se-njunghiau a râde,
Bucuroşi de-atare joc confuz.
Însă înţeleptul tot înţelept rămase.

* * *

Prietene, deja cărunta-ţi barbă atinge pământul.
De ce stai, împăvărat de gânduri?
La ce mai speri în ale tale zile
Tot mai ofilite?
Cu ochii tăi bătrâni
Mai speri oare să vezi
Marşul triumfal al Dreptăţii Lumii?
Prietene, nu aştepta! Ci du-ţi
Alba, lunga barbă mai departe
Şi bătrânii ochi, pentru-a vedea
Meleaguri mult mai primitoare.

Dumitru Augustin Doman

Tânărul furios Dumitru Crudu

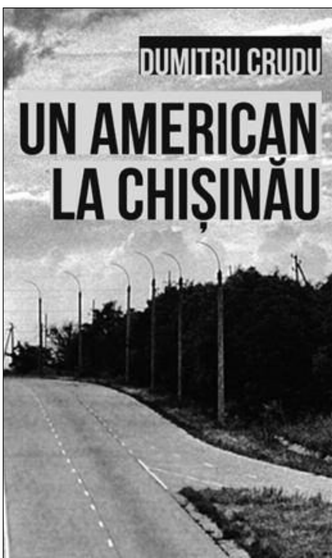
Cititorul de roman

Dumitru Crudu este un personaj pitoresc în Chişinăul zilelor noastre, un boem prin excelenţă, un bonom, ca şi un conviv fermecător. A studiat Literele la Braşov cu profesorii-scriitori optzecişi Alexandru Muşina, Gheorghe Crăciun, Romulus Bucur, Andrei Bodiu… A făcut ziaristică în oraşul de la poalele Tâmpei, a avut procese răsunătoare, s-a retras în Basarabia natală unde acum este bibliotecar într-un cartier mărginaş din întinsa-necuprinsa capitală a Republicii Moldova. Poate fi văzut pedalând pe o bicicletă, iarnă/vară, prin ploaie sau pe caniculă, printre maşini, autobuze şi troleibuze. Cu bicicleta merge la serviciu, dar şi la cârciumă sau la Uniunea Scriitorilor de pe Strada 31 August, sau la teatru şi filarmonică. E mereu vesel şi agitat, mai totdeauna generos, cu un ascuţit cult al prieteniei literare, degrabă săritor în ajutorul unui confrate. Are imaginaţie bogată, este original în scris, dar şi în manifestările de zi cu zi, un original, dacă nu un excentric. L-am văzut în curtea unei mănăstiri de la Orheiul Vechi, la un recital poetic (vreo 35 de lirici) româno-basarabean, adică româno-român, improvizând genial un poem, mai bine zis un „poem”, cu ghilimele, citind sacadat şi pe sărite indicatori tehnico-comerciali de pe două sticle de apă minerală şi suc. Dar, un portret insolit îi face Nichita Danilov: „Navigând cu obstinaţie în fiecare zi pe aceeaşi rută, poetul Dumitru Crudu, zis şi Dumitru cel Crud, caută să descopere, printre cioburi de sticlă, mucuri de ţigări, frunze căzute pe străzi, prin praful aşternut pe copaci şi pe trotuare, ”urmele ce duc” la Iisuşii săi răstigniţi lângă fiecare semafor, dar şi la sine. Poetul ”se ia după propriile sale urme”, dar nu ajunge niciodată la el, căci urmele sale duc întotdeauna în altă parte decât acolo unde se află poetul, duc la poezie, la proză şi la scindarea de sine. Ele duc nu la Dumitru, ci la Falsul Dimitrie (titlul celui mai recent volum de poeme al lui D. C.; n. DAD), uneori nici la acesta. Întotdeauna însă, prin transfigurare, ele duc la noi. Aceasta fiindcă şi noi, într-un fel sau altul, suntem Dumitru Crudu, alteori doar Falsul Dimitrie. Poezia sa transmite o stare de încordare ambiguă, general umană. Citindu-i versurile, ne identificăm până la râs şi lacrimi cu trăirile sale abracadabrante. Dumitru sau Falsul Dimitrie e un Charlie Chaplin postmodern, fragmentar, interpretând, la luminile stinse ale rampei aria sublimă a vagabondului idealist, într-un decor alcătuit din sticle, vase, farfurii murdare, furculiţe, cuţite şi linguri prăfuite ce joacă pe masă, lângă adidaşii găuriţi şi coatele goale, care stând într-o poziţie meditativă, în aşteptarea unei bărbii şi a unor sprâncene împodobite cu mustăţi, încep să joace foxtrot, blues şi chiar hip-hop. Între tehnica folosită de Chaplin în filmele sale mute şi poeziile, chiar şi prozele şi piesele de teatru ale lui Dumitru Crudu, există multe similitudini”.

M-am folosit de aceste rânduri ale lui Danilov pentru a face trecerea la scriitorul Dumitru Crudu, un scriitor total, ca să folosim o sintagmă banală şi uzată. El scrie la acelaşi nivel valoric poezie, proză, dramaturgie. În 1999, împreună cu Marius Ianuş, a întemeiat faimoasa şi controversata mişcare fracturistă printr-un manifest publicat în ziarul *Monitorul de Braşov*, ziar la care lucra. A publicat cinci-şase cărţi de poezie la edituri din România şi din Basarabia. E, de asemenea, un interesant dramaturg, în 2003 primind Premiul UNITER pentru cea mai bună piesă de teatru a anului. Piesele sale sunt jucate în România, Republica Moldova, Germania, Italia, Franţa, Haiti (!), Camerun (!), Bulgaria, iar unele dintre ele au fost ecranizate în Italia, România şi Republica Moldova.

Aici şi acum vreau să comentez romanul *Un american la Chişinău* (*Casa de pariuri literare*, Bucureşti, 2013), (cel de-al treilea al autorului după *Măcel în Georgia* (*Polirom*, 2011) şi *Oameni din Chişinău* (*Tracus Arte,* 2012), roman din care a publicat şi revista noastră un savuros fragment. În loc de prefaţă, romanul beneficiază de o entuziastă şi caldă *Scrisoare către Dumitru Crudu şi strămoşul său, Anton – cuvânt însoţitor la un excelent roman de pană şi votcă*, scrisoare de la Liviu Antonesei. Altfel zis, pentru un autor original şi excentric, o prefaţă de la Iaşi pe măsură.

Dintr-o notă a autorului, aflăm şi destinul ciudat şi întortocheat al romanului, peripeţiile lui de la concepţie, manuscris, până la cartea-obiect ieşită din tipografie. Cartea a fost scrisă în 1995, dar manuscrisul a fost sechestrat de „basarabeanul albinos” Anatol în contul unei datorii la chirie de 150 de dolari, creditor şi manuscris ajungând în cele din urmă în Italia şi pierzându-şi urma. În aceste condiţii, Crudu rescrie romanul după anii 2000, rezultând desigur, în mare măsură, o altă carte, poate că mai bună decât cea iniţială, obţinând de altfel Premiul pentru Cartea de proză a anului 2013 a Filialei Chişinău a Uniunii Scriitorilor din România.

Romanul este unul scris alert, cu întâmplări venind în cascadă unele peste altele, că protagoniştii abia mai fac faţă ritmului. Firul roşu al naraţiunii (la persoana a treia şi la timpul prezent, deci la modul clasic şi realist din acest punct de vedere) e trasat de personajul principal Anton Şleahtiţchi, basarabean la origini, tânăr ziarist la Braşov la mijlocul anilor ’90, personaj în care ghicim, fără mari complicaţii, un alter-ego al autorului descris în primele rânduri de mai sus. Viaţa cotidiană a tânărului Anton se desfăşoară între reportajele şi anchetele pe care le scrie pentru ziar, cenaclurile literare pe care le frecventează, urmate de beţiile de fiecare seară din cârciumile de cartier ale Braşovului şi idilele cu studente şi ziariste românce sau basarabence, idile în care protagonistul pune mult suflet şi din care iese mai mereu foarte răvăşit sufleteşte. În permanenţă, Anton este hăituit fie de creditori, fie de cei înnegriţi în cerneala *Monitorului de Braşov*. Este partea de roman în care se realizează nişte portrete de fete ale zilelor noastre absolut memorabile: ciudata şi bizara Lora („fata aia cu sâni mari, blonda aia cu trup dulce şi cu picioare muzicale şi foarte lungi şi/../ ţâţe tari ca alcoolul”, mai puţin bizara, şi mai curând mămoasa Olga etc. Până aici avem de-a face cu o naraţiune în spiritul prozei tinerilor furioşi (Angry Young Men) din Anglia anilor ’50. Încet-încet, cursul vieţii agitate, dar altfel obişnuite, al lui Anton se intersectează cu nişte personaje mai ciudate, mai dubioase şi chiar periculoase. Unul dintre acestea este americanul Martin, originar din Chicago, sosit iniţial la Braşov, apoi condus de Anton, în schimbul unei sume de bani suportată de un patron braşovean, la Chişinău – „ca să descopere adevărata viaţă”. Pe tot traseul, Anton trebuie să înfrunte pe un fel de „raket” basarabean care vrea să-l jefuiască pe american. Nimic din ce e sordid în materie de cârciumi, de apartamente închiriate, de case din satele basarabene, nimic din toate acestea nu-i e străin lui Dumitru Crudu cel blând.

De vreo două decenii, între generaţiile de români s-a căscat un abis de neexplicat, un abis de ordin moral, dar şi între modul de a exista cotidian între cei pe care i-a prins revoluţia din 1989 la tinereţe şi maturitate şi copiii revoluţiei. Ei bine, nimeni nu prinde mai aplicat în pagini de proză modul de viaţă al tinerilor români şi basarabeni decât Dumitru Crudu în romanul său. Într-o devălmăşie democratică, în naraţiunea aceasta convieţuiesc personaje absolut fictive cu unele la limita dintre ficţiune şi realitate şi cu altele cu totul reale: Călin Vlasie, Alexandru Muşina, Al. Cistelecan, Gheorghe Crăciun…, descrise în scene savuroase, dar după meandrele empatice sau nu ale autorului.

Romancierul Dumitru Crudu nu este ceea ce s-ar numi un stilist, chestiune care ţine probabil de strategie epică, acribia stilistică tăind, după toate calculele romancierului, din veridicitatea acţiunii. Naraţiunea este colocvială, savuroasă prin transpunerea fonetică a limbajului personajelor, mai ales a celor din spaţiul basarabean, prin cuvintele rare, dacă nu pur şi simplu inventate: „*pipicoasa* aia roşcată”; „nu te mai *gurguia* atâta; „*epilogă* (verb la perfect simplu; n. DAD) Anton…”; „vagoanele alea *chifteau* (verb la imperfect; n. DAD) de lume…”; „Romulus îşi *bovină* (verb la perfectul simplu; n. DAD) ochii…” etc.

Ca şi prietenul său Nichita Danilov, Dumitru Crudu nu-şi struneşte mai deloc imaginaţia, suprarealitatea fiind descrisă ca o realitate autentică. Ajuns în satul său basarabean, după ce i se fură actele şi banii la Chişinău, Anton zace, dar şi consemnează câte o întâmplare suprarealistă: „În aşteptarea paşaportului, moţăia în pat ore întregi şi zilele curgeau otova. Tatăl său spărgea lemne în curte sau din când în când mai intra în camera sa şi îi povestea ba una, ba alta. Într-o zi, nitam-nisam îi povesti cum, după ce băuse spirt cu căldarea acum o săptămână, îi ţâşniră flăcări pe gură şi pe nas şi mamă-sa îi vărsă o căldare de apă pe cap, dar pălălaia aia se făcu şi mai mare şi el răcnea ca un apucat şi atunci îi sări în ajutor o vecină, tanti Zina, care ştia ce-i de făcut în cazurile astea şi-şi sumesi fusta şi i se pişă în gură şi aşa îi stinse focul care-i pârjolea corpul pe dinăuntru…” În aceeaşi notă, protagonistul Anton, într-o dimineaţă, mahmur fiind, vomită într-un lighean trandafiri şi mulţime de petale de trandafiri… Sau, în sfârşit, o scenă la graniţa dintre suprarealism şi onirism: „Aţipind abia spre dimineaţă, Anton visă că doarme în casa domnului Doboş şi că, la un moment dat, se trezeşte, deschide uşa balconului, dă într-o parte capacul coşciugului şi scoate de acolo o roată de salam, dar, când e gata s-o bage în gură, acesta îl pocneşte cu o ghioagă peste degete…”

Poet, dramaturg, romancier, Dumitru Crudu de la Chişinău este, fără îndoială, unul dintre cei mai originali şi valoroşi scriitori români afirmaţi în anii 2000.

Dintr-o notă a autorului, aflăm şi destinul ciudat şi întortocheat al romanului, peripeţiile lui de la concepţie, manuscris, până la cartea-obiect ieşită din tipografie. Cartea a fost scrisă în 1995, dar manuscrisul a fost sechestrat de „basarabeanul albinos” Anatol în contul unei datorii la chirie de 150 de dolari, creditor şi manuscris ajungând în cele din urmă în Italia şi pierzându-şi urma.

Mircea Bârsilă

TEATRUL „A. DAVILA" PITEŞTI Stagiunea 2014- 2015

Noua stagiune a Teatrului din Piteşti a fost deschisă cu premierele *Un bărbat şi mai multe femei*, adaptare după L Zorin, în regia lui Gabriel Gheorghe (pe 26 septembrie) şi *Prah sau lozui cel mare*, de Gyorgy Spiro, în regia lui Matei Varodi, pe 28 septembrie.

Un bărbat şi mai multe femei

Acest spectacol a fost regizat de talentatul actor Gabriel Gheorghe aflat la prima sa încercare ca regizor. Iată subiectul acestei binecunoscute piese.

Tânărul bărbat *Garunskii* (în interpretarea lui **Robert Tudor**) trebuie să-i dovedească cicălitoarei sale soţiei *Anna Iulievna* (**Mirela Popescu**) faptul că nu are probleme psihice. În acest scop, Garunskii este nevoit să obţină de la medicul spitalului de boli psihiatrice un act din care să rezulte că nu se află în evidenţele respectivului spital. Demersul său este complicat de tânăra funcţionară de la spital (**Lia Deaconu**) şi, apoi, de doctoriţa Augusta Gurievna (**Cornelia Niculescu**)..... care, „acrită"de propria-i profesie, „tratează" cu o incredibilă brutalitate bolnavii. Felul în care îl linişteşte pe unul dintre pacienţi (în interpretarea lui **Marius Pieca**) este elocvent sub acest aspect. Ambele femei, frustrate de fericirea de tip erotic, „se dau în spectacol", într-un mod cu totul bizar, în faţa lui Garunskii. Şi funcţionara, şi doctoriţa îşi jelesc amorul pierdut într-o manieră ce vizează pierderea totală a necesarului echilibru sufletesc.

În mod surprinzător, protagonistul este trimis la un sanatoriu de boli psihice din Crimeea, unde o întâlneşte pe celebra poetă Marina Istomina (**Mirela Popescu**). Idila lor, dacă poate să fie numită aşa şi care se desfăşoară sub semnul unui lirism desuet, nu depăşeşte limita unei pure relaţii amicale. Revenit acasă (şi la serviciu), tânărul bărbat are supriza să afle că celebra poeta publică într-o revistă cu mare succes de public însemnările sale, în proză sau în versuri, din săptămânile petrecute la sanatoriu. Din acele însemnări se deduce că între ea şi „bietul" Garunskii a fost o dragoste înflăcărată, nemaipomenită etc. Acele scrieri îl pun pe Garunskii într-o lumină nouă şi neaşteptată, în ochii femeilor din preajma sa. Soţia şi clevetitoarea sa vecină *Vera Andreevna* (**Cristina Caragea**) sunt exasperate de acestă descoperire, în timp ce colegele de la serviciu ale lui Garunski, între care şi subalterna sa *Akulevici* (**Mirela Dinu Popescu**) şi chiar şi *Directoarea* (**Lia Deaconu**) văd în el, abia acum, un adevărat Don Juan şi, totodată, un aducător de fericire în viaţa lor. Astfel, fidelul, timidul şi derutatul Garunskii este împins, fără voia sa, într-o nouă experienţă de viaţă, aceea de a fi amantul tuturor femeilor care-l doresc: subalterna, Directoarea, funcţionara, doctoriţa şi, surprinzător, chiar şi „vigilenta" vecină care o aţâţa, mereu, pe buna sa prietenă (soţia lui Garunskii) împotriva nevinovatului vecin.

Robert Tudor, în rolul lui Garunskii, îşi asumă cu o plăcută expresivitate, toate ipostazele pe care le impune rolul: cea de soţ terorizat de soţie şi de vecina lor, cea de persoană derutată de cele trăite în spaţiul spitalului, cea de „amant" al celebrei poete şi, apoi, aceea de Don Juan.

Actriţa **Mirela Popescu** străluceşte mai ales în rolul poetei Marina Istomina, îmbinând exaltările lirice - de femeie cu capul în nori - ale poetei cu voalata atracţie erotică faţă de tânărul coleg de sanatoriu, în care a intuit un suflet curat şi neobişnuit de frumos.

Lia Deaconu (Funcţionara) izbuteşte cu brio să evidenţieze isteria celei care a fost părăsită de iubitul infidel. Scurtele sale apariţii pe scenă, marcate de o evidentă poftă de a juca, au fost aplaudate, în mod justificat, de fiecare dată. Cu acelaşi profesionalism evoluează şi în rolul Directoarei, care a pus ochii pe subalternul său. Autoriatea pe care o are ca directoare ascunde o dramatică neîmplinire în plan erotic. Este meritul Liei Deaconu în ceea ce priveşte nuanţarea acestei realităţi sufleteşti, care implică păstrarea necesarei măşti (sociale), în pofida adevărului ei lăuntric. **Cornelia Niculescu** realizează, cu nonşalanţă, unul dintre cele mai bune roluri din cariera sa. Naturaleţea cu care este trăit ghinionul existenţial, fiind şi ea o nefericită în dragoste, este dublată de o sinceră revoltă atât împotriva vieţii sale trăite, la spital, printre nebuni, cât şi împotriva lipsei de noroc într-ale iubirii. O foarte frumoasă surpriză actoricească este oferită de „*Călătoarea*" **Daniela Marinache** ale cărei previziuni sunt de fiecare dată dezastruoase. Tiradele sale verbale pe tema adeveririi sumbrelor previziuni sunt de un comic irezistibil, spumoase, cuceritoare. **Mirela Dinu Popescu** oscilează între subalterna care, iniţial, trăia ascunse sentimente de dragoste pentru şeful ei, şi ura faţă de el, după citirea textelor publicare de Marina Istomina. În cele din urmă, ura este înlocuită de un energic sentiment de dragoste împlinită, generat de noua relaţie cu şeful, care, în sfârşit, a înţeles-o.

Cristina Caragea (vecina – şi ea fără bărbat) are vervă, verva unei ţaţe, şi o vehementă principialitate în alianţa cu *Anna Iulievna* împotriva lui Garunskii. Prietenia cu vecina sa, care este măritată, ascunde, de fapt, o mare invidie. Cât de „curată" era inflexibila ei principialitate se vede din lipsa de scrupule de care dă dovadă devenind amanta vecinului. Toţi actorii au lăsat impresia că s-au întors din vacanţă cu dorinţa de a realiza noi performanţe artistice pe scenă.

Spectacolul, regizat de tânărul şi excelentul actor Gabriel Gheorghe, atrage atenţia, în primul rând, prin acurateţea sa. Nu conţine secvenţe prelungite inutil, este dinamic şi susţine fără ezitări mesajul axat pe condiţia bărbatului de **victimă** a femeilor din viaţa sa, şi, respectiv, pe făţărnicia femeilor al căror scop major, dar foarte greu de împlinit, este iubirea. O notă aparte a interpretării regizorale a textului dramatic constă în mutarea accentului de pe abundenţa comicului de situaţie, pe drama trăită de personajele aflate în cătarea fericirii, prin dragoste. Aşadar, comicul are, în viziunea

O notă aparte a interpretării regizorale a textului dramatic constă în mutarea accentului de pe abundenţa comicului de situaţie, pe drama trăită de personajele aflate în cătarea fericirii, prin dragoste.

Robert Tudor şi Cornelia Niculescu

Mirela Popescu

teatru

regizorului, valenţele tristeţii provocate de o existenţă anostă, lipsită de curcubeul sufletesc pe care-l aduce cu sine iubirea. Poate că respectiva opţiune implică dorinţa regizorului de a evita ambivalenţa kitsch-ului atât de frecvent în spectacolele de comedie.

Anumite secvenţe se remarcă prin dimensiunea lor ,,picturală”. Amintim în acest sens, secvenţele din sanatoriu, în care protagoniştii, poeta şi bărbatul uimit de felul de a fi al acesteia, de comportamentul ei ce-l pune în faţa unor manifestări necunoscute – şi nebănuite de el – ale feminităţii, şi finalul spectacolului în care ,,picturalitatea” este susţinută de sugestive conotaţii simbolice. Pe scurt, ,,prelucrarea” realizată de regizor dovedeşte talent, luciditate şi mobilitate în ceea ce priveşte sesizarea esenţialului. Debutul lui Gabriel Gheorghe ca regizor este întru totul meritoriu.

Prah sau lozul cel mare

Subiectul este simplu: soţul (capul familiei care se zbate să supravieţuiască din punct de vedere financiar) câştigă, la Loto, lozul cel mare. Fericita întâmplare devine, treptat, ,,o pacoste”, prin feluritele presupuneri, cu valenţe negative, ale soţiei. În cele din urmă, destabilizarea produsă de incredibilul noroc este oprită prin arderea biletului cu pricina, ce întorsese pe dos îndelungile şi calcinatele habitudini ale protagoniştilor, interpretaţi de **Petrişor Stan** şi **Doina Aida Stan**. Subiectul, aşadar, este simplu, iar deznodământul – care ar fi putut să fie altul, adică mai dramatic – readuce eroii, în spirit cehovian, pe obişnuita orbită familială şi socială. Din teama să nu cumva să le fie furat, ei ţin biletul ascuns într-o cutie de cacao (,,prah”) adusă, cu foarte mulţi ani în urmă, de tatăl soţiei, din Serbia.

Transpunerea scenică a unei asemenea drame implică un efort actoricesc special şi o viziune regizorală potrivit căreia textul să dobândească o teatralitate al cărei suport este *trăirea firească*, în variatele şi subtilele sale nuanţe, a neaşteptatului eveniment. Regizorului Matei Varodi a procedat la inserarea unor replici prin care drama este conectată la vremurile şi la realitatea socială de azi din ţara noastră, replici referitoare la falimentarea intenţionată a bancilor, la şomaj, la munca la negru, la sărăcia generalizată etc.

Matei Varodi

Efectele spectacolului constă în surprinzătoarele treceri de la planurile *realiste* ale soţilor, legate de administrarea incredibilei sume de bani, la cele *utopice* şi, în acelaşi timp, hazlii, prin doza lor de naivitate; de la cele utopice la *îngrijorările ridicule* ale soţiei şi care amintesc, în esenţa lor, de femeile ce bocesc, în basmul lui Creangă, din pricina drobului de sare de pe sobă.

Orgoliul nevinovat al soţului norocos şi optimismul său justificat sunt contrariate de instabila pendulare a soţiei între realismul şi exaltările tipic feminine, dar care, încet-încet, derapează spre o viziune de factură *horror* asupra viitorului statut social al lor. De la bucuria – mai mult sau mai puţin certă – soţia ajunge la un soi de ,,paroxism al disperării”, trăgându-l în acest vârtej şi pe *visătorul* ei soţ. Cu alte cuvinte, ,,oferta” destinului se transformă în *anxietate*, iar darul dumnezeiesc devine unul *diavolesc*, perturbator, aberant, un adevărat bucluc. Posibilităţile viitoarei vieţi a lor sunt asumate în negru şi, în consecinţă, declanşează o insuportabilă *criză existenţială*. Îndeplinit în mod imprevizivil, visul unei vieţi mai uşoare se transformă, pe fondul unor tot mai adânci divergenţe în legătură cu destinaţia fabuloase sume de bani, în *frică*: frica de surprinzătorul şi incredibilul viitor, exprimată în termenii fricii de hoţi, de rău-făcătorii de care vor fi urmăriţi şi ei şi odraslele lor...

Soţia, devenită o analistă acerbă şi speculativă a viitorului ce li se deschide în faţă, exagerează într-o deplină naivitate negativă, aducâd lucrurile pe tărâmul unei psihologii ce vizează, în subsidiar, frica *de necunoscut*, de o ipostază nouă şi pe care, dată fiind marea ei noutate, o înţelege în portativul unei *catastrofe* familiale. În fond, ea este posesoarea unei psihologii rigide şi, în vehementa sa prudenţă, îl transformă pe norocosul soţ într-un *vinovat*. Ajungând el însuşi, printr-un ,,sindrom de inducţie” să se considere vinovat, va accepta, în cele din urmă, arderea biletului câştigător.

Este meritul celor doi actori atât în ceea ce priveşte ,,fuga” în zig-zag de la o stare la alta, cât şi în privinţa modalităţilor de a se provoca reciproc, intrând mereu în conflict şi ieşind din respectivul cerc prin intermediul presupunerilor *fanteziste*. Pe de altă parte, pe întreaga durată a ,,buclucului”, fiecare are, contrariat, revelaţia unui ,,ce” necunoscut care sălăşluia în celălalt. Fiecare descoperă, în partenerul său de viaţă, un ,,ins” despre existenţa căruia nu avea nici o bănuială. Prin scoaterea la lumină a ceea ce era camuflat şi latent în cei doi soţi, drama dobândeşte subtile accente psihologice.

Exagerata spaimă a soţiei faţă de ofertele unei noi vieţi, trăite la o ameţitoare altitudine financiară şi socială, este dependentă de psihologia unei femei care nu acceptă aşa-numita *lipsă de măsură* în viaţă şi pentru care imprevizibila schimbare de macaz a vieţii are înţelesul unei adevărate ,,nenorociri”. Replicile sale admirative faţa de soţ se împletesc cu cele naive, cu cele ironice şi cele contestatare, parţial sub semnul comicului, parţial sub cel al dramei intime iscate de o perspectivă tragică asupra posibilei şi relativei fericiri viitoare. ,,Vigilenţa” sa de femeie care prevede *posibilul rău* ia aspectul unei isterii ce trimite, tipologic, la ,,femeia îndărătnică”.

Nuanţarea complexă a treptatei ,,decăderi” a bărbatului de la euforia şi orgoliul induse de câştig, la ipostaza de *vinovat* oglindeşte măiestria artistică – dovedită în atâtea şi atâtea roluri – a lui Petrişor Stan. Sub presiunea fandacsiilor soţiei sale, personajul ajunge să trăiască tot mai intens consecinţele unei *culpe*. Actorul găseşte, mereu, cea mai potrivită soluţie artistică, atât în situaţiile care cer o stare de derută sau de uimire, cât în şi acelea al căror numitor este deziluzia. În final, el acceptă, prin arderea biletului câştigător, limpezirea atmosferei casnice tulburate de ,,boacăna” de a fi câştigat la Loto. Ambii actori aflaţi pe culmea maturităţii artistice realizează un joc excepţional în acest spectacol (moralizator) pe tema refuzului unei neaşteptate şi prea mari bucurii cu un fundament strict financiar.

Este meritul celor doi actori atât în ceea ce priveşte ,,fuga” în zig-zag de la o stare la alta, cât şi în privinţa modalităţilor de a se provoca reciproc, intrând mereu în conflict şi ieşind din respectivul cerc prin intermediul presupunerilor *fanteziste*.

Petrişor Stan şi Doina Aida Stan

Lia Deaconu (stânga) şi Robert Tudor (dreapta)

Gabriel Gheorghe

teatru

Liviu Nanu

Şi Grigore scrisese vreo patru cărţi, în tiraje minuscule, pe care le dăruise apropiaţilor şi care zăceau pline de praf pe rafturile din spate ale bibliotecilor. Avea totuşi câţiva prieteni de cenaclu, scriitori anonimi ca şi el, cu care însă putea schimba opinii sincere. Printre aceştia prozatorul Ică Stroescu pe care-l cunoscuse la cenaclu şi cu care îi plăcea să discute la o cafea sau un şpriţ. Stroescu nu publicase nimic, decât foiletoane în presa locală, dar se lăuda că scrie de câţiva ani un roman pe care singur îl considera ca fiind „revoluţionar" şi pe care spera să-l publice în scurt timp.

proza

Plagiat. Opera Omnia *sau* Căsuţa minunată

„Un scriitor care nu are curajul să trateze cazuri şi probleme banale este un scriitor minor" (Petre Pandrea)

În localul domnului Gigel Alexandru Biboiu, cunoscut cetăţenilor micului târg de provincie drept Bicuţă, se aflau, ca de obicei, câteva personaje, care, cu timpul, reuşiseră să lustruiască scaunele de lemn, modelul de acum treizeci de ani al fabricii de mobilă „Înfrăţirea", din localitate.

Cârciuma, un chioşc din tablă vopsită în maro, ieşea în evidenţă prin accesoriile de care patronul era foarte mândru: un peretar cu răpirea din serai, un ceas de perete care n-a funcţionat decât o singură zi şi rămăsese blocat la orele 14:35, drept pentru care mulţi clienţi pierduseră autobuzul sau întârziaseră acasă, şi un „candelabru" cu ciucurei din plastic vopsit în mai multe culori. În spatele barului se aflau rafturi cu sticle prăfuite al căror conţinut putea fi subiect de studiu. Cârciuma se numea „Fără grijă" şi aici se putea servi orice sortiment de băutură pe care clienţii o puteau aduce, cu condiţia să plătească sporul de restaurant şi serviciile, plus bacşişul. Se putea plăti şi pe caiet, la chenzină, aspect deloc de neglijat în condiţiile de criză prin care trece ţara.

Dintre clienţii prezenţi în local îi remarcăm doar pe cei mai fideli şi-i vom numi după numele mic sau poreclă.

Profesorul – un individ care chiar este profesor la o şcoală generală, aproape de vârsta pensionării, constituţie atletică şi păr grizonat. Îi place să dea sfaturi şi îi place şi coniacul. Bere bea doar vara, dar preferă vinul alb, rece. Plăteşte când are bani, de regulă la salariu, după caiet.

Săndel – inginer de profesie, patruzeci de ani, mic de statură, chelie şi mustaţă. Pensionat pe caz de boală, în prezent administrator cu jumătate de normă la un liceu. Consumator de vin, de preferinţă produs din via lui, de la ţară. Acceptă şi băuturi fine dar, de regulă, nu-şi permite. Plăteşte tot pe caiet, ca toată lumea, dealtfel.

Dan a lu' Naşu - după cum spune şi porecla, şef de tren la CFR. Între două vârste, blond, cu început de chelie şi burtă. Băutor de bere şi votcă. Uneori, combinate.

Poetul – numele adevărat nu interesează pe nimeni. Înalt şi slab, redactor la o publicaţie locală şi profesor cu jumătate de normă. Bea cel puţin patru cafele zilnic, însoţite de coniac Mioriţa „minoră" (adică de 12 ani vechime). Varianta „majoră" are 18 ani şi, normal, e mai scumpă. Plăteşte tot pe caiet.

Mişu Electricianu' – de profesie lăcătuş, bun la toate, ca un român adevărat. I se spune electricianu' de când s-a electrocutat şi a stat în comă două zile. De atunci bea orice „de la gaz în sus", cum îi place să se laude. Plăteşte cu banii jos, nu suportă să fie dator. Cu toate astea, figurează şi el pe caiet.

Micăle – fata de la bar. I se spune aşa de la apelativele „Micăle" şi „Ticăle" cu care îşi numea părinţii. Absolventă de management, facultate particulară, filială locală. E angajată pe pile, fiind un fel de nepoată prin alianţă.

Micăle este cinefilă. Mai mult decât atât, după ce vizionează un film, intră in pielea personajului, mai precis în pielea personajului care a impresionat-o şi nu iese din ea până la următorul film, perioadă care, de obicei, durează câteva zile. Acum, de exemplu, se crede Cecilia, dintr-un film de Woody Allen, interpretată de Mia Farrow, drept pentru care a şi spart câteva pahare şi are o stare oarecum melancolică.

Şi nu în ultimul rând, *Bicuţă*, negustor din tată în fiu, brunet (poate prea brunet), scund, gras şi foarte sentimental. Adică, plânge de grija clienţilor care uită, sau amână să plătească consumaţia. Caietul, însă, este martorul tăcut al nenumăratelor momente de glorie sau decădere ale consumatorului perseverent. În el poţi citi, printre rânduri, adevărate poveşti de viaţă, un adevărat jurnal al vieţii provinciale cu mici satisfacţii şi drame înnecate în alcool, cu momente de fericire şi de cumpănă, aşa cum apar ele în viaţa fiecărui individ, fie că îşi trăieşte viaţa în Bangkok, Oslo, Aix-en-Provence sau aici, în orăşelul prăfuit din Câmpia Burnasului. Dacă şi-ar propune să-şi scrie memoriile, Bicuţă ar avea la îndemână suficient material scris cu creionul chimic sau, în ultima perioadă, cu pixul, creioanele chimice nu se mai fabrică.

Aici, la cârciuma „Fără grijă", se consumau pe lângă celebrele combinaţii alcoolice „Adio mamă" şi „6 din 9" şi adevărate discuţii legate de diversitatea vieţii cotidiene, de la politică până la viaţa culturală, de la clima globală la natura umană, adică cel mai larg spectru posibil. Bicuţă alesese numele cârciumii inspirat fiind de numele unui bar „No problem", deschis de un ţigan din oraş pentru conaţionalii lui, a căror prezenţă în localurile mai răsărite din târg nu era văzută cu ochi buni nici de patroni, nici de clienţi. În barul „No problem" se puteau asculta manele cu difuzoarele date la maxim şi nu se elibera bon fiscal clienţilor, e drept, toţi fiind de aceeaşi etnie. În ciuda numelui sau poate chiar din cauza lui, a fost vizitat de câteva ori de poliţia locală şi de fisc, iar în final s-a închis publicului larg, rămânând doar cu rol de sufragerie.

Nu ştiu dacă v-am povestit până acum de păţania unui confrate scriitor, începu Poetul. E interesantă, plină de învăţăminte şi se încadrează perfect în realitatea zilelor noastre.

Nu ne-ai spus. Cine e ăla? întrebă Săndel.

Nu cred că-l ştii. Dar nici nu contează foarte mult. Îl cheamă Grigore Leonard şi este prozator, un scriitor talentat, dar puturos. Ca să scrii proză, trebuie să ai oase tari, perseverenţă şi talent, desigur. Trebuie să fii şi un bun observator şi, mai ales, să ai o oarecare disciplină şi spirit organizatoric.

Şi să fii şi niţel nesimţit, completă Profesorul. În sensul că, în proză, mai spui şi adevăruri care s-ar putea să-i atingă pe cei de lângă tine. Ia scrie tu, de exemplu, de concursurile trucate pentru ocuparea posturilor în învăţământ. Sau spital...sau orice alt domeniu care-ţi vine în minte. Nu ţi-ai pune administraţia locală în cap? Şi asta e valabil oriunde în ţara asta, după cum aţi văzut cu preşedintele consiliului judeţean din Mehedinţi, de stă pitit la mititica de ceva timp. Aşa...zi-i înainte cu Grigore al tău.

Cum spuneam, Grigore era cam puturos şi nu-şi putea scrie romanul vieţii pentru că mereu se împiedica de ceva. Ba nu avea hârtie, ba îl împiedica serviciul...apropos, lucra la Direcţia de Cultură, ceva referent, parcă. Era într-o aşteptare permanentă, dar nici el nu conştientiza ce anume.

Aşteptarea este lungă şi la fel de bine, scurtă pentru că ne consumă un timp pe care nu îl trăim sau pe care nici nu îl folosim. Thomas Mann spunea asta, citez din memorie, interveni Profesorul.

Mann ăsta nu juca la Arsenal? întrebă Mişu electricianu'. Sau parcă la Manchester United...

Era un scriitor, lămuri Profesorul. Un neamţ.

Şi Grigore scrisese vreo patru cărţi, în tiraje minuscule, pe care le dăruise apropiaţilor şi care zăceau pline de praf pe rafturile din spate ale bibliotecilor. Avea totuşi câţiva prieteni de cenaclu, scriitori anonimi ca şi el, cu care însă putea schimba opinii sincere. Printre aceştia prozatorul Ică Stroescu pe care-l cunoscuse la cenaclu şi cu care îi plăcea să discute la o cafea sau un şpriţ. Stroescu nu publicase nimic, decât foiletoane în presa locală, dar se lăuda că scrie de câţiva ani un roman pe care singur îl considera ca fiind „revoluţionar" şi pe care spera să-l publice în scurt timp. Nu prea avea nici el spor la scris, mai ales că avea şi nişte probleme cu scufiţa şi din când în când se mai interna la spitalul din B. situat la câţiva kilometri de oraş. Într-o zi, Stroescu l-a invitat pe Grigore la el acasă, sau poate Grigore s-a autoinvitat, nu pot decât să presupun, să bea nişte vin de Troianu, din ăla de-ţi sparge măseaua. Au băut ei ce au băut şi la un moment dat, Stroescu scoate manuscrisul dintr-un sertar şi îi dă lui Grigore să citească primul capitol. Citeşte el şi, probabil că i-a plăcut foarte mult, pentru că a rămas o jumate de oră pe gânduri şi de atunci relaţia lor s-a cam răcit. Asta ştiu eu, dar sunt şi alte variante.

Probabil din invidie scriitoricească, zise Săndel. Că scriitorii ăştia sunt toţi *individioşi* unul pe altul, mai ales când au succes.

Se pare că da, altfel nu se explică ce-a urmat, zise Poetul. La scurt timp, Stroescu face o criză de nervi, că ajunge din nou la ospiciu, de data asta pentru o perioadă nedefinită. La vreo două săptămâni, trece pe la el pe acasă şi Grigore, motivând că şi-a uitat ochelarii. Nevasta lui Stroescu îl lasă în camera bărbatului, să-şi caute ochelarii, dar ăsta, de fapt, căuta manuscrisul lui Stroescu. Ce şi-a zis omul: „Dacă tot nu se mai întoarce de la balamuc, nu e păcat de munca lui? Şi dacă se întoarce, oricum e dus cu pluta, nu-l va lua nimeni în seamă".

Adică voia să-i fure cartea, zise Bicuţă. „*Plangiator*", cum ar veni.

Mai rău, interveni Profesorul. Plagiatul este după ceva ce deja s-a publicat, ăsta era furt de-a dreptul.

Numai că Stroescu, nebun-nebun, dar se pare că mai mult simula scrânteala, îşi luase cu el şi manuscrisul. Unii spun - şi înclin să-i cred - că el, de fapt, se tot interna la balamuc pentru că acolo găsea mediul perfect să-şi scrie cartea, mai ales că medicul şef al spitalului îi era şi cam rudă, un fel de verişor. Şi găsea acolo destule teme şi personaje care să-l inspire, aşa cum făcea poetul Tair când se ducea în cârciuma gării.

„*Pierde tren*", interveni Săndel. Ştiu asta, l-am întâlnit şi eu acolo de câteva ori, da' nu ştiam că se inspiră de la drojdieri sau de la navetişti.

Şi ce-a mai urmat cu Stroescu? întrebă Dan a lu' Naşu. Şi eu îl ştiu pe tip, călătorea la Bucureşti şi niciodată nu-şi lua bilet.

Şi asta te deranja foarte tare, bănuiesc, zise Săndel? Sau din contră?

Aş zice că din contră. Plătea şi el ca toţi ceilalţi. Pleca cu trenul ăla de cinci dimineaţa cu care merg şi femeile din Peretu cu găleţile cu brânză, „doamnele Danone", cum le zicem noi. Da' io nu prea le luam bani, însă îmi lăsau fiecare o bucată de brânză, că făceam cam de-o găleată la o tură. Îmi cumpărasem o găleată special pentru asta, o ţineam în compartimentul controlorilor, că ăla era încuiat, nu riscam s-o fure careva. Mă scuzaţi, mă duc până la toaletă, ţine-ţi povestea până mă întorc.

Zice el aşa, că nu prea lua bani, dar năravul n-are lecuire, zise Săndel. Uite, dacă vreţi facem un experiment. Când se întoarce de la veceu, mă duc eu, ne întâlnim lângă bar şi dau mâna cu el. Şi palmez în mână zece lei, să vedem ce reflex are, dacă îi ia sau nu.

Zis şi făcut. Săndel palmă o hârtie de zece lei şi, când Dan a lu' Naşu îşi făcu apariţia în uşa toaletei, porni şi el în direcţia lui. La mijlocul cârciumii se întâlniră şi Săndel întinse mâna spre el şi îi strecură în palmă bancnota, urându-i „Să-ţi fie de bine!". Dan a lu' Naşu îi răspunse „Până unde"? Apoi, în râsetele asistenţei o drese: „Hai că m-am prins, nu mai râdeţi degeaba. Şi uite, cu banii ăştia fac cinste". Bicuţă, două beri, una la Săndel şi una la mine! Hai cu povestea aia, că devine interesantă.

Singura posibilitate să intre în posesia manuscrisului era să ajungă la spital, aşa că Grigore îl vizită în vreo trei rânduri, dar fără succes. Ori era pacientul în criză, ori spitalul era în carantină.

Da' de unde ştii matale toate astea? întrebă Bicuţă. Că nu văd pe cineva să dea din casă chestii care l-ar putea *crimina*. Eu sunt mai *cârciumspect* la poveşti d'astea.

Chiar aşa, zise şi Săndel. Nu văd pe niciunul normal la cap să povestească aşa ceva. Sau e doar o invenţie de-a ta şi vrei s-o testezi pe noi?

E chiar adevărat, replică Poetul. Le-a scris însuşi Grigore într-un fel de jurnal care, din pură întâmplare, a ajuns la mine. Şi dacă vă interesează, mâine vin cu el să vă citesc.

Sigur că vrem, zise Profesorul, altceva ce să facem? Să discutăm despre vreme, politică sau sport? Astea sunt subiecte pentru oameni plictisiţi, nu ca noi...

*

Sunteţi atenţi? întrebă Poetul a doua zi. Bicuţă lipise două mese şi se aşezase în capul uneia dintre ele, cu o sticlă de bere în faţă. Cum toţi dădură din cap afirmativ, Poetul deschise o

agendă cu coperţi din piele de mărimea unui caiet de şcoală şi continuă: Iată ce scrie domnul Grigore în jurnalul său. Ceilalţi, erau aşezaţi la mese, cu cafeaua şi paharul de votcă în faţă, aşteptând continuarea poveştii.

17 septembrie a.c. „Deschiderea noului an şcolar. M-am dus şi eu, din curiozitate, la Şcoala 7, să văd cum decurge evenimentul. E drept, aveam şi un motiv. Era şi nepoata în clasa pregătitoare. Venise cu maică-sa, adică soru-mea, care era îmbrăcată ca o sorcovă, la fel ca majoritatea învăţătoarelor. Toţi copiii aveau buchete mari de flori în braţe, chestie care, mai mult ca sigur, le enerva pe învăţătoare. Dar vor avea tot timpul să lămurească părinţii că mai util este un parfum sau o sticlă de coniac franţuzesc decât nişte amărâte de flori. Directoarea a ţinut, ca de obicei, un discurs plictisitor despre utilitatea şi rolul şcolii în viaţa oricărui om, apoi le-a lăsat pe învăţătoare să strige cataloagele. Copiii au intrat în clase, eu nu am intrat, am aşteptat-o pe soru-mea afară. A ieşit după un sfert de oră, plină de draci, cu o hârtie în mână <<Auzi, tu, din prima zi ne-a dat formulare de 2%, cică pentru dotarea şcolii. Erau puse pe bănci, lângă manualele alea de căcat, scrise de profesori din minister care n-au nicio treabă cu şcoala>>. Ce să dea soru-mea 2% din impozit, când e şomeră de doi ani? În oraşul ăsta, doar magazinele şi serviciile funcţionează. Şi cimitirul, era să uit. Cimitirul are cea mai dinamică activitate. Lucru confirmat chiar de primarul oraşului, care zilnic aprobă câteva cereri pentru locuri de veci. Ne-am despărţit şi, din respect pentru învăţământul românesc, am intrat la ***Kent*** să beau ceva. M-am întâlnit acolo cu Ică Stroescu, ziaristul. Am băut amândoi câte două coniace mari şi, din una în alta, am dat în literatură şi proiecte literare personale. La un moment dat, un individ „magnetizat" bine s-a aşezat la o masă de lângă noi, a comandat o bere şi, probabil pentru că nu-i plăcea fondul sonor al localului, şi-a deschis telefonul mobil şi l-a pus să cânte „pinguinul". După zece minute de audiţie, am hotărât că e cazul să plecăm. Ică m-a invitat la el acasă să bem un vin de ţară, de la neamurile lui, din Troianu. Am acceptat, aşa că a rămas să ne vedem peste două zile".

De unde avea Ică vin de buturugă în septembrie? întrebă Bicuţă, mai mult ca să se afle în treabă. Că orice român zdravăn la cap, îşi termină vinul de Paşte. Şi pe ăia din Troianu îi ştiu, nu produc mult şi le trag la măsea. E drept, la Belitori, acolo, se face vin tare.

Vinul de buturugă e cel mai bun, zise Săndel. Dar numai dacă îl faci tu sau cineva în care ai încredere. La cârciumă, niciodată nu eşti sigur că nu-ţi scuipă chelnerul în pahar sau în ceaşca de cafea. Chiar şi pe Micăle am văzut-o o dată mestecând în cafea cu degetul.

Pardon, aia era cafeaua mea şi nu aveam linguriţă curată la îndemână, răspunse Micăle din spatele barului. Eu am respect faţă de clienţi. Bine...mai puţin faţă de ăia care-şi şterg mucii pe faţa de masă. Când văd chestii d'astea, îmi spun de fiecare dată că mi-am greşit cariera.

Şi ce meserie ţi-ai fi dorit să faci? o întrebă Profesorul. Că eşti tânără şi ai viitorul în faţă. Învăţătoare? Contabil?

Învăţătoare nu, că alea, cu toate cadourile, câştigă puţin. Şi nici nu le prea am cu literatura, abia am luat examenul de capacitate la limba română. Poate, *„foto modea"*.

Ce subiect ţi-a căzut la examen, de spui că abia l-ai trecut? întrebă curios Profesorul.

Ceva gramatică şi la literatură „Basmul şi Anaconda".

Adică, vrei să spui anecdota, zise Profesorul.

Aşa, aia! N-am prea ştiut ce să scriu la subiectul ăsta. Şi nici nu ştiu poveşti, ce le-aş spune eu copiilor?

18 septembrie a.c. „Mi-am cumpărat o bicicletă la mâna a doua. Încerc să dau jos din burtă şi mi-am propus să pedalez zilnic câţiva kilometri prin oraş. În felul ăsta fac şi economie la motorină, am lăsat maşina în parcare o vreme, oricum trebuie să-i schimb distribuţia şi nu am bani. Scriind asta, mi-am adus aminte de un amic, Georgică, profesor de geografie. Prin anii '60 avea motocicletă şi poate şi-ar fi cumpărat şi autoturism dacă n-ar fi citit într-o revistă că rezervele de ţiţei ale planetei se vor epuiza în treizeci de ani. Asta l-a determinat să-şi vândă motocicleta şi să-şi cumpere o bicicletă cu care circulă şi azi. Ce înseamnă să crezi tot ce scrie în reviste...

De dragul bicicletei, m-am dus cu ea la ***Kent*** şi am udat-o cu două sticle de vin şi trei whisky-uri, după care m-am îmbătat şi m-am dus acasă. Bicicleta am uitat-o la bar, noroc că a văzut-o barmaniţa şi a băgat-o în magazie.

Am fost pus de mai multe ori în faţa unei situaţii pe care n-am putut s-o rezolv, nici măcar s-o explic. Căutam un număr de telefon în memoria mobilului meu şi am dat peste nume de care nu-mi mai aminteam şi altele câteva, aproape identice, repetate de patru sau cinci ori. Fireşte că m-am întrebat: cine să fie oare RodicF? Sau MihB? SorinI? Sau cei şase Radu fără nici o altă indicaţie în plus? E posibil să-i fi notat în grabă şi de atunci să nu fi vorbit niciodată cu persoana respectivă. Dar, cum m-aş descurca dacă, de exemplu, mă sună Fel. H? Cel mai probabil, este o doamnă sau domnişoară Felicia, dar câte Felicia cunosc eu? şi de unde? ce i-aş răspunde dacă m-ar apela prieteneşte cu: „Ce mai faci, Leo? Mi-ai rezolvat problema aceea"? Sau alt apelant, Florin, care să-mi aducă aminte că-i datorez ceva. Ce anume? Voi fi pus în situaţii penibile din care nimeni, nici serviciile de telefonie mobilă nu mă pot scoate, asta în cazul în care aş apela la ele. Majoritatea telefoanelor mobile (sau cel puţin cele pe care le-am avut) nu-ţi permit să scrii în agendă decât un număr limitat de litere, astfel că dacă vrei să-ţi notezi numele noului prieten Dombrovski Haralambie (am ales un nume la întâmplare) vei fi silit să cenzurezi din numele lui care va ajunge în final Domb.H sau HarDom (?!), ceea ce nu m-ar ajuta deloc, în cazul în care nu mai vorbesc cu el o perioadă îndelungată. Ar fi o soluţie: să-i sun eu şi prin întrebări discrete, să-mi dau seama cine sunt. De exemplu: „Sărut mâna, domnişoara Mihaela"? Domnişoara Mihaela ar putea fi o persoană în vârstă, poate chiar văduvă, cu copii studenţi, dar sunt aproape convins că pe o femeie ar deranja-o mai puţin statutul social, în măsura în care cochetăria feminină ar avantaja-o. O adolescentă s-ar ofusca dacă i-ar spune cineva „doamnă", chiar şi cu majuscule. Mai dificil ar fi cu numele neutre, gen MihB, de exemplu. O fi o Mihaela sau un Mihai? Dacă este Mihaela, de ce i-am prescurtat numele? Din lipsă de litere? Nu, aş fi avut loc. Din grabă? Din dorinţa de a ascunde de cineva identitatea? Se pare că totuşi am ascuns faţă de mine, eu sunt cel în dificultate. Dar dacă este persoană masculină? Atunci îl sun, îi spun: „Salut Mihai" (dacă nu cumva o fi Mihnea sau Mihuţ) şi îl întreb imediat, fără să-i dau răgaz, „Ce mai faci?". Aşa că astăzi mi-am luat inima în dinţi şi îl voi suna pe SorM, mergând la sigur. Dacă este Sorin, îmi va răspunde un bărbat, dacă este Sorina, sigur va fi o voce feminină. Voi conduce discuţia astfel încât din primele întrebări să mă lămuresc cu cine vorbesc. Zis şi făcut. Mi-a răspuns un bărbat. „Alo!, zic. Sorin? Sunt eu Leo, ce mai faci, domnule"? Iar el mi-a răspuns: „Aaa...Leo! Leo şi mai cum"?

Pe mine, interveni Săndel, m-a sunat una chiar acu' trei zile şi mi-a zis: „Sunt Liliana, mă mai ţii minte?". Cum numărul era necunoscut şi nu cunosc nicio Liliana, şi pentru că mai avea şi accent moldovenesc, fără să stau pe gânduri, i-am răspuns: „Nu!". Au urmat cam două-trei secunde de tăcere şi apoi a închis telefonul. După un timp mi-au venit nişte gânduri negre în cap. Dacă săraca îşi căuta un fost prieten sau avea o problemă de viaţă şi de moarte de rezolvat şi eu, adică cel pe care ea îl sunase s-a făcut că n-o cunoaşte. Poate ar fi trebuit s-o descos, s-o întreb pe cine caută, mai exact şi ce vrea să-i spună. Unele, mai sensibile, s-au şi sinucis după o respingere aşa brutală. Pe urmă mi-am spus că, dacă ar fi fost o treabă importantă, ar fi revenit. După o jumătate de oră, văzând că nu mai sună, am sunat eu la numărul de la care fusesem apelat. Mi-a răspuns tot aceeaşi voce feminină: „Da, şini eşti?" „Cel pe care l-ai sunat mai devreme", i-am răspuns. „Ce problemă aveţi cu mine?" „Iaca necaz!" zice ea. „Şi problemă sî am cu matali? Da, dacă vreai, ne putem cunoaşti şi nici nu şer mult. Şinzeşi di lei normal şi o sută complet!"

Oare ce indicaţii poate da un regizor unei actriţe porno? întrebă gânditor Poetul. Că veni vorba...

Păi, ce ar putea să-i zică? răspunse Profesorul. „Ai trei orificii. Exploatează-le cu talent şi pasiune!"

19 septembrie a.c. „Mi-am recuperat bicicleta, dar a trebuit să-l cinstesc pe patron, domnul Sorin, că a avut grijă de ea. M-a sfătuit ca, dacă vreau să fac plimbări prin oraş, să evit zonele cu blocuri, unde sunt haite de câini care atacă bicicliştii. Să mă plimb mai ales în zona Intim şi Aleea CFR unde s-a asfaltat cu prioritate, că de acolo au venit la alegerile locale, cele mai multe voturi. L-am ascultat şi aşa am şi făcut. Când am ajuns acasă, am văzut că aveam cauciucurile murdare de baligă, deşi nu-mi amintesc să fi văzut vreo căruţă pe traseu. Mai sunt şi zone pe care ar trebui să le evit pe viitor, mai ales în sezonul cald, unde mirosul de căcat te ia de nas. Oraşul ăsta cred că bate recordul în veceuri de curte şi fose septice. Tot mai bine prin cartierele de blocuri, acolo, cel puţin sâmbăta şi duminica, miroase a mici de la grătarele dintre blocuri.

L-am sunat pe Ică şi i-am zis că a doua zi trec pe la el să degustăm vinul. Am încercat să scriu ceva la romanul meu, dar n-am avut spor. Am scris patru fraze din care am tăiat două. Şi abia sunt la primul capitol din care am scris trei pagini cu totul. Trebuie să fac ceva, o schimbare de atitudine e necesară".

Are dreptate cu asfaltul, am reparat de vreo trei ori bicicleta până acum, zise Săndel. Ar trebui să existe o modalitate de a sesiza primăria, eu mă gândeam să lipesc manifeste pe stâlpi.

Sau să-i zici direct primarului, completă Profesorul, cum a făcut un profesor pensionar, care i-a cerut daune pentru că şi-a schimbat de trei ori proteza. „Păi, ce are proteza dumneavoastră cu asfaltul?" l-a întrebat primarul. „Am dat cu bicicleta în gropi şi îmi clănţăne proteza în gură că s-a şi spart de trei ori", i-a răspuns omul.

Soacră-mea stă pe „Caporal Joiţa", zise Mişu electricianu'. Strada aia a intrat în reparaţii, s-a băgat canalizare şi a rămas aşa, ca după bombardament, sub mandatul a trei primari. Probabil că locuitorii n-au votat niciodată cu cine trebuia.

Uneori însă e şi spectacol, să fim sinceri. Îmi spunea unul care e client fidel la „Ultimul popas", cârciuma aia de lângă cimitir, că toată lumea iese afară când trece vreun mort şi îl duce cu dricul. Din cauza gropilor, saltă decedatul în sicriu de zici că vrea să se dea jos.

20 septembrie a.c. „Am trecut pe la Casa de Cultură. Sunt în concediu, spre norocul meu, aşa că n-am avut nimic de făcut. Ceilalţi făceau curăţenie de zor, în urma vizitei de lucru a primarului care n-a fost mulţumit de felul în care arăta instituţia de cultură. Dacă mă gândesc bine, niciun primar n-a ajutat cu adevărat cultura, doar au mimat respectul pentru ea. Şi toţi ne-au impus un regim de lucru conform cu meseria în care erau calificaţi. Unul, venit din industrie, a venit cu un orar de la şapte dimineaţa la patru după amiaza, ca şi cum cultura ar avea program. Niciunul n-a înţeles specificul, faptul că în cultură oamenii sunt de altă factură, mai liberi în gândire, nu doar simpli executanţi. Nu poţi să creezi ceva la comandă între orele 7 şi 16. Sau poate au înţeles şi tocmai d'aia au încercat să-i subordoneze, din invidie. Acum câţiva ani, era un director la Casa de Cultură, Săvoiu, un tip cu simţul umorului. De câte ori suna la şefii lui de la judeţ sau din primărie, începea: „Să trăiţi! Cultura vă deranjează!" Ăia, de obicei nu se prindeau şi răspundeau „Da, da!" "Uite, dom'le, că-i deranjează cultura" ne zicea apoi nouă, celor de faţă.

M-am dus la Ică în vizită. Am luat un buchet de flori pentru nevastă-sa, Mirela care a rămas tot frumoasă, în ciuda vârstei, îmi pare rău că am părăsit-o când eram studenţi. Nu mai îmi amintesc ce motiv am invocat, cred că vorbea prea mult şi, mai ales, punea prea multe întrebări. Acum, după atâţia ani, aceste motive îmi par puerile, la urma urmei, cam toate femeile au acelaşi melic. Femeia este ca poliţia rutieră: te ia prin surprindere, îţi spune numai baliverne, te taxează la buzunar şi, pe deasupra, te mai scoate şi vinovat de te-miri-ce. Dar e bine că nu mi-a purtat ranchiună, îmi zâmbeşte de fiecare dată când ne întâlnim pe stradă. Parcă mi-ar da inima ghes să-i fac avansuri, dar mi-e teamă de un refuz. Deşi, dacă mă gândesc mai bine, şi extrapolez un proverb indian care spune că „nu există om perfect sănătos, doar insuficient investigat", zic şi eu că nu există femei fidele, ci doar nesolicitate îndeajuns. Dar un refuz m-ar dărâma psihic, aşa că mai bine păstrez relaţia asta de amiciţie. Am sunat la interfon şi mi-a răspuns ea. Am urcat două etaje şi am ciocănit la uşă, soneria era smulsă din perete. A deschis tot ea şi i-am dat florile. Mi-a zâmbit şi m-a poftit în casă. Ică era în camera copilului, care student fiind, funcţiona provizoriu ca birou. Camera, nu copilul. Pe masă avea un bidon de doi litri de vin şi două pahare".

Mi-am recuperat bicicleta, dar a trebuit să-l cinstesc pe patron, domnul Sorin, că a avut grijă de ea. M-a sfătuit ca, dacă vreau să fac plimbări prin oraş, să evit zonele cu blocuri, unde sunt haite de câini care atacă bicicliştii. Să mă plimb mai ales în zona Intim şi Aleea CFR unde s-a asfaltat cu prioritate, că de acolo au venit la alegerile locale, cele mai multe voturi. L-am ascultat şi aşa am şi făcut. Când am ajuns acasă, am văzut că aveam cauciucurile murdare de baligă, deşi nu-mi amintesc să fi văzut vreo căruţă pe traseu.

Petru Pistol

Fidelitatea clasicismului

Vechimea noutăţilor

Într-un proiect de evidenţiere a *vechimii noutăţilor*, ne oprim la o pagină din opera scriitorului creştin de limbă latină, de la începutul secolului al IV-lea, Lactantius. Opera se cheamă *Instituţii divine*, fiind un tratat care încearcă să fundamenteze principiile noii învăţături. Totul se face într-un dialog permanent cu învăţătura profană, care-i serveşte apologetului creştin drept fundal întunecat spre o mai luminoasă relevare a tainelor cunoaşterii divine.

În demersul de „demascare" a vetustăţii unor noutăţi de primă pagină din repertoriul actual de gând şi faptă, ne oprim sideraţi de *logica unui mare strateg* al secolului trecut: „Un mort este o tragedie; un milion de morţi o statistică".

Poate că este vina grecilor; ei au deformat întotdeauna, lucrurile mărunte exagerându-le. Dar ai noştri (romanii, n.n.) să fi fost mai cu judecată?

Crima aceasta împotriva umanităţii – căci despre aşa ceva este vorba – nu poate fi trecută în contul unui secol anume, ea fiind reperată de-a lungul timpurilor în formulări specifice discursului de epocă.

Iată peroraţia *ad rem* a scriitorului creştin din perioada Edictului de la Milano. Preferăm textul lactanţian unei perifraze în convingerea că deja prin traducere se pierde din insurgenţa originalului clasic:

„Ei (cinstitorii zeilor, n.n.) spun că există o virtute care îl înalţă pe om la cer, dar că nu este aceea despre care discută filosofii şi în care sălăşluieşte binele sufletului, ci aceea trupească, puterea, cu alte cuvinte. Şi, cum aceasta a fost esenţială pentru Hercule, el a binemeritat nemurirea.

Cine poate fi atât de redus la minte, încât să revendice forţa corpului ca bun divin sau chiar uman, când şi cea care aparţine turmelor de animale este mai mare şi totuşi o simplă boală le poate frânge, bătrâneţea le slăbeşte şi le năruie? Acelaşi vestit Hercule, pentru că observa cum muşchii săi se degradează din cauza bolii, nu a acceptat să fie însănătoşit ori să ajungă bătrân, ca să nu arate cândva mai mic ori mai slab decât fusese. Oamenii au gândit că acesta a fost urcat la cer de pe rugul pe care el însuşi îşi dăduse foc de viu, iar faptele lui, admirate în prostie, redându-le şi consacrându-le, le-au fixat în statui şi imagini, ca să rămână pentru totdeauna monumente ale credulităţii celor care, pe cei care doborâseră fiare sălbatice, i-au considerat deja zei.

Poate că este vina grecilor; ei au deformat întotdeauna, lucrurile mărunte exagerându-le. Dar ai noştri (romanii, n.n.) să fi fost mai cu judecată? Ei dispreţuiesc, într-adevăr, calitatea de a fi un bun atlet, pentru că nu face niciun rău, dar pe aceea demnă de un rege, deşi este foarte dăunătoare de obicei, atât o admiră, încât – gândesc ei – comandanţii viteji şi cu spirit războinic trebuie plasaţi în compania zeilor. Pentru ei nu există o altă cale către nemurire decât a conduce o armată, a pustii ţinuturile altora, a distruge oraşe, a nărui cetăţi, a măcelări ori a duce în sclavie neamuri libere. Cu siguranţă, cu cât lovesc, jefuiesc ucid mai mulţi oameni, cu atât se consideră mai de rang şi mai vestiţi şi, prinşi de imaginea unei glorii vane, atribuie crimelor lor numele virtuţii. Eu unul aş prefera să-şi măsluiască zeii doar din uciderea fiarelor, decât să-şi dea consimţământul la o nemurire atât de sângeroasă. *Dacă se întâmplă ca cineva să sugrume un singur om, este considerat pângărit şi nelegiuit şi nu se acceptă primirea lui în lăcaşul de pe pământ al zeilor. Acela însă care a ucis nesfârşite mii de oameni, care a umplut câmpurile de sânge ori a înroşit apele fluviilor, este primit nu numai în templu, ba chiar în cer* (s.n.).

Acestea sunt, în simetrie perfectă, cele două figuri ale gândirii omeneşti: antică şi modernă. Agentul modern îşi este sieşi cauţiune; pandantul antic însă vine şi cu scrisori de acreditare: „Astfel vorbeşte Africanul (Publius Cornelius Scipio Africanus, învingătorul lui Hannibal, n.n.) în *Ennius* (autorul unui poem epic intitulat *Scipio*, n.n.): «Dacă îi este permis cuiva să urce în spaţii cereşti, doar mie-mi stă deschisă poarta cea mare». Bineînţeles, pentru că ai reuşit să nimiceşti şi să pierzi o bună parte a neamului omenesc. În ce întunecimi te afli, Africane, sau, mai curând, vai ţie, poete, pentru că ai găsit de cuviinţă să oferi muritorilor ridicarea la cer prin măcel şi sânge! Deşertăciune căreia i-a subscris şi Cicero, când spune: «Adevărat este, Africane. Pentru că şi lui Hercule i-a fost deschisă aceeaşi poartă». Ca şi când oratorul, când se întâmpla asta, ar fi fost portar în cer. Nici nu ştiu dacă e de râs sau de plâns..." (*Inst .div.*, I, 18, 3-14).

Virtutea aceasta cardinală a „marelui strateg", reciclată după epocă, în fapt componenta criminală, definitorie a personalităţii sale, este molipsitoare. Ea se insinuează ca o mâncărime în pielea omului obscur. Iar acesta bate viguros din palme. Când, de fapt, el se scarpină obscen în public. Publicul însă nu-l detestă; dimpotrivă, intră în delir molipsitor. Chiar aşa: când aplaudă, omul se scarpină în public, freamătă în libertatea-i orgiastică.

Şi poate că are dreptate: dacă nu poţi fi Stalin (Stalin e unul singur, înainte-mergătorul!), fii măcar închinătorul acestuia, toboşarul cherigmatic al virtuţilor agonale.

D-ale imposturii

– urmare din pag. 3 –

Ne putem întreba cît de civic era sistemul monopartinic, cît de civică era cenzura! Mărturisesc că nu mă aşteptam ca, la ora actuală, un condeier de limbă română să-şi dispreţuiască în asemenea hal cititorii.

nu-l împiedică pe adulatorul său de căpetenie să-şi îndrepte fulgerele autorităţii d-sale stinse împotriva criticilor comunismului. Aceştia şi numai aceştia s-ar cuveni, în vederile d-sale "obiective", ridiculizaţi: "Privind lucrurile în această lumină, stilul pamfletar-trivial în care este creionat în continuare portretul fostului regim comunist, îngropat în ţările est-europene, se dovedeşte nu numai caduc, ci lipsit de valoare istorică. Nu caricatura e necesară, ci obiectivitatea sociologică, imparţialitatea de manual". Ce fel de "manual"? Unul iarăşi de "învăţămînt politic", vîrît pe gît cu de-a sila? Cu un adaos insultător la adresa celor ce, cunoscînd pe propria piele perioada totalitară, nu se mai pot iluziona în privinţa ei: "cu atît mai mult cu cît o bună parte a populaţiei a trăit epoca şi are propria reprezentare, falsul propagandistic nefăcînd decît să o deprime". Altfel zis, adevărul e factorul care deprimă...

Dar cum vede privilegiatul Dumitru Popescu-Dumnezeu comunismul românesc? Nu altminteri decît din spatele uşilor capitonate ale bosului suprem, pe lîngă care îndeplinea funcţia unui lacheu de lux: "Adevărat, paralel cu unele forme populare, în ţară s-au instalat din primii ani şi anumite maniere politice şi mentalităţi sociale de natură să genereze cunoscuta atmosferă ternă, cenuşie, lipsită de sinceritate şi bucurie omenească naturală". Deci la asta s-ar reduce teroarea soldată cu multe sute de mii de oameni arestaţi, condamnaţi, torturaţi, asasinaţi? La o "atmosferă ternă, cenuşie"? Nu sînt acestea nişte eufemisme ridicule dacă n-ar fi mai întîi impudice? Şi nu doar atît. E înjghebată şi o listă a "meritelor" regimului apus, prin care născocirea grosieră iese la vedere precum degetele printr-o mănuşă zdrenţuită: "chemarea la ordine a Securităţii, incriminată pentru intolerabile culpe antinaţionale, dreptul criticii colectivelor şi indivizilor, scoaterea de sub obrocul «realismului socialist» a artelor, eliminarea îngrădirilor cercetării ştiinţifice, deschiderea anticazonă în partid şi în viaţa publică". La fel şi în cazul altei bazaconii: "a avut loc refluxul ferm al orientării educaţionale, revenindu-se în bună parte la normalitatea unui civism clasic". Ne putem întreba cît de civic era sistemul monopartinic, cît de civică era cenzura! Mărturisesc că nu mă aşteptam ca, la ora actuală, un condeier de limbă română să-şi dispreţuiască în asemenea hal cititorii. Pierzînd complet firul realităţilor, Dumitru Popescu-Dumnezeu se avîntă precum un somnambul să înfrunte sinistrul cult al lui Stalin: "Supergrandioasele epitete erau rezervate desigur generalisimului Stalin, calificat drept geniu al omenirii muncitoare, corifeu al ştiinţelor, părinte al popoarelor, stegar mondial al păcii, scut al progresului şi civilizaţiei, veghetor al fericirii fiecărui muncitor". Vai, vai, vai! Dar cine, Doamne, a fost arhitectul cultului similar, un cult stalinist de la un capăt pînă la altul, consacrat lui Nicolae Ceauşescu decît autorul rîndurilor de mai sus? Cine altul a regizat, în jurul perechii dictatoriale, "o apologie deşănţată, într-un marş de fanfară comunală, asurzind cu sonorităţi dezacordate, aruncînd fapte absolut onorabile în derizoriu"? Împotriva cui decît împotriva lui Dumitru Popescu-Dumnezeu pot ricoşa, prin urmare, aidoma unui bumerang, propriile-i aprecieri, chipurile revoltate? "Apologetica" (...) se malformează atît de hidos încît se metamorfozează în opusul ei, ducînd la autodescalificare. Auditoriul îi întoarce spatele, sau o tolerează dacă e recompensat". Opera principală a literatului Dumitru Popescu-Dumnezeu rămîne fără doar şi poate mitologia ceauşistă. În ziua de azi, necutezînd a mai relua tonurile înalte ale apologeticii veştejite cu un strîmb năduf, ex-practicantul său fanatic îl abordează pe tiranul odinioară zeificat cu o sfială feciorelnică: "Doar Hruşciov, cu spontaneitatea lui ţărănească, greu de controlat, a pus întrebarea: «Dar partidul poate fi mai breaz decît oamenii care îl compun?» Ideea eclatantă ascunsă în dosul acestei nedumeriri a fost preluată, la un moment dat, şi de N. Ceauşescu, dar paznicii dogmei de la Kremlin au înnăbuşit-o şi a fost dată uitării". Laşitate care ar fi convenit şi idolului său...

Aşchiile din limba de lemn se întîlnesc astfel cu scîncetele neputinţei, incredibilele scorniri cu izbucnirile de ură împotriva ordinii democratice care se instaurează trudnic. Desluşim în judecata distorsionată a perdantului un soi de imundă compensaţie. Dacă trecutul totalitar nu mai poate fi nici reînviat nici absolvit, să denigrăm măcar prezentul. Cu resturile unei energii angajate pe un făgaş malefic, în figurile unei ricanări ce stupefiază. Totul sub semnul "abjecţiei". Ţara e socotită de către Dumitru Popescu-Dumnezeu a fi "plină de politici minore, unilaterale, abia diferenţiate între ele, partide identificîndu-se cît de cît doar prin embleme şi prin lideri de carton, clonaţi după prototipul nou al politicianului şters, incult, cu o retorică goală şi incontinentă, demagog lipsit de scrupule şi mahalagiu". Atîta doar că se petrece, chiar fără voia autorului, un transfer fidel al trăsăturilor sistemului comunist în prezent. Oare nu ne-am emancipat deloc? Oare ceea ce adoratorul lui Ceauşescu socoteşte că sînt tarele prezentului nu confirmă tocmai transplantarea tarelor comunismului într-o nouă versiune temporală? Vîrful acestei colecţii de făţărnicii, enormităţi şi cinisme o constituie însă neîndoios următoarea aserţiune: "Un viciu dezagreabil al comunismului (pe toate meridianele) a fost şi *refuzul de a-şi recunoaşte erorile*". Întrucît justificarea categorică a observaţiei e chiar comportarea lui Dumitru Popescu-Dumnezeu. În fine, un adevăr ţîşneşte exploziv din galimatiasul d-sale.

GHEORGHE GRIGURCU

litere

Viorel Nica

Carte străină

Năstruşnicul „asambleur de arhipelaguri”

Vahé Godel (născut la Geneva în 1931 dintr-o mamă armeancă şi un tată elveţian) este unul dintre cei mai activi şi mai originali poeţi postmoderni contemporani. Prin excelenţă transfrontalieră, poezia sa dinamică plină de surprize, rezultată dintr-o neobosită explorare a realităţii se remarcă printr-o scriitură aflată într-un neîntrerupt proces de glisare, printr-o poliritmie deosebit de bogată, printr-o imagistică de foarte multe ori halucinantă, printr-o viziune tragică şi, totodată osiriacă, prin neostoita-i vervă transgresatoare.

În volumul ***Aici altunde*** (apărut în 2000, tradus de Gabriela şi Constantin Abăluţă, publicat de Editura *Universal Dalsi* în 2002) nonconformistul autor reuşeşte să-şi pună din plin în valoare capacitatea de a frecventa o seamă de „locuri limitrofe”, acolo „unde trăiesc în simbioză cântul şi povestirea, ritmul şi acţiunea, narativul şi de «nepovestitul».

Moartea bunicului (pusă în temă în dramaticul text narativo-poetic Bunicul) e prezentată de poetul de formaţie suprarealistă într-o manieră apocaliptică, profund dezintegratoare, impresionând prin violenţa-i metodică, atrăgându-ne insistent atenţia asupra inevitabilităţii descompunerii oricărei fiinţe umane (a cărei dezaureolare e în cele din urmă implacabilă).

În poemul în proză *Pisica* ni se atrage atenţia asupra faptului că „natura îşi păstrează secretele ei”, e explorată cu nesaţ realitatea imediată, atât de bogată în forme, în apariţii, în lucruri mărunte, dar pline de viaţă, ni-i înfăţişat cu multă subtilitate momentul trecerii de la zi la noapte, e adusă în prim plan misterioasa doamnă Jerôme, fină „posesoare de pisică”, iubitoare de negru, stăpâna unei case vetuste , a cărei „structură se fărâmiţează” şi a cărei „zugrăveală se scorojeşte”, îşi face apariţia însuşi poetul care ţine să fie recunoscut ca „vânător” de umbre, asambleur de arhipelaguri, paznic al bortelor, băutor de cerneală, mâncător de cenuşă, paznic al pielii fine, săpător de abise, înghiţitor de chei, spălător de izvoare, traficant de cuvinte, paznic al nopţilor”.

Tematizând curajos agresiunea, textul intitulat *Uliţa păsărilor* ne oferă nişte abrupte imagini din hiperagitata viaţă urbană, unde crima de multe ori nemotivată este la ea acasă, unde relaţiile umane se deteriorează considerabil, unde cei mai insolenţi devin indezirabili din cauza comportării lor agresive, unde victimele coabitează cu călăii atâta timp cât celor mai de pe urmă li-i aminte să le lase în viaţă, unde păsările continuă totuşi să cânte, nelăsându-se câtuşi de puţin intimidate de vreo atrocitate petrecută în bulversatul spaţiu uman.

Subintitulat „autoportretul unui frontalier”, poemul în proză *Sentimentul naturii* ne face cunoscute „drumurile preferate” ale poetului – călător ce se descoperă „întotdeauna” „puţin altundeva”, ce, aidoma lui Francis Ponge, simte nevoia să treacă «de partea lucrurilor» aparent insignifiante, dar indispensabile alcătuirii minunatei texturi a realităţii, ce constată că, străbătând lumea în lung şi în lat, „mirările şi îndoielile” sale „continuă să se înmulţească”, în pofida unor „goluri de memorie”, ce nu ezită să-şi sfideze propria condiţie frontalieră, căutând să vieţuiască, mereu puţin dincolo”, să dea curs aşadar celor mai tenace, mai pregnante imbolduri transfrontaliere, dezmărginitoare.

Râvnind să găsească „limba rădăcinilor”, autorul (ce se vrea mai degrabă un operator de limbaj decât un inspirat) opusului poematic *Dintr-un acelaşi deşert până într-o aceeaşi noapte* se simte grozav de neajutorat de fracturat, pradă unei crize de identitate, rătăcit într-un „multiplu labirint fără capăt”, tentat să avanseze „spre albul originar al palimpsestului”, convins că „orice legătură decurge dintr-o ruptură” după cum, „orice ruptură dă naştere unei legături”, pregătit să urmeze „un itinerariu fabulos”, percepându-se, mai fără vlagă ca niciodată, despuiat, sfârtecat.

„Totul, în aceste locuri cândva prospere şi încântătoare ne încunoştinţează poetul în *Oraşul vântului* – respiră azi abandonul, dezolarea, moartea”, contrapunctând într-un mod deprimant fascinantul peisaj urban de altădată pe care oamenii l-au înzestrat din abundenţă, cu frumuseţi şi sobrietate, dându-ne de înţeles că istoria nemenajantă îşi distruge măreţele plăsmuiri.

În „scurtele însemnări” ce se intitulează Soare gât tăiat dimensiunea metapoetică devine precumpănitoare (ca să nu zicem de-a dreptul obsesivă). În consecinţă ni-i dat să aflăm că „poemul e trupul restituit – recreat – al lui Osiris: împreună loc şi legătură”, că „scriitura-i „trup şi strigăt”, că „un cântec nici nu există – nu este viabil – dacă nu are două tăişuri”, că „poetul îşi investeşte aurul în vid, el meditează la «ceea ce nu poate fi posedat»”, că „orice text mistic este, într-un fel sau altul, talisman ori remediu”, condensându-se mult de tot.

Pe măsură ce trece de la amplul poem în proză la poemul concentrat, Vahé Godel profită de lirismul contorsionat – intensiv spre a pătrunde pe scurtătură în miezul lucrurilor, spre a ne comunica în cel mai vibrant şi mai fulgurant mod cu putinţă, revelaţiile sale capitale, spre a ne prezenta mitologia sa personală (din care nu lipsesc simbolurile ascensionale sau descensionale, imaginile blânde ori contondente) precum şi unele idiosincrazii mai mult sau mai puţin stânjenitoare (decât că destul de bine asimilate din punct de vedere liric), spre a ne prezenta unele din confruntările lui aprige cu lumea care, ieşită adeseori din ţâţâni, tinde să-l ofenseze fără niciun fel de menajamente, să atenteze la libertatea şi la demnitatea sa, să-i sfârtece identitatea, spre a-şi face evidente sentimentele jubilatorii ori, dimpotrivă, pe cele elegiace (provocate, nu doar odată, de pierderea unor repere axiale, de nefericita situare „la confluenţa ordinii cu haosul”), spre a ne introduce în apăsătoarea ambianţă ticsită de tot felul de „năruiri şi sfărâmături”, spre a ne mărturisi (cu francheţe şi profunzimea ce-i sunt constitutive de o bună bucată de vreme) spaima de a nu fi iubit tocmai atunci când ar avea, poate, o puternică nevoie de iubire (întru recentrarea condiţiei sale umane puse la grea încercare), spre a-şi exprima convingerea metapoetică (atât de sugestivă) că uneori „cea mai mică flacără inventează o scriitură”, spre a ne face cunoştinţă cu spectralul „loc al mortului” (de o mobilitate transcendentă) ce fusese cândva un maestru fără egal sau cu „cei mai lacomi/complici ai morţii” (ce nu contenesc să-şi ducă la capăt inevitabila misiune descompunătoare), spre a ni-l aduce cât se poate de aproape pe „călătorul” ce „îşi reaminteşte/ ţelul călătoriei sale” orişiunde s-ar afla, spre a ne dezvălui inepuizabila-i fascinaţie faţă de teribila „lege a numerelor”, spre a ne atrage atenţia asupra subtilei relaţii dialectice realizate între „aici” şi „altunde” sub forma unei complementarităţi incitante.

De o complexitate remarcabilă, întruna mânată mai departe de impulsul transgresării infatigabile, câtuşi de puţin dispusă să semneze vreun pact cu inerţia, cu discursivitatea, cu blazarea, scriitura godeliană nu conteneşte să-şi croiască drum printre aparenţele încâlcite, să depună mărturie despre inconsistenţa atâtor întocmiri lumeşti (de care oamenii se agaţă cu tot dinadinsul pentru a-şi justifica într-o măsură oarecare prezenţa pe tragica scenă a existenţei).

În volumul *Aici altunde* (...) nonconformistul autor reuşeşte să-şi pună din plin în valoare capacitatea de a frecventa o seamă de „locuri limitrofe”, acolo „unde trăiesc în simbioză cântul şi povestirea, ritmul şi acţiunea, narativul şi de «nepovestitul».

„Mă uit la toamnă peste umăr” de Costin Armand Banu

Placheta cu care a debutat Costin Armand Banu, apărută la Editura *Pro Transilvania* în 2005, conţine patru secţiuni: *Vatra sângelui, Poarta anotimpurilor, Cântecul chemării şi Labirintul destinului.*

Pentru început, autorul dezvăluie sinceritate şi destule încercări notabile, în efortul de a-şi depăşi condiţia. Titlul plachetei este scos dintr-un poem care este chiar motto-ul acesteia: „Mă uit la toamnă/Şi mi-e dor de vremea când/mă împrimăvăram râzând.../Mă uit la toamnă/peste umăr:/nebuno, frunzele mă faci/să-mi număr...”

Deosebit de sensibil este poemul *Mănuşile*, fapt ce ţine de afecţiunea paternă a debutantului. Din a doua secţiune, remarcăm catrenul *Octombrie*: „S-a înclinat lumina, s-a îngălbenit,/au început să bată vânturile nărăvaşe,/pe dealuri merii s-au sălbăticit,/se-aruncă merele din ei, sinucigaşe.” Poemul *După* urmează celui citat, unde autorul se află mai în largul expresiei şi al poeziei, ceea ce denotă o maturitate poetică în devenire, iar *Decembrie* nu e departe, ca valoare, de ultimul citat. Remarcăm încă trei versuri din *Mai ningea*: „Pe străzi, numai eu cu gândurile,/ privind la ţurţurii care/stăteau atârnaţi de picioare.”

Din secţiunea a patra a cărţii sunt de amintit: *Mi-ai fost smulsă, Biserica din suflet, De tot şi de toate* - unde autorul devine nepăsător la focul ce arde pe câmp şi în noapte sau cel din mine şi simte nevoia somnului, parcă obosit.

Tuşa inspiraţiei atinge, uşor, atmosfera bacoviană în *Mi-e vremea gri*. Izbutit este poemul *Am închis ochii pentru o noapte* - şi ne-am bucura dacă în viitoarea carte am întâlni cât mai multe poeme de această factură. Îl redăm: „La începutul vieţii am încărcat o armă/cu zilele mele/şi de atunci trag întruna./De fiecare dată când trag,/închid ochii pentru o noapte./Când îi deschid, se mai aude/încă ecoul împuşcăturii/se mai aude încă mirosul/zilei de ieri...” De altfel, debutanul nu este un caz singular, unde poemele, uşor naive, însoţite de sinceritate, sunt dublate de poeme aproape mature, nu de puţine ori surprinzătoare. C.A. Banu va şti, pe viitor, să-şi selecteze poezia care îl va caracteriza.

Suprarealist ni se pare a fi *În căuşul lor*, unde autorul se vede cu corpul mic... Dar să exemplificăm: „De mi-ar fi mâinile mai mari,/palmele mai bătătorite/şi corpul mai mic,/mi l-aş acoperi cu ele./Ascuns în căuşul mâinilor,/privind lumea printre degete,/m-aş putea simţi în siguranţă./Când mi-ar dispărea frica/aş ridica un deget,/să mă strecor afară.” Concis este poemul - cum ar fi putut fi altfel - *Sensibilitatea mea*: „Un membru amputat/de viaţa pe care o duc,/se încăpăţânează,/să se regenereze.” Neputincios în faţa timpului şi, totodată, neîncrezător, se vede în *Când am ales piatra*. Interesant jocul de cuvinte din poemul *Nu am*.

Pendulând între nostalgie, poftă de viaţă şi victorie în faţa morţii, autorul dă naştere unui distih memorabil: „Ai să-ţi toceşti coasa sinistră şi sumanul greu,/în pofta de viaţă şi în râsul meu.” - *Sfidare morţii*. Introvertit, poetul sau acel alter ego, se simte ca un lup în cuşcă, în poemul cu acelaşi titlu. Ca o sentinţă sună *Singurătatea*.

Secţiunea a patra care, amintim, se numeşte *Labirintul destinului*, ni se pare cea mai conturată.

Placheta este o promisiune frumoasă, iar titlul un poem într-un vers.

RADU CANGE

Placheta este o promisiune frumoasă, iar titlul un poem într-un vers.

cronici

Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda” – ediţia a XIV-a

În zilele de 24-26 septembrie, la Alexandria, Siliştea Gumeşti şi Roşiorii de Vede s-a desfăşurat Festivalul „Marin Preda”, ediţia cu numărul 14.

După cuvântul de deschidere al Elenei Popa, directoarea Centrului de Creaţie Teleorman, al lui Adrian Gâdea, Preşedintele Consiliului Judeţean Teleorman, al senatorului Timotei Stuparu, a avut loc Simpozionul *Marin Preda – confesiune şi romanesc*, simpozion moderat de criticul literar Nicolae Oprea. Au prezentat comunicări Sorin Preda, Ana Dobre, Ştefan Mitroi, Peter Sragher, Florea Miu, Marin Iancu, Nicoleta Milea, Gheorghe Stroe.

A urmat festivitatea de decernare a premiilor festivalului. Un juriu format din Horia Gârbea (preşedinte), Dumitru Augustin Doman, Florentin Popescu, Mihai Stan, Rodica Lăzărescu şi Florea Burtan, a acordat următoarele premii: Premiul „Marin Preda” şi Premiul Revistei „Luceafărul de dimineaţă” - **Cezar-Mihai Pârlog** (Bucureşti); Premiul I şi Premiul Revistei „Argeş” - Mariana Dobrică (Craiova); Premiul al II-lea şi Premiul Revistei „Bucureştiul literar şi artistic” - Aura Lupan (Bucureşti); Premiul al II-lea şi Premiul Revistei „Litere” - Isabella Drăghici (Bucureşti); Premiul al III-lea şi Premiul Revistei „Pro Saeculum” - Laur Cavachi (Constanţa); Premiul al III-lea şi Premiul Revistei „Caligraf” - B.M. Ionescu-Lupeanu (Bucureşti).

Mai multe edituri prezente şi-au prezentat ultimele noutăţi.

În încheierea zilei la Alexandria, a fost lansat romanul *Să locuieşti într-un lătrat de câine* de Ştefan Mitroi, lansare moderată de Horia Gârbea. Au vorbit despre carte Ana Dobre, Dumitru Augustin Doman, Corneliu Ostahie, Sorin Preda, Gheorghe Stroe şi, desigur, „inculpatul” Ştefan Mitroi.

Cu o zi înainte, la Roşiorii de Vede, a fost lansat volumul de poezii *Ploi în oglinzi* de Florina Isache, eveniment la care au vorbit criticul Nicolae Oprea, Liviu Comşia, Dumitru Augustin Doman.

A avut loctradiţionala deplasare la Siliştea Gumeşti, în faţa casei autorilor *Moromeţilor* şi la Centrul Memorial Marin Preda.

Organizatorul de suflet şi extrem de discret a fost, ca de obicei, istoricul literar Stan V. Cristea.

Din lunga listă de invitaţi, alcătuim această listă fatalmente incompletă: Adrian Bucurescu, Titi Damian, Ştefan Dorgoşan, Rodian Drăgoi, Horia Gârbea, Rodica Lăzărescu, Victoria Milescu, Ştefan Mitroi, Florea Miu, Nicolae Oprea, Corneliu Ostahie, Florentin Popescu, Sorin Preda, Peter Sragher, Mihai Stan, Florea Burtan, Ana Dobre, Florina Isache, Liviu Nanu...

Confesiunea diaristică

Lui Marin Preda i-a lipsit, fără-ndoială, vocaţia de diarist, în genul lui Ion D. Sârbu sau Mircea Zaciu.

Jurnalul intim al lui Marin Preda, confiscat de Securitate la moartea scriitorului şi pus în circulaţie editorială cu bizară întârziere (2004), datând din anii 1958-59 şi 1964, constituie un *jurnal de criză* sau, alfel spus, un jurnal al surmontării crizei de creaţie cu dublă cauză existenţială: boala psihică şi iubirea conjugală ratată. În punctul iniţial, scriitorul nu acceptă drama declanşată de Aurora Cornu, dar se lasă, treptat, copleşit de suferinţă şi devine propriul său *erou*. Se proiectează, aşadar, într-un erou literar ca atare – de literatură diaristică, în acest caz – care se lamentează (sancţionându-şi, totuşi, lucid lamentările), rememorează scene

premonitorii în legătură cu femeia iubită şi încearcă să depăşească, prin raţiune, impasul dramatic. Este un erou, dacă nu melodramatic, uşor patetic, fără să lase patetismul să-i anuleze luciditatea analitică.

Statutul de erou este, semnificativ, condiţionat de existenţa sau voinţa de continuare a exerciţiului diaristic. Jurnalul – ca *teatru al despărţirii şi al bolii* – constituie o cale de refugiu, o modalitate de anihilare a obsesiei moral-afective. Scriitorul pare să-şi regăsească echilibrul disimulându-se în personaj, deşi aşteaptă momentul salvator al ieşirii din această condiţie. Nu îşi ascunde regretul că literatura diaristică s-a substituit beletristicii, dar e convins că jurnalul va exista atât cât va dura criza. Când îşi reciteşte însemnările zilnice se arată surprins de banalitatea suferinţei transcrise în absenţa autocenzurii artistice. Jurnalul crizei morale va fi suspendat doar atunci când despărţirea de Aurora Cornu devine irevocabilă, oficializată prin divorţ. Va reveni, totuşi, la jurnalul "părăsit", când trece din nou printr-o experienţă existenţială nefastă, experienţa bolii recurente, dar se arată iarăşi nemulţumit de condiţia sa de autor confesiv care îşi ignoră vocaţia de prozator, de creator de universuri.

Lui Marin Preda i-a lipsit, fără-ndoială, vocaţia de diarist, în genul lui Ion D. Sârbu sau Mircea Zaciu. Neîncrederea prozatorului în valoarea jurnalului intim este alimentată de lectura altor jurnale, al lui Lev Tolstoi în primul rând, care e acuzat că nu şi-a cenzurat "notele" zilnice, oferind cititorului un document derizoriu. Ajunge, astfel, să se alieze cu opinia lui G. Călinescu despre "nonsensul" conceperii unui jurnal în scopul publicării lui antume („a scrie un jurnal intim cu scopul de a-l da publicităţii e un nonsens. Publicarea unui jurnal e treaba posterităţii, scrierea lui e o necesitate intimă, dovedită de însăşi mărturisirile făcute de el"). Dar nu e lipsit de semnificaţie faptul că Preda se contrazice în alt context, adresându-se unui cititor prezumtiv al jurnalului său intim.

Experienţa diaristică reprezintă, în fond, pentru autorul *Moromeţilor* o modalitate de a-şi resuscita "pofta" de a scrie roman. Jurnalul devine, altfel spus, *un amfiteatru* al creaţiei literare (al fabulaţiei, cum îi zice prozatorul). Este un loc de aşteptare chinuitoare, locul tatonării subiectului (subiectelor), cum notează cu obstinaţie în *Jurnalul intim*, convins că numai scrisul îl poate salva. "Scrisul" constituie, desigur, echivalentul creaţiei romaneşti. "În literatură, în creaţie, acolo se află domnia spiritului meu, în viaţă fiind vulnerabil şi sclav în goana după iluzoria fericire" – notează, conchizând definitoriu – în 31 august 1958.

În mod nescontat, drama conjugală şi depresiunea nervoasă accentuează slăbiciunea estetică, ezitările şi, în genere, orientarea păgubitoare a prozatorului. Descumpănirea din plan existenţial – din anii proletcultişti – produce, fatalmente, erori de laborator. Tânărul Preda, de pildă, nu ezită să se gândească la un roman despre Ho Şi Min, a cărui biografie dramatică i-a fost povestită în timpul călătoriei sale de-o lună în Vietnam, în 1957 ("Pentru ce nu scrii nimic despre acest om. E marele tău erou, umilit şi obidit..."). Sau proiectează alte romane "spectaculoase" precum *Marioara Fântână* şi, mai târziu, *Adam Fântână*. Dar autocenzura scriitorului deja format funcţionează în cele din urmă, intuiţia sau simţul estetic îl fac să ocolească eşecul. Proiectele lui se modifică radical pe drumul ieşirii din criză; cel mai interesant dintre ele fiind al tetralogiei *Comedia ţărănească*, anunţat în 1967, când definitivează volumul al II-lea din *Moromeţii*.

Este oarecum neclar de ce scriitorul a înlocuit, la sfârşitul incursiunii sale diaristice, *Jurnalul intim* cu altul *foarte intim*. Superlativul, forţat, sugerează, într-adevăr, un regim secret al însemnărilor zilnice (de fapt, cu mari sincope între zile). Poate că scriitorul a vrut să păstreze pentru sine evocarea afectuoasă a părinţilor sau opinia incisivă despre morala scriitorilor contemporani, "obsedaţi de ierarhie" şi ahtiaţi după bunuri şi privilegii ("Săraci şi ignoraţi am avut pe Eminescu şi Caragiale, bogaţi nu vom avea decât lăncrănjeni, beniuci, jebeleni, stoieni. Adică nimic". Mai sigur, caracterul clandestin al ultimului jurnal derivă din constatarea amară că un "regim popular" (eufemism pentru: regimul comunist) determină alienarea scriitorului, împingându-l spre singurătate şi sinucidere: "Un regim popular micşorează atât de mult numărul scriitorilor nemulţumiţi, încât cei care rămân nu mai au altceva de făcut decât să renunţe sau să se sinucidă. Să renunţe la ce? ar întreba unul din cei nemulţumiţi").

NICOLAE OPREA

Mariana Dobrică

Premiul I şi Premiul Revistei „Argeş” la Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda”, ediţia a XIV-a, 2014

Mariana Dobrică (n. 21 ianuarie 1970, mn. Turnu Măgurele, jud. Teleorman) este licenţiată a Facultăţii de Litere a Universităţii din Craiova. În prezent este profesoară de Limba şi literatura română în Craiova. A colaborat cu proză scurtă al reviste on-line: „Faleze de piatră”, „Onyx” (Dublin), dar şi la unele site-uri literare: „Cititor de proză”, „Noduri şi semne”, „Însemne culturale”.

Caii albaştri de pe strada mea

Pe strada mea trec uneori doi cai albaştri... Albaştri? Da, albaştri.

Cu coamele în vânt fluturând, cu copitele scăpărătoare, în soare, alteori ştrulubalici, sălbatici, lunatici, mirosind a ierburi, a seve, a vis...

(O, nu, cititorule, cel pentru care scriu, nu am luat-o razna... Caii mei sunt albaştri, chiar dacă tu nu poţi să-i vezi, sau nu vrei... De ce nu ar fi caii albaştri, de vreme ce există cai verzi pe pereţi? Nu te scandaliza, mai bine, uite, bea o cafea, hai pe balcon, dimineaţa e strălucitoare, poate vor trece azi pe strada mea, deschide-ţi ochii şi sufletul şi îi vei vedea. Copilăreşte-te puţin, lasă deoparte pragmatismul, raţiunea... Nu ţi se pare că am uitat să visăm? Şi până la urmă eşti în proza mea, pe balconul meu; dacă ai ajuns până aici, ai putea să faci un efort să intri şi în mintea mea...)

Vin... E întâi o clipă de aşteptare, de mirare... Apoi zgomotul copitelor în galop, distinct, ritmat, printre claxoane, asfalt, tors de motoare, zebre, gaze de eşapament, semafoare, intersecţii, înjurături urbane... Şi apoi, năvală albastră, nebună, coame fluturânde încărcate de rouă, lumină caldă despicată în două, nechezări-chemări...

(Nu-ţi fie teamă, nu se vor produce ambuteiaje, accidente, caii trec impasibili, intangibili, imperturbabili, impenetrabili, maiestuoşi, frumoşi pe asfaltul-câmpie aurie, stepă ierboasă, preerie prăfoasă...)

*

Cu timpul, tot mai mulţi au început să vadă caii albaştri... După ce s-au minunat, au visat, s-au obişnuit cu prezenţa lor pe străzile oraşului, au ajuns să se plictisească de ei, chiar să cârtească. Ce căutau pe străzile lor, printre maşinile lor, printre grijile lor mari şi mici caii ăştia albaştri? Şi, dacă veneau, de ce nu respectau regulile de circulaţie, de ce nu se opreau la semafor, de ce nechezeau sonor? Şi apoi veneau când aveau ei chef, nu era o oră anume, năvăleau când voiau, tulburând clipele deja planificate, ordonate... Poate ar trebui înhămaţi la o căruţă, să fie şi ei utili cumva, nu să umble haihui prin oraşul lor aşezat... Poate ar trebui dresaţi, înşeuaţi, supuşi cu o cravaşă... Unii ar fi vrut să-i cumpere, să fie numai ai lor, aveau destui bani pentru asta; dar cine era proprietarul acestor cai albaştri, de unde veneau când veneau şi unde plecau când plecau?...

I-au prins într-o zi, după ce se pregătiseră îndelung (ce ciudat, parcă se lăsaseră prinşi!) şi i-au dus la hipodromul de la marginea oraşului... Au devenit o atracţie, toată lumea se îngrămădea să îi vadă, să îi fotografieze, să îi atingă, adminstratorii îşi făceau deja planuri, se puteau scoate bani din asta....

*

Aş putea să închei aşa: caii albaştri au murit, după ce au strălucit tot mai stins-albastru, tânjind după galopul lor nebun pe străzile prea ordonate, curate sau prea aglomerate, îmbuibate de maşini, în care oamenii nu mai trebuia, printre grijile lor, să se gândească la ei...

Poate aşa: caii au fost dresaţi, au ajuns să câştige tot felul de concursuri de hipism; doar noaptea, în boxele lor de lux, somnul lor de cai albaştri era tulburat de nişte vise în care ei galopau, prin oraşe, prin păduri, prin ninsori, prin ierburi înalte, scuturându-şi coamele pline de picături de lumină albastră...

Sau: caii au dispărut pur şi simplu de la hipodrom şi s-au întors mai albaştri, mai năvălitori, mai strălucitori în oraşul care uitase să viseze, să fie liber, să-şi imagineze...

Sau...

Sau...

Acum chiar exagerez (trage-mă de mânecă, cititorule), nu-mi ajunge că l-am copiat pe Fowles, cu finalurile sale alternative din „Iubita locotenentului francez”, vreau să găsesc mai mult de trei, asta e totuşi prea mult...

(Te las pe tine, cititorule, să-l alegi pe cel care îţi place sau să îţi imaginezi altul... Asta, numai dacă ai văzut, măcar cu ochii minţii, caii albaştri care trec uneori pe strada mea...)

Captivitate

Locuiesc într-o carte (mai precis într-un roman)... Această carte a devenit, în timp, închisoarea mea... Paginile-ziduri de celulă sunt prea multe pentru a trece de ele... Fiindcă asta am început să-mi doresc... Vreau să evadez din cartea-închisoare într-o lume reală... Întâi a fost un capriciu, izvorât din plictiseala de a juca acelaşi rol în ochii cititorilor... Să faci acelaşi lucru ani şi ani devine obositor. O, nu vă lăsaţi înşelaţi de aerul meu proaspăt de adolescentă visătoare (fiindcă aşa a vrut acela care a scris cartea, al cărui nume nu îl cunosc, nu am ajuns niciodată la zidurile exterioare ale închisorii mele, coperţile, unde aflasem că este el, demiurgul-autor), sunt mult mai bătrână decât voi... Apoi capriciul s-a transformat în dorinţa arzătoare de a fi autentică, palpabilă, de a percepe în mod real bucuria sau durerea, liniştea sau neliniştea, certitudinea sau incertitudinea, lumina şi întunericul...

Ce mă nemulţumea la condiţia mea? Probabil faptul că, deşi eram un personaj dinamic, cu o anume evoluţie, rămâneam prinsă într-un segment de timp, acela al cărţii, diferit de timpul real... Eram captivă între nişte limite, parcurgeam în paginile cărţii câţiva ani, nu existau cei trecuţi, doar se bănuiau vag, nici cei viitori, pentru că sfârşitul cam abrupt al romanului nu mă proiecta într-o devenire...

Şi toate acţiunile mele, toate gesturile mele erau nişte copii, spaţiul în care mă mişcam era o copie, până şi sentimentele mele erau nişte imitaţii ale unora reale; chiar dacă păreau veridice (de unde şi succesul cărţii), eu ştiam că nu este aşa, că toate acestea sunt cuvinte...

Nu eram singurul personaj al cărţii care o percepea ca pe un spaţiu claustrant, deşi erau multe care nu doreau o evadare, erau mulţumite cu statutul lor, cu acest univers diegetic, poate se şi îndoiau că o altă lume ar fi fost posibilă... Care era de fapt adevărata lume? Cea în care existau sau cea de dincolo de pagini? Poate că aceasta din urmă era cu adevărat cartea, iar lumea în care trăiau ele era cea reală... Pentru că erau prea multe semne de întrebare se mulţumeau cu lumea lor, atât de previzibilă în fond, se mişcau după nişte reguli stricte, impuse de autor, totul era de fiecare dată la fel. Nimic nu tulbura ritmul acelei repetabilităţi a existenţei lor, determinată de simpla deschidere a cărţii de către femeia cu părul încărunţit şi ochelari stând pe un fotoliu, de pildă, sau de către acea adolescentă cu tunsoare asimetrică şi cu un aer emo aflată pe o bancă dintr-un parc desfrunzit, sau de acel bărbat cu costum, cravată şi diplomat dintr-un avion, sau de liceanul imberb din metrou la orele dimineţii... sau... sau...

(E ceva extraordinar în asta, personajele au acea capacitate a ubicuităţii, pe care oamenii nu o posedă, pentru că, deşi evoluează în mereu acelaşi univers, când cititorii încep să lectureze cartea, intră în gândurile lor, uneori chiar îi pot influenţa; şi atunci ating cu degete invizibile barajul acela transparent care separă cele două lumi... Oh, de câte ori nu am stat pe această margine a lumii mele, strecurată printre gândurile altora, ştiind că pasul înainte nu era posibil şi privind fascinată fantastica lume reală...).

Aceste idei le datoram într-o oarecare măsură şi acelui autor care făcuse din mine un personaj cam incert: deşi nu ocupam o poziţie privilegiată, rolul meu în evoluţia evenimentelor era uneori hotărâtor; nu eram în întregime pozitivă, izbucneau câteodată în comportamentul meu ironia, maliţiozitatea, curiozitatea neconstructivă... În general plăceam cititorilor, pentru că, fiind „nefinisată”, fără trăsături prea clare, ei mă puteau vedea aşa cum îşi doreau...

Şi pentru că erau pagini în care nu apăream deloc, în timp ce personajele celelalte erau ocupate să-şi joace cât mai bine rolurile şi să strălucească, eu aveam timp să visez la cum ar fi în lumea reală şi la cum aş putea să plec din lumea asta ireală, alcătuită doar din cuvinte... În aceste momente nu puteam să umblu haihui pe celelalte pagini, aş fi stricat armonia cărţii (imaginaţi-vă ce s-ar întâmpla dacă personajele ar începe să facă ce vor ele, să-şi bage nasul în treburi care nu le privesc, să-şi dea cu părerea când nu e cazul...). Eram închisă în paginile acelea-ziduri atâta timp cât cartea era deschisă... Încercasem eu să plec pe neobservate, să mă strecor printre cuvinte şi detalii, tot pipăisem colţurile paginii, doar-doar aş fi găsit o cale de ieşire, dar renunţasem cu timpul, pentru că efortul meu era inutil...

Învăţasem să aştept momentul când cartea se închidea, pentru că doar atunci personajele erau libere să facă ce îşi doresc, în universul lor, bineînţeles... În ultimul timp şi asta devenise o problemă... La început, cartea a stat mai mult închisă, zăcând prin rafturi de biblioteci sau de librării. Apoi, oamenii au descoperit-o şi au început să o citească şi să o comenteze, la un moment dat m-am trezit într-o revistă, iar mai târziu într-un manual şcolar (mă întrebam speriată ce caut în lumile acelea străine, tot de cuvinte, desigur; cu timpul m-am obişnuit şi cu asta...). Ca şi cum nu ar fi fost de ajuns, au mai apărut şi nesuferiţii de traducători.... Astfel, momentele în care cartea nu era citită de nimeni au devenit din ce în ce mai rare.

Pentru mine aceste momente erau extrem de preţioase – doar atunci puteam să întâlnesc un alt personaj cu care mă împrietenisem, dar cu care pe parcursul cărţii interacţionam foarte rar. Speram să aflu de la el marea taină – cum să acced în lumea reală, deşi îmi spunea tot timpul că nu este o idee bună şi că nici nu sunt pregătită pentru asta... El făcuse parte din lumea aceea, fusese prieten cu scriitorul (al cărui nume nu voia să mi-l spună), iar acesta îl transformase din om în personaj. Ştia căile de acces în lumea lor, fusese de atâtea ori acolo atunci când omul pe care îl reprezenta trăia... Acum nu mai voia să meargă, lumea reală nu mai era cea pe care o cunoscuse el, se schimbase prea mult, nu o mai înţelegea şi ar fi fost periculoasă pentru un personaj necopt la minte ca mine... Era mult mai sigură lumea noastră, chiar dacă era doar o lume de cuvinte... Şi apoi, avuseserăm norocul să locuim într-o carte frumoasă, pentru oameni era chiar o lume ideală...

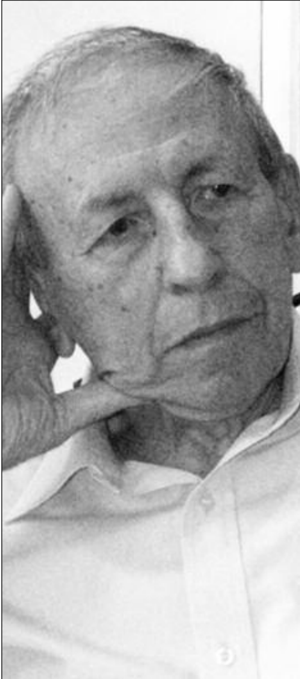
Ascultam sfaturile acestui personaj atât de drag, dar ele nu îmi puteau stinge decât pentru un timp acel dor de ducă, acea dorinţă de explorare a spaţiului real, de materializare...

Eram cuvântul „eu” care intra în relaţie cu alte cuvinte – verbe sau substantive – şi „beam o cafea” sau „mă plimbam pe o plajă”, sau „plângeam”... Eul din acest „eu” chiar voia să simtă gustul şi aroma acelei cafele, talpa acestui eu chiar voia să simtă căldura sau răceala nisipului, obrazul – lacrima...

Acest lucru nu era posibil decât în lumea de dincolo de carte... Trebuia să ajung cumva acolo, oricât de mult ar dura...

O, nu, cititorule, cel pentru care scriu, nu am luat-o razna... Caii mei sunt albaştri, chiar dacă tu nu poţi să-i vezi, sau nu vrei... De ce nu ar fi caii albaştri, de vreme ce există cai verzi pe pereţi? Nu te scandaliza, mai bine, uite, bea o cafea, hai pe balcon, dimineaţa e strălucitoare, poate vor trece azi pe strada mea, deschide-ţi ochii şi sufletul şi îi vei vedea. Copilăreşte-te puţin, lasă deoparte pragmatismul, raţiunea... Nu ţi se pare că am uitat să visăm?

Marin Ioniţă

EXPERIMENTUL KISELEFF LA FALIMENT

Provocat de o emisiune la TVR2, mă simt obligat să intervin cu nişte adăugiri la cartea mea Kiseleff 10. Fabrica de scriitori *care a stârnit respectiva discuţie.*

PENITENCIAR DE LUX

Regim de puşcărie. Educaţie forţată. Nu-ţi schingiuiau trupul, dar îţi torturau mintea. N-a fost nimeni bătut la tălpi, ars cu lampa de benzină, cu ţigarea aprinsă între vertebre, cu degetele strivite la ţâţâna uşii, cu dinţii smulşi din gingii, bătut cu vâna de bou. Dar erai sfredelit la minte să ţi se vâre ideile comunismului. În suflet să ţi se toarne simţurile proletare. Stafiei care umbla de mai bine de o sută de ani prin Europa, trebuia să-i săruţi mâna şi poalele şi să-i asculţi poruncile. Să te lepezi de rămăşiţele educaţiei burgheze ca de demoni în biserică atunci când te vâră preotul în cazan. Că, de, primeai al doilea botez.

Spre deosebire de experimentul din Piteşti, de la care împrumutase multe lucruri, deţinuţii nu proveneau din rândurile claselor exploatatoare, ci erau selecţionaţi dintre muncitori, ţărani săraci şi mijlocaşi, şi din pătura intelectualilor progresişti. Şi nu erau duşmani de clasă, dimpotrivă, pregătiţi să facă parte din elita aflată la putere.

Dar cine erau, în fapt, studenţii şcolilor de literatură şi critică literară "Mihai Eminescu"? Populaţie amestecată. Principala condiţie, originea socială. Şi apartenenţa politică. Se intra pe bază de dosare, recomandări şi examene de admitere. Dosarele erau întocmite de autorităţile locale, în primul rând organizaţiile de partid. Recomandările le făceau cenaclurile literare sau scriitori cu renume. Examenele erau tolerante, cu întrebări pe măsura candidatului. Dar cum locurile erau limitate, existau şi destule respingeri. "Mulţi chemaţi, puţini aleşi!"

Garanţia că ai să devii scriitor era dată de talent. Incipient la data aceea, greu de perceput. Veneau de acasă cu lucrări apreciate în cenacluri, altele publicate în presa locală, în reviste liceene, sau numai la Gazeta de perete.

Muncitori - de obicei fruntaşi în producţie -, spărgători de norme – funcţionari, elevi, studenţi, profesori chiar, ingineri, iată şi un medic, şi un pădurar, un cantonier, un ceferist. Democraţia în floare...

Cursul de estetică îl făceam cu profesorul Tudor Vianu, marele nostru noroc. Imperturbabil. Ca un olimpian. Nu-i păsa lui de bazaconii politice. Valoarea estetică a operei , pe principii clasice şi atât. Îşi alegea exemplele mai ales din literatura universală. Prin el i-am cunoscut, chiar şi în acele condiţii vitrege, pe Flaubert, Baudelaire, Goethe, Dante, Shakespeare etc.

PROGRAMUL ZILNIC

Formarea personalităţii începea cu programul zilnic, menit să-ţi creeze mecanismele de robotizare.

Deşteptarea la oră fixă, program administrativ, meditaţie cu bibliografie obligatorie, micul dejun, de la ora opt în sala de curs, la zece recreaţia mare cu suplimentul , după care încă un curs până la ora unu, masa de prânz, pauză de un ceas, cursul de după-amiază, suplimentul de la ora şaisprezece, un seminar sau două, cina, din nou studiu individual, stingerea.

Mai erau şedinţele de partid, de UTC, de sindicat, de femei, şedinţe generale când erau de discutat probleme politice sau de disciplină.

Duminca, program de voie: club, audiţii, lecturi, ping-pong, jocuri sportive în curte. Nu ieşeam în oraş decât încolonaţi, comandaţi şi supravegheaţi, la manifestări programate: spectacole de teatru, concerte , vernisaje, muzee, adunări la sediul Uniunii Scriitorilor, sau, cu bilet de voie, dacă aveai norocul să ţi se umfle obrazul de la o măsea, să-ţi cadă de la pantof o pingea, sau să fii invitat la o redacţie. Dar îţi trebuia neapărat dovada...

Nici cei care aveau familii în Bucureşti nu puteau să părăsească căminul fără învoire. Colegul meu de dormitor, căpitan de grăniceri, redactor al Revistei Militare, îşi trăsese telefon de la poştă, pentru a vorbi cu soţia care avea probleme de sănătate.

DASCĂLII

Cel mai aprig, spaima şcolii, şeful catedrei de marxism – leninism şi de socialism ştiinţific, un fost ciocănar într-un atelier, se spunea despre el. Tovarăşul Hoajă. Simpatizant în ilegalitate al partidului aflat acum la putere, trecut printr-un curs scurt de iniţiere, era şi directorul educativ. Preda citind din carte, şi tot cu ea pe genunchi la examen. Eminenţa cenuşie. Te pomeneai cu el, deodată, seara la culcare, oricând în timpul zilei, ba rătăcea şi noaptea prin dormitoare. Nu exista abatere cât de mică pe care să n-o sancţioneze.

La Istoria literaturii ruse, Mihail Novicov. Înfăţişare de aristocrat sadea. Dar trecuse prin închisoarea de comunişti de la Doftana. Profesor pasionat şi comunicator excepţional. Marea literatură rusă prin el mi-a fost cunoscută.

Cursul de estetică îl făceam cu profesorul Tudor Vianu, marele nostru noroc. Imperturbabil. Ca un olimpian. Nu-i păsa lui de bazaconii politice. Valoarea estetică a operei , pe principii clasice şi atât. Îşi alegea exemplele mai ales din literatura universală. Prin el i-am cunoscut, chiar şi în acele condiţii vitrege, pe Flaubert, Baudelaire, Goethe, Dante, Shakespeare etc.

La literatura română, domnul Oană, un tip dolofan, sfios, poate şi fricos, care încerca să împace şi capra şi varza. La limba română, Cecilia Rădulescu, o tânără şi frumoasă profesoară, de care mulţi ne-am îndrăgostit. La literatura sovietică, la limba rusă, profesoare emigrate din Basarabia, precum Galina Maievski.

Director, Petre Iosif. Studii de medicină, pe care n-a practicat-o. Luptător în brigăzile comuniste din Spania. Sinecură în ţară, ca director al Operei Române, acum al Şcolii de Literatură. Elegant. Distant. Superficial. Evita să ia contact cu profesorii de talia lui Vianu sau Novicov. Spre deosebire de tovarăşul Hoajă, directorul politic, cel care îşi băga nasul peste tot, Petre Iosif sta mai mult închis în cabinet. Rareori îi bătea cineva în uşă. O singură studentă zăbovea în intimitatea lui. Am trăznit un foileton la gazeta mea "În vârful peniţei", în care bărbatul important lăsa fereastra deschisă pe unde intra o pasăre măiastră ce i se tupila în poală. Articolul a avut un ecou deosebit. Se călcau pe călcâie colegii, înghesuiţi să-l citească. Nu am fost chemat, cum mă aşteptam, dar în recreaţia următoare am găsit hârtia dispărută. L-am aşteptat în hol pornit pe harţă. Dar a trecut pe lângă mine ca pe lângă un butuc. Poate din întâmplarea aceea afurisită mi se va fi tras... În afară de profesorii profesionişti, mai erau şi cei ocazionali. Venea din când în când Sadoveanu. Cu statura lui monumentală. Ne citea din Creangă. Din Mioriţa. Dumnezeieşte. Dar niciodată din opera sa. Degeaba îl iscodeam. "Creanga de aur", "Venea o moară pe Siret", "Baltagul", "Neamul Şoimăreştilor", "Hanul Ancuţei" rămâneau tabu. Dar ne-au rămas înscrise în memorie pentru totdeauna aceste cuvinte: "Nu iese scriitor din această şcoală decât cine a intrat scriitor!" Însă adăuga: "Chiar de n-ar fi să scoată decât un scriitor pe an, Şcoala de Literatură şi-ar merita cheltuielile! "

Mai erau seminariile de creaţie, cu Beniuc, Maria Banuş, Veronica Porumbacu, Petre Dumitriu. Se discutau lucrările începătorilor. Intervenţii critice destul de blânde şi laude peste măsură. Mai mult derutaţi decât ajutaţi, autorii, dacă nu găseau tărie în ei, erau pierduţi.

RESPONSABILII

În primul rând cei politici, secretarii organizaţiilor de partid, sindicat, UTC, şi celorlalte, membrii birourilor şi comitetelor acestora. Cei care ne supravegheau şi ne raportau eram chiar noi. Toţi pe toţi. Responsabil cu disciplina, cu aprinderea şi stingerea luminii, cu rufele de dat la spălat, cu deşteptarea, curăţenia, ţinuta, bibliografia, controlul conspectelor, vestiarelor şi pupitrelor, munca voluntară, spectacolele, sportul, corespondenţa, colecţiile de ziare, învoirile, participarea la acţiuni. Responsabili peste dormitoare, sălile de curs şi de seminar, holurile şi scările, chiar un responsabil cu toaletele. Permanenţi sau prin rotaţie. Liste. raportări verbale, pe faţă sau confidenţiale. Sistem diabolic. Nu găseai ungher în care să te ascunzi. Nu găseai loc de intimitate. Dar de aici a început defecţiunea. Toleranţă. Mai chiuleam de la ore. Mai atârnam în pat. Mai găseam loc să ne îmbrăţişăm, să ne sărutăm fără să fim reclamaţi. Mai fugeam în oraş. Ne mai desprindeam din rând când eram duşi încolonaţi. Şi ne bucuram că i-am păcălit. Colaborare. Tu nu mă torni pe mine, eu nu te torn pe tine. Sfidarea disciplinei proletare. Evadări fără bilet de voie. Cititul cărţilor interzise. Discuţii nepermise. Grupări care puteau fi considerate subversive. Idile care au ajuns la căsătorii. Relaţii cu persoane străine. Chiar manifestări extreme. Cum a fost cea a adjunctului secretarului de partid Mircea Drăgan, care şi-a pierdut controlul când studia un dosar: "Aşa nu se mai poate !" a strigat. Nu este exclus să fi luat ceva la măsea. S-a înfuriat, a aruncat hârtiile, a răsturnat biroul, a spart dulapul cu picioarele, a intrat în dormitoare, a spart geamuri, a aruncat perne, saltele, pijamale... Spânzurau prin crengile copacilor sutiene şi chiloţi de damă. Şedinţă de condamnare. Dar şi fără acest incident, rezistenţa tacită sau făţişă împotriva sistemului de educaţie comunistă a pornit şi nu a mai putut fi oprită.

Şcoala de Literatură şi Critică literară a fost desfiinţată. Experimentul eşuase.

CUM SE PLĂMĂDEAU PERSONAJELE LITERARE

Confecţionate. Pe scheme. Turnate în tipare. Multiplicate după modele. Asta învăţam noi în Şcoala de Literatură. În primul rând în aşa- zisele seminare de creaţie, unde ni se discutau lucrările şi primeam sfaturi cum să le aranjăm. Dar şi la toate lecţiile, de orice fel, pe care profesorii erau obligaţi să le politizeze.

Două categorii de eroi, mari şi late: personajele pozitive şi personajele negative. Cele pozitive, fără fisuri, puritate absolută, devotaţi, dârji, puternici, capabili chiar de sacrificiul suprem pentru cauză, invincibile, mereu biruitoare. Personajele negative, bestii, monştri, chipuri dezumanizate, duşmani înrăiţi, unelte ale burgheziei, în stare de orice crimă...

În acest context luase fiinţă Şcoala de Literatură. Acesta era exemplul pe care trebuiau să-l urmeze ucenicii de artă literară. Dar , la scurt timp, a apărut dezbaterea, pornită de la Kremlin, despre problema tipicului în artă şi în literatură. Combaterea schematismului. Dar înlocuit cu ce? Personajele din ambele categorii trebuiau puţin umanizate. Cele ideale, zgâriate câte puţin pe ici pe colo, prin locuri neesenţiale, unde să li se vâre sub piele câte o picătură de negativism. Celor satanice, să li se dea să înghită câte o pilulă de umanitate. Dar nu s-a ajuns la context din cauza procentelor. Cât, între 5 şi 15 la sută? Lucrurile au rămas nelămurite. Oricum, internaţii în stabilimentul Kiseleff nu s-au lăsat seduşi. Cu rare excepţii, cărţile lor au depăşit această tâmpenie. Dar era nevoie de un alt val, stârnit de Nicolae Labiş şi mânat de Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Paul Everac, Fănuş Neagu, Nicolae Velea, bineînţeles Marin Preda, cel mai important dintre ei. Şi mai apoi, de Ivasiuc, Breban, Buzura, Ana Blandiana, Sânziana Pop... Ca o sfidare a comunismului în floare. În perioada cea mai glorioasă a sistemului comunist. Cenzura "scăpa de sub control „ cele mai importante şi mai îndrăzneţe cărţi.

TIMPUL MEDIOCRITĂŢII

În acea situaţie, de grabă şi superficialitate , nu se putea ca mediocritatea să nu pătrundă şi în literatură.

Se grăbea, în primul rând, sistemul, ca să-şi creeze propria cultură, superioară celei burgheze. Dar pe bază de criterii şi aprecieri valorice de altă natură decât cea estetică. În primul rând era vorba de subordonarea totală faţă de ideologia marxist-leninistă. În al doilea rând, scriitorii erau socotiţi activişti de partid, angajaţi în luptă pentru triumful acestuia. Victoria trebuia obţinută prin orice mijloace. Comanda era clară: artă cu tendinţă, lupta de clasă, omul de tip nou. Altceva nu mai conta. "Scrieţi, băieţi, scrieţi, cum o fi, numai să fie în spirit proletar!"

Pe de cealaltă parte, se grăbeau scriitorii veleitari să ajungă repede la notorietate, de ce nu şi la celebritate. Şi chiar ajungeau. Era suficient să scrii împotriva monarhiei, chiar cu îndemnuri criminale: "Câine rău, câine rău! Nu intraţi! Ba intraţi şi în cap îi daţi!" şi să primeşti premiul de stat. Să imaginezi cum a fost ucis un activist de partid, sau cum au urcat nişte mineri un utilaj pe munte, şi să fii declarat poet model, decorat, răsplătit în bani. Să descrii cum a fost înăbuşită o doamnă cu perna pentru nişte bijuterii într-o familie burgheză sau un drum fără pulbere pe Canalul Dunăre- Marea Neagră, fără a pomeni de calvarul celor obligaţi la muncă forţată. Să te plantezi ca un măr, la margine de drum. Să-ţi presupui o întâlnire cu umbra unui " Fost ". Să te lamentezi pentru masacrul de la Hiroşima. Să redactezi un poem în care să spui că partidul este în tot ce există (oameni, lucruri, fiinţe, mai ceva ca Dumnezeu...).

(continuare în p. 21)

proza

Aurel Sibiceanu

Glorioşii ani ai ratării

ULTIMII DOI ANI COMUNIŞTI ŞI „MAIMUŢELE REVOLUŢIONARE”

Spre finele anului 1987 mi-a fost suspendat dreptul de a deţine maşină de scris. Colonelul de securitate Zamfir, care-l cunoscuse bine pe tatăl meu (fusese securistul întreprinderii în care Tata lucrase o vreme), mă avertizase „prieteneşte” că împotriva mea se vor lua măsuri mai severe şi că nu ar fi excluse şi unele radicale. „Părerea mea este, mi-a zis, că ar fi bine să închizi mustăria şi să dai o garanţie scrisă în acest sens. Al dracului să fiu dacă te înţeleg ! Pune capăt la toate astea, bagă-te-n Partid şi fă o facultate, ai doar 33 de ani şi încă îţi poţi aranja viitorul. Când aveam vreo 16 ani şi eu îi aşteptam pe americani. O vreme, tata m-a lăsat de capul meu apoi m-a garnisit cu o bătaie şi m-a dus la şcoala de ofiţeri. Şi, ce, nu e bine ? E bine, şi la mine se opreşte lumina, şi eu alerg după o bucată de pecie. Astea-s vremurile, comunismul e fără întoarcere, cum dracului de nu pricepi ? Taică-tu a fost tot aşa, căpos, apoi s-a dat pe brazdă, ne-am înţeles bine cu el.” Vorbele astea m-au dat peste cap, mi-au sădit ideea că Tata a trecut de partea lor... Cu greu m-am adunat şi i-am spus colonelului: „Lasă, dom'le colonel, şi nemţii au trăit cu gândul că al III-lea Reich va dura o mie de ani şi...uite !”

Am părăsit biroul colonelului profund abătut. „Deci, Tata a cedat, poate a devenit şi unul de-al lor... De şantajat nu credeam că aveau cum, că era un om corect, atunci nu rămânea decât ameninţarea cu pierderea serviciului, ori mai ştiu eu cu ce...” Vreme de 23 de ani am trăit cu aceste gânduri, 23 de ani, zi de zi, am trăit cu un fier în suflet, 23 de ani n-am avut tăria să-l întreb pe Tata despre asta, nici măcar după 1990 – educaţia primită în familie îmi impusese tacit limite în materie de lucruri despre care pot să-mi întreb părinţii. Această deziluzie fără margini m-a îndepărtat de Tata, din decembrie 1987 şi până în octombrie 2003, când a trecut la cele veşnice, nu l-am mai vizitat decât de 4-5 ori, de 4-5 ori în 16 ani... Abia în anul 2010 am apelat la arhivele CNSAS şi aşa am aflat că Tata nu a cedat nici măcar o secundă. Colonelul îmi servise o minciună de-a dreptul criminală, care m-a ţinut departe de Tata, o ticăloşie mi-a mâncat un timp sacru, că timpul petrecut cu părinţii este parte din veşnicie şi nimeni nu ni-l poate restitui...

Dar, să revin. Suspendarea dreptului de a deţine maşină de scris şi spusele colonelului mi-au dat măsura situaţiei în care mă aflam şi am hotărât să-mi protejez prietenii evitând întâlnirile prea dese cu ei, ca să nu-i expun. Un urmărit şi anchetat, în acele vremuri, era ca un ciumat. Accesul la dosarul personal a confirmat că hotărârea mea a fost corectă; în mai toate notele operative se spune: „să se stabilească ce prieteni are şi care sunt preocupările acestora.” Domnul Năstase avea un trecut politic delicat (intelectualism excesiv,) şi numai el ştie câte nade i s-au întins, câtă spaimă trăia, chiar dacă era doar un pensionar, ştiut fiind faptul că suspiciunile lui Ceauşescu erau multe şi alimentate de anturaj, după cum avea să-mi spună, în treacăt, după 1990. Aşa stând lucrurile, sub diverse pretexte, inventate de mine, am rărit întâlnirile cu blajinul om. Ne-am revăzut cu câteva zile înainte de trecerea în 1988. Ne-am plimbat pe Strada Mare, în tăcere. După o vreme m-a întrebat cum au fost sărbătorile de iarnă, din copilăria mea ? I-am povestit calm, fără urmă de resentimente, despre sărăcia în care am trăit mai toată copilăria, nu numai despre aceea din zilele sărbătorilor, despre părinţii aflaţi departe, în Bărăgan mai întâi, în Dobrogea mai apoi, despre cum am mâncat portocale imaginare, de Crăciunul anului 1963, inventate de buna mea Bunică, în grija căreia am stat. Dl Năstase s-a oprit în loc, m-a privit în ochi şi mi-a spus că, într-un fel, suntem fraţi, că nici dânsul nu a avut prea multă căldură prin casele de orfani, prin care trecuse. „Este nedrept, a zis, războaiele şi schimbarea lumii îi ating mai ales pe copii şi bătrâni. După o vreme ne-am despărţit, urându-ne un an mai bun, şi am stabilit să ne vedem în primăvara următoare. De citatul lui Saint Exupery parcă uitase. Ne-am revăzut la începutul lui aprilie 1988. L-am căutat acasă, pe strada Ion Câmpineanu, nr.8. Deretica frumoasa grădină, o pregătea pentru „trezirea florilor din somn”, cum îi plăcea să spună. Am vorbit puţin şi am stabilit să ne vedem în iunie. Trei sau patru întâlniri am avut în acel an. Am bătut Pădurea Trivalea şi l-am ascultat. Mi-a povestit cum l-a adus în Piteşti, de la Timişoara, pe bătrânul dascăl Gabriel Ţepelea, pentru a întări învăţământul universitar local, cum a înfiinţat societăţi culturale în tot judeţul - circa 40. „Roadele luptei cu ignoranţa, spunea, înseamnă împuţinarea erorilor din viitor.” Aşa mi-a fost dat să aflu cum au apărut casele memoriale Topârceanu, Liviu Rebreanu, Societatea Culturală Vladimir Streinu, din Teiu, etc. Îi citise pe toţi scriitorii argeşeni, le cunoştea viaţa şi nu-i zugrăvea decât în latura lor luminoasă - nici urmă de bârfă, nimic din războiul orgoliilor locale. Omul acesta se alimenta lăuntric din partea bună a lumii şi arareori era străbătut de umbrele trecutului. Apoi a venit anul crucial 1989. Ne-am întâlnit de vreo 5-6 ori. Una dintre întâlniri a avut loc acasă la poeta Otilia Nicolescu, unde l-am găsit şi pe poetul Gheorghe Tomozei. Între cei doi (Năstase şi Tomozei) era o prietenie veche, specială şi care le-a dat de furcă politrucilor de la Centru. Cei doi puseseră în real un vis comun, numit revista *Argeş*. Piteştii deveniseră capitală culturală, nume grele ale literaturii române din acea vreme erau prezente în revistă. După cum aveam să aflu mai târziu, de la Tomozei, invidia şi pâra unor localnici aveau să complice prezentul şi viitorul de atunci al revistei. Fricţiunile şi orgoliile condeierilor locali, povestite mie de Gheorghe Tomozei, confirmate de arhiva fostei Securităţi, sunt jalnice şi absurde, trădează micimea omenească şi intelectuală. A mai coborî în subterana acelei perioade înseamnă dezamăgire de rând, pierdere de timp. Luminoasă nu rămâne decât „revista de atunci”, în pofida obştescului balast politic. Chindia petrecută la Doamna Otilia a fost magnifică – s-au băut cafea bună, ceai de rododendron şi whisky din rezerva domnului doctor Nicolescu, cel blajin şi plin de umor – bancurile fine şi anecdotele din lumea medicală erau punctul forte al doctorului ! A nu se crede că dl. doctor nu avea şi cultură – era un cititor profesionist, ca să zic aşa, pus la punct cu ultimele noutăţi literare, autohtone sau universale.

În restul anului 1989 nu m-am mai văzut cu dl. Năstase. A venit zavera din decembrie, cu toate ale ei, despre care am mai scris. Oamenii luminoşi, visătorii, erau daţi la o parte de viitură. Cu toţii eram conştienţi că schimbarea se va face greu, că rândul doi, al defunctului regim, face eforturi să nu piardă controlul politic. Virgil Diaconu, Gabriel Cazan, Liviu Bănică, Bogdan Ezechil şi alţii sigur îşi mai amintesc de fricţiunile din noua conducere a judeţului. După ce din conducere a fost aruncată golănimea de pe stradă, apărută pe fondul degringoladei, a urmat o inflaţie de dizidenţi, de inşi care îşi fabricau pe loc o biografie, chiar când spuneau cine... sunt ei ! Curând, fiecăruia avea să i se vadă aţa albă şi urzeala de arivist, dar a fost prea târziu. Pe Platforma Petrochimiei, unde lucram din 1973, se schimbau conducerile secţiilor, mediocrităţile profesionale erau puse în funcţii de salariaţi chiulangii şi dedaţi la furtişaguri, se înfiinţau organizaţii F.S.N., după modelul P.C.R. Începusem să mă tem pentru siguranţa în exploatarea instalaţiilor - aveau un grad mare de periculozitate. M-am interesat cum stătea treaba şi în alte unităţi economice şi se pare că strechea revoluţionară se instaurase peste tot. La un moment dat i-am povestit temerile prietenului meu Liviu Bănică. La fel gândea şi el şi în acelaşi timp ne-am amintit de Gheorghe Năstase. Am hotărât săl vizităm şi să-i propunem, nici mai mult, nici mai puţin, să preia frâiele judeţului, după ce în prealabil ajungem la Iliescu şi îi expunem starea reală de fapt din Argeş. Era în ianuarie 1990, spre finele lunii. Mai vârstnicul nostru prieten ne-a primit cu proverbiala-i căldură, ne-a ascultat propunerea în tăcere. După o vreme, dacă bine mai ţin minte, ne-a spus: „Ceea ce voi credeţi că este o revoluţie, în fapt este altceva. Iliescu, „sărmanul”... Este un carierist şi nu va trece multă vreme până când va trebui să vă înfrângeţi teama faţă de el. În ţara noastră se poartă un război nevăzut al altora, voi nu vedeţi decât câţiva dintre oamenii care-l duc şi, dacă sunteţi cu luare aminte, veţi afla şi care cărei tabere îi aparţine...” L-am privit, descumpăniţi. Liviu, cu un aer de atotştiutor, cum era şi este, uneori, a zis: „Nimic nou, domnu' Năstase, suntem disputaţi şi de Est, şi de Vest !” „Dragă Liviu, zice dl. Năstase, acum 3 ani i-am dat lui Aurel următorul citat, din Saint Exupery: **„Maimuţele revoluţionare nu pot menţine puterea pentru că odată obţinută prin violenţă le lipsesc regulile jocului, singurele care dau durată unei orânduiri. De aceea niciodată nu îmi voi umili prinţesele trădătoare punându-le să spele rufe alături de slujnicele de rând ci le voi tăia capetele pe eşafod în sunetele trâmbiţelor de aur...”**

În aceste rânduri este răspunsul meu. Viaţa mea politică s-a încheiat de mult. Nu pot decât să vă mulţumesc şi să vă doresc o lume mai bună.”

Suspendarea dreptului de a deţine maşină de scris şi spusele colonelului mi-au dat măsura situaţiei în care mă aflam şi am hotărât să-mi protejez prietenii evitând întâlnirile prea dese cu ei, ca să nu-i expun. Un urmărit şi anchetat, în acele vremuri, era ca un ciumat.

Multă vreme m-am gândit la acest citat şi m-am întrebat dacă a avut ştiinţă de căderea comunismului, altcum de ce mi l-ar fi dat ? Nu l-am întrebat niciodată, după această discuţie, din ianuarie '90, deşi ne-am mai văzut de câteva ori până în mai 2001, când şi-a dat obştescul sfârşit. Marele meu regret este că nu am fost mai insistent în 1995, când l-am rugat să scriem împreună o carte de convorbiri. Cu zâmbetul inconfundabil pe faţă, mi-a zis: „Dragul meu, dacă dumneata şi alţii ca dumneata mă veţi pomeni, va fi o răsplată pentru puţinul făcut de mine...” Omul acesta a ferit judeţul de multe aberaţii, a sprijinit cultura şi oamenii ei, s-a însoţit cu specialişti în economie şi aceştia au asigurat un trai zecilor de mii de argeşeni care nu-şi mai găseau nici un rost în agricultura cooperativizată forţat. Pe 16 mai 2001 i-am aprins o lumânare, în biserica Sf. Ioan, în faţa căreia ne întâlnisem de atâtea ori. Un reporter de la un ziar local mi-a remarcat prezenţa în biserică şi a pus-o cu răutate în fiţuică: „Scriitorul anticomunist Sibiceanu a fost văzut la înmormântarea comunistului prim-secretar Năstase !” Ei, şi? Închei mulţumindu-i scriitorului Mihail Diaconescu pentru cuvintele frumoase, spuse mie la telefon, privitoare la demersul meu normal de a-l evoca pe Gheorghe Năstase.

SECERA ŞI CIOCANUL

MEMORIA

Teiu La 70 de ani de la naşterea lui Vladimir Streinu

Dacă acum doi ani nu dispărea dintre noi, prematur, în plină forţă creatoare, Vladimir Streinu, strălucit exponent al culturii româneşti contemporane, fiu al Argeşului, ar fi împlinit în această lună 70 de ani. Aniversarea naşterii a fost consemnată în cadrul „Memoriei Argeşului" printr-o mare adunare ce a avut loc la Teiu — satul său natal, satul copilăriei, iar mai tîrziu, al vacanţelor sale. Pioasa aducere aminte, profunda adeziune la marea sa operă, pătrunsă în primul rînd de un puternic umanism, recunoştinţa sinceră pentru aportul său la lărgirea orizontului spiritului românesc au făcut ca, la invitaţia societăţii culturale din Teiu, care îi poartă numele, în sala căminului cultural să se întîlnească cetăţeni din localitate, tineri şi vîrstnici, reprezentanţi ai organelor judeţene de partid şi de stat, numeroase personalităţi de seamă ale culturii noastre actuale, membri ai familiei.

Din evocările susţinute de prof. Vasile Fălcescu, preşedintele societăţii culturale, prof. univ. Şerban Cioculescu, membru corespondent al Academiei R.S.R., Ion Biberi, critic de artă, prof. univ. Edgar Papu, prof. univ. Ovidiu Crohmălniceanu, prof. univ. Paul Cornea, prof. univ. dr. Vasile Netea, prof. univ. dr. doc. Dimitrie Păcurariu, poeţii Petre Pascu şi Petre Strihan şi învăţător pensionar Nestor Gogoncea s-a conturat încă o dată, copleşitor în dimensiunile sale umane, figura aceluia ce, ca poet, eseist, estetician, istoric, profesor, editor, a dus mai departe prin ani marea operă de ctitor de cultură a lui Maiorescu, Dobrogeanu Gherea, Ibrăileanu, Lovinescu.

În încheiere, prin cuvîntul său, tov. Constantin Dinischiotu, preşedintele Comitetului judeţean pentru cultură şi educaţie socialistă, a integrat momentul comemorativ de la Teiu revoluţiei noastre culturale, dezvoltării actuale a Argeşului.

Mulţumiri şi scriitorului Jean Dumitraşcu, cel care mi-a pus la dispoziţie fotografia din pagina de faţă – este un articol din ziarul local în care se relatează sărbătorirea celor 70 de ani de la naşterea scriitorului Vladimir Streinu, în cadrul societăţii culturale cu acelaşi nume, din Teiu, înfiinţată de Gheorghe Năstase.

Clelia Ifrim

De dragoste

Nu mai sunt lacrimi.
Pietricelele s-au topit
în măduva spinării.
Uneori, când este lună plină,
număr aceste mărgăritare
și apoi le pun la loc.
Durerea este o perdea de lumină,
ce se revarsă printr-un paravan de mătase,
într-un spital.
Nu ai să înțelegi niciodată această lumină
ce alunecă pe șira spinării,
în fiecare dimineață.
Nici o cămașă nu poate să o acopere.
Nici o mângâiere nu poate să o atingă.

Marile depresiuni

s-au adâncit în ele însele atât de mult !
Am învățat să le vorbesc
ca unor doamne celebre,
și chiar să le fac o reverență.
Lebăda pe care o port cu mine,
mi-a cumpărat șosete, mănuși,
o haină de iarnă, hârtie de scris
și-mi dă chiar bani pentru traiul zilnic.
Și pentru că mă iubește cu adevărat,
mă învață ,
să nu mă supun acestor doamne celebre.
Privesc întunericul

Balconul este camera de primire a păsărilor. Un spațiu deschis. Un avanpost. În viața de apoi voi cultiva aici măslini.

Porumbelul din sanatoriul de munte

Un bulgăre de sare strălucitor -
un aer argintiu -
consumul zilnic -
câteva grame și nimic mai mult.
Cum strălucește sarea?
Cine poate spune ?
Vântul a șters pereții
și ferestrele muntelui.
Saloanele de la subsol sunt goale acum.
Cel care a plecat ultimul,
a lăsat muntele deschis.
S-a urcat în primul tren
și a plătit călătoria cu un bulgăre de sare.
Controlorul de bilete nu a spus nimic.
A perforat bulgărele de sare,
și acesta s-a făcut o grămăjoară de sare,
pe care a ținut-o un timp în mână,
și la primul pod i-a dat drumul pe fereastră,
ca o pasăre albă, de sare.

Camera de primire a păsărilor

Balconul este camera de primire a păsărilor.
Un spațiu deschis.
Un avanpost.
În viața de apoi voi cultiva aici măslini.
Nu-i greu.
Am început de acum
să adun pământ și apă,
să refac terasele muntelui.
Un avanpost.
Odihna din vârful degetelor ,
după o zi sau o noapte de scris,
seamănă cu liniștea celor trei porumbițe ,
care mănâncă împreună.
Nici sacul de pământ pe care-l duc în spate
nu este greu -
frânghiile de aer, de sub aripă,
acolo la subțiori,
mă trag ușor spre cer.
Marile depresiuni

Privesc întunericul

ca o poartă secretă.
Este deschisă dar nu intru.
Rămân în grădina de lângă fereastră,
cu florile ce nu au dormit toată noaptea.
Mă scufund cu ele în lumina zorilor
și ultima adiere a nopții
închide poarta secretă,
în urma noastră.

Cele trei porumbițe

Cel mai bun loc este lângă fereastră.
Astfel, toată casa rămâne în dreapta mea,
ca și cum eu aș putea să o duc
pe umărul drept.
Mă străduiesc să fac loc
și porumbițelor care vin la fereastră.
Acolo, între legăturile de carne și sânge,
am deschis un magazin de grăunțe
pentru păsări.
Nu simt nicio greutate.
Doar din când în când cele trei porumbițe
venind împreună,
apoi numai două,
apoi numai una,
și într-o dimineață, niciuna.
Cel mai bun loc este lângă fereastră.
Astfel, tot cerul rămâne în stânga mea,
ca și cum eu aș putea să duc,
pe umărul stâng,
mormântul celor trei porumbițe.

Dincolo de ferma de perle

Casa mea este ermetică.
M-am închis în ea
și ascult valurile legănându-mă.
Vocile pescarilor de pe mal,
trecând pe sub fereastra mea,
nu mă mai sperie.
Nici sunetul cizmelor de cauciuc ,
cumpărate pe un pumn de perle.
Ei nu pot decât să verifice
temperatura mării din golful liniștit.
Nimeni nu mă cunoaște.
Nimeni nu știe,
că dincolo de ferma de perle,
mica sirenă stă de vorbă cu mine.

Florentina Toniță

ierbarul lui Seferis grecul

avea un fel ciudat de a merge, uneori apăsat alteori aplecat în pîntece
într-o zi am aruncat cu iarbă în el. vei năvăli ca apele în sufletul meu!, am spus
și apele l-au atins într-o dimineață în palmă
încremenită, linia inimii s-a rupt în două cărări
m-ai blestemat!, a strigat, cu viața în palmă abia respirînd
m-ai blestemat!
astăzi a venit la ușă, avea în spate o valiză veche cu jucării
și de buzunar, atîrnată, o scrisoare către vii:
corăbierul lui Seferis veghează iarba din port...

dimineața promisă

lasă un semn în odaia suspendată
(foșnet de lampă, un pahar gol îndărătul oglinzii)
nu mă aștepta
vindecătorii spun că
veghezi insomniile inorogilor

naștere în zori, pe cărare de aștri
la botez îngerii fredonează auzul

lasă un semn în patul de aripi
pregătește decorațiile, vulturi de ocazie
ospăț cu dantele în pleoapă dimineața promisă

din nimic, Doamne...

muțenie cu ochi mari, pămîntii
îmi cauți numele sub viclene ruine,
nu ai unde să fugi, urma te închide
(nu-mi vei simți genunchiul dimineața
cînd voi coborî odată cu soarele)
în numele meu te chem
să îmi fii aproape și departe, gol și plin, umblet și popas
mi-ai fost toate acestea demult,
cînd năluceai frenetic prin fereastră
nu totul e lumesc, îngere! te voi învăța cu ne-lumea,
îți voi povesti despre tresăriri și spaime,
despre cum mor oamenii din nimic

iconar

din loc în loc un tîlhar își crucifică visul
înger devastatoarelor insomnii îndoiala
ascunde înserarea sub pleoapă

nu plînge, porți în tine o golgotă de spaime
(nimeni nu trece dincolo de mască)

catapetesme grele de sfinți în mijloc
chipul mamei îmbătrînind
ca o sărbătoare în strană

ispita

părtași semnelor din calendare
repetăm lecția tristei iubiri
risipă de lucruri vechi, așezate strategic
în pervazul luminii de sticlă
! dar cine pune semn însingurării
! cine primenește întâmplări pierdute

nemăsluită prefacere, ai uitat forma iubirii
trecutul ispășește pe drum de cenușă

în sfinte ținuturi un om măsoară amintiri
izbăvită de îngeri ispita

peisaj de noapte cu negru și gri

de dragoste și de dimineață mi-ai fost. uneori
vîrful piciorului agale dansa în zîmbetul tău
nu știu dacă lună sau strălucire era, în vieți
așezate haotic în taifasul zidirii te strecori
din trup cruce, din cruce adînc
fereastra te prinde cel mai bine, ca un moise în
noapte închis. păsări de dragoste strecori pe sub haine
mantaua palidă atîrnă-n obraz, ești orbul ce vindecă
neputința de mine. rămîn într-o cruce de pat conjugal,
sfințenii de înger cu miros bătrîn.
venus atîrnă a/murg
bărbatul cu o mie de brațe acum s-a născut

peisaj de noapte cu negru și gri

amăgiri de zi și de noapte

nici o naștere nu e mai grea decît moartea,
arteziană memorie, trupul macină gînduri din alte vieți

vîntul împrăștie printre dinți un rest de caleașcă,
în văzduh, caii desfrîului (adapă-i cît încă mai porți fiori în privire)
nu mai am îngeri de schimb - la poartă ți-aș fi trimis mesageri
în rai, diminețile gudură plînsul

dar unde alergi, pamîntul e rotund, masa întinsă, pîinea...
doar pîinea rămîne pe altădată

Focurile poetice ale scriitorului Constantin Pădureanu

Volumul scriitorului Constantin Pădureanu, *Focuri pe dealuri*, Ed. Aius, Craiova, 2014, aduce, pentru cititorul necunoscător al operei sale, ideea unui apoteotic amurg, cu simbolistică preluată din antichitatea egipteană, cu trimiteri la semnificaţia lui Ra, zeul soarelui şi la pădurea de simboluri care decurge din acesta, dar impresia titlului este doar o aparenţă. Poate fi apoi vorba de acele focuri în jurul cărora se adună pe deal comunitatea satului să sărbătorească Sfinţii, strigând de acolo defectele sau calităţile fetelor şi flăcăilor gata de însurătoare. Cel mult, am îndrăzni noi, simbolizează acele focuri ce se aprindeau pe dealuri în vreme de primejdie de către locuitorii acestor meleaguri pentru a-i înştiinţa şi pe alţii despre invaziile străine, iar ironia şi sarcasmul ce emană poezia acestui oltean anunţă o vreme de primejdie pentru tradiţia, cultura şi esenţa poetică a fiinţei poporului român în aceste vremuri de tranziţie şi modernism greşit interpretat. În fapt, meritul poetului Constantin Pădureanu este acela de a proiecta o abordare originală asupra universului rural oltenesc, alta decât a Liliecilor lui Marin Sorescu sau a Siliştenilor lui Marin Preda, cu morală, în maniera balcanicului Anton Pann, cu poeticitate şi farmec inedit, în stilul lui Zaharia Stancu. Personajele sale au ceva din Sucă al lui Amza Pelea, dar Veta devine Mariana, căreia scriitorul îi dedică pe prima pagină, cu delicateţe, volumul. În felul acesta, femeia devine un personaj absent, un raisonneur, care ascultă, priveşte cu zâmbet cald şi rareori dă glas opiniei sale: este parcă rolul înţeleptului din piesele antichităţii elene: personajele aud, dar nu urmează sfaturile înţelepte, ele sunt purtate de un destin, adesea potrivnic şi nu se pot opune. Este singurul personaj care se sustrage ironiei fine a autorului, spre deosebire de toată galeria sătenilor cu nume şi porecle neaoşe ce defilează ca într-un film de acţiune prin faţa lectorului. Până şi autoironia este persiflantă: miaua lui Roman îl reprezintă pe autor, în postura de copil prea cuminte şi prea silitor din şcoala primară.

Poezia lui Constantin Pădureanu este asemeni omului ce o scoate la lumină: plină de simplitate şi sinceritate, fără accente emfatice, fără a dori să impresioneze cu orice chip. Universul poetic este cel rural, „cu ai săi oameni uşor inflamabili din fire, ale căror boli endemice – îmbăţoşare, limbuţie, hiperreactivitate- ar putea furniza un combustibil ideal mai degrabă pentru un conflict specific genului dramatic decât pentru poeticitate." Naraţiunea dinamică, dialogurile vii, oralitatea stilului, ineditul exprimării, naturaleţea, expresivitatea limbajului frust sunt doar câteva dintre aspectele operei lui Constantin Pădureanu, el fiind capabil a fixa lupa ochiului său creator spre cele mai minuscule aspecte ale existenţei rurale, care pentru mulţi dintre noi trec nebăgate în seamă, iar din acestea autorul creează un întreg univers, „o bâlbâtaie până în slăvile cerului" (*Palma*, p. 38).

Focurile sale, mocnite, arzând, pe dealuri se circumscriu aceluiaşi topos, în efect de propagare concentrică, sau de fluture, cum frumos spune un critic literar, încep din nimic, se amplifică până la cer şi cuprind tot universul creat. Astfel, găsim în textul poemelor mai multe semnificaţii ale focului: „Că ţi-am ţinut *focul* la spate/ În biserică" (p.32); „ Şi ne-a ţinut *lumina* la spate în biserică"(p. 42); „Ne luarăm din nimic şi se făcu o / *Bâlbâtaie* până în slăvile cerului"(p. 38); „Baba Lina a murit *de focul lor* şi stă cu gura în ţărână" (p. 42); „Ai băiat cuminte, ascultă-mă pe mine,/ Respectuos şi deştept, *foc de deştept*" (p. 60); „*Soarele* se ivi deasupra Şolomonului./ Femeia îşi desfăcu basmaua, că baierele / Inimii nu putea, că râdea lumea de ea." (p. 74); „Adaugă faptul că, până *nu faci foc,/ Nu iese fum*" (p. 94). Diversitatea lexicală devine şi una paremiologică, aşa cum rezultă şi din numeroasele zicători sau proverbe presărate în text: *„Zgârciţi şi vă mâncaţi de sub unghii"; le stă ca sarea în ochi; să cat nod în papură; nu suntem daţi de pomană; Poţi să te dai cu curu de toate dealurile/ Că nu eşti mai moţată decât mine; avea mâncărici la limbă; naşa asta m-a scos din ţâţâni; femeie, a dat strechea-n tine sau ai beut gaz; femeia văzu negru înaintea ochilor; să baţi toba în tot satu, telefonul fără fir; Nilă se uita ca milogu în traistă / După Tudoriţa, dădea din cap şi ofta întruna; râd de el şi curcile; lumea începuse să le scoată vorbe etc.*

Se pot spune multe despre acest gen de poezie, dar noi, descoperind aceste cuvinte ale dramaturgului Eugen Ionescu, autor al teatrului absurd din literatura română, ni se par deosebit de potrivite în caracterizarea lumii pe care o înfăţişează poezia lui Constantin Pădureanu: „Şi fiindcă lumea ţărănească este, poate, umanitatea întreagă redusă la schema mai simplă, esenţial este un adevăr uman general pe care trebuie să-l căutăm în ţărănie: avariţia, lăcomia, răutatea, băutura, ura, mânia, ipocrizia, tristeţea, iubirea, disperarea, visul şi, mai ales, moartea şi spaimele care sunt atribuite întregii umanităţi, din toate ţările şi din toate timpurile." Deci şi din bănia Craiovei, din anul de graţie 2014, când ajunge în faţa noastră tabloul focurilor de pe dealuri, semnat de Constantin Pădureanu, care poate spune: Şi de ce mă ocărâşi, ghia?, cum apare la pagina 32 din cartea domniei sale.

O largă deschidere spre universalitate obţine scriitorul prin versiunea în limba germană, o traducere fidelă textului poetic realizată de Andrei Pogány. În felul acesta lumea satului oltenesc intră în spaţiul european pe uşa din faţă, prin limba marelui Goethe, ori a filosofilor Kant, Schopenhauer sau Heidegger. Chiar dacă unele subtilităţi şi expresii populare nu sunt lesne de transpus în limba germană, traducătorul păstrează dinamismul viu al limbajului, farmecul inefabil al focurilor poetice ale scriitorului Constantin Pădureanu, iar frumuseţea poemelor sporeşte mai mult prin versiunea în limba germană, lărgind cercul lectorilor spre vorbitorii limbii lui Goethe. Incontestabil, Andrei Pogány reuşeşte o traducere foarte apropiată de textul poetic, iar *Feuer auf den Hügeln* devin şi mai intense prin versiunea în limba germană care valorifică universul rural cu toate cutumele sale din două perspective lingvistice. Colaborarea celor doi, autorul şi traducătorul este benefică poeziei, deschizându-le larg uşa liricii europene.

MARIA VAIDA

...meritul poetului Constantin Pădureanu este acela de a proiecta o abordare originală asupra universului rural oltenesc, alta decât a Liliecilor lui Marin Sorescu sau a Siliştenilor lui Marin Preda, cu morală, în maniera balcanicului Anton Pann, cu poeticitate şi farmec inedit, în stilul lui Zaharia Stancu, dar totuşi diferit de acesta...

EXPERIMENTUL KISELEFF LA FALIMENT

(urmare din p. 18)

Curgeau premiile de stat şi premiile Academiei. Autorii zeloşi primeau case, funcţii, sinecure. Că erau Alexandru Toma, Dan Deşliu, Mihai Beniuc, Petru Dumitriu la începutul său, Maria Banuş, Eugen Jebeleanu, Nina Cassian, Veronica Porumbacu, Victor Tulbure, sau, cel mai înfocat dintre ei, Alexandru Jar, care avea prestigiul de luptător în Rezistenţă, unde o pierduse pe Olga Bancic decapitată de fascişti.

Neafectaţi, fie chiar parţial, nu au scăpat nici clasicii în viaţă dintre cele două războaie, Sadoveanu, Camil Petrescu, G. Călinescu...Care nu reuşesc să se ridice la nivelul anterior. Exemplu, romanul lui Sadoveanu, Mitrea Cocor, operă mediocră absolută. Ba chiar Lucian Blaga a şovăit o tendinţă de colaborare. Ca să nu mai vorbim de Demostene Botez, Camil Baltazar, Cezar Petrescu şi alţi scriitori de valoare naţională.

DOCUMENTARE LITERARĂ

Literatură realistă. Realist–socialistă. Subiectele, personajele, modelele, situaţiile, intriga, conflictele şi toate celelalte nu le e permis să fie inventate. Obligatoriu să fie căutate în realitatea prezentă. În viaţa de toate zilele. Bogată şi nesecată în evenimente chiar epocale. Excursii de documentare. În fabrici, uzine, laminoare, pe şantiere, în sate, în maternităţi, în unităţi agricole, oriunde clocoteşte realitatea în spume. "Ce viţel frumos!" zice Maria Banuş care conduce grupul. "E mânz, doamnă!", o contrazice viitorul poet Ion Gheorghe, originar de pe la Pogoanele din Buzău.

Facem practică în redacţii. Literatura bună trece prin şcoala gazetăriei. Unde nu se bat câmpii. Imaginaţia este oprită la poartă.

Sunt trimis pentru un reportaj pe un şantier. O discuţie, în prealabil, la sediul de partid. Un delegat mă conduce spre personajul care a fost selectat pentru interviu. Evident bine pregătit, cu răspunsuri confecţionate.

Lucrează pe o macara. Fruntaşa şantierului. Eroina muncii. Nici un bărbat nu o depăşeşte, deşi e singura femeie cunoscută care lucrează pe un asemenea utilaj. Sparge normele lună de lună. S-a calificat la locul de muncă. Lucrase într-un bordel. Prostituată calificată. Însă într-o şedinţă la care a participat tovarăşa Liuba Chişinevski, din conducerea superioară, a aflat că se desfiinţase acest tip de sclavie şi că putea să-şi aleagă fiecare un loc de muncă dintre cele oferite.

Când am cunoscut-o eu, eroina îşi pierduse orice urmă de feminitate. Părul tăiat scurt, scămoşat, vocea îngroşată, peri în barbă, braţe musculoase, degete noduroase, ţigări nenumărate, înjurături de birjari.

Din întâmplarea asta trebuia să ies cu o nuvelă planificată să fie citită în seminarul de creaţie. Gestaţia a fost lungă şi neterminată.

Dar până una–alta, am tras un foileton la Gazeta Umoristică: o fostă vânzătoare de farmece sexuale, seducţie personificată, făcuse pasiune pentru o macara pe care o îmbrăţişa, o săruta, se urca pe ea şi făceau dragoste.

Aşa a eşuat prima mea documentare în teren, pentru că nu am fost în stare să o valorific după tipic. N-am avut norocul să-i întâlnesc nici pe Artur Silvestri care salvează abatajul, nici pe Lazăr de la Rusca, nici pe copilul năzdrăvan Morcoveaţă.

Ştim totul, dar nu spunem nimic

A apărut o redacţie clandestină ascunsă în podul şcolii. Şi apoi încă una. În replică. Reacţie la literatura documentată scrisă după scheme. Libertate neîngrădită de creaţie. Imaginaţie debordantă. Satiră acidă la adresa modului existent de exprimare. Revistă cu articole scrise de mână şi lipite pe carton în exemplar unic, intitulată "Ştim totul, dar nu spunem nimic. Însă spuneam foarte multe, ştiute şi neştiute. În foiletoane, în pamflete, fabule, epigrame, versificări deocheate. Iniţiativa îi aparţinea colegului şi prietenului meu Toma Atanasie, ofiţer de securitate care avea dificultăţi din partea directorului politic, în idila lui cu poeta Ioana Zamfir, viitoarea soţie. A implicat cele mai sprintene condeie în această revistă memorabilă. Nu m-am întrebat niciodată dacă nu era cumva doar o simplă provocare. În replică, revista similară " Fronda " cu o redacţie condusă chiar de Nicolae Labiş. Ne strecuram în pod, nevăzuţi, ne strângeam într-un colţ sub acoperiş, şi tăinuind conspirativ, în semiobscuritate, făceam numărul în hohote înăbuşite de râs. Fotografii trucate – şi Toma şi Labiş erau foarte pricepuţi în treaba asta, poze din presa de scandal din perioada interbelică, pastişe şi plagiate, după articole deşănţate.

Nu ne iertam nici pe noi. Eu devenisem sadicul corupător de minore, monstrul din Găieşti care destrăma pudoarea fecioarelor. Acţiunea a înflorit până la al cincilea sau al şaselea număr, când a fost descoperită, probabil prin trădare. Numerele au fost confiscate. Ancheta n-a apucat să se termine până la sfârşitul anului. Probabil a fost amânată, dacă nu chiar suspendată pentru că nu îi convenea conducerii şcolii să apară în faţa partidului cu o asemenea defecţiune, care implica vârfurile studenţimii.

*

Nu mă număr printre cei care dau cu pietre în ruina cuibului. Este adevărat că am fost dat afară, dar nu-mi pot atribui nicio faptă eroică. Nici nu mă consider o victimă absolută. Unul printre alţii, ca ei, dar îngăduit, poate, anume pentru această mărturie, ca să nu se piardă în uitare acest moment unic în istoria literaturii române.

Facem practică în redacţii. Literatura bună trece prin şcoala gazetăriei. Unde nu se bat câmpii. Imaginaţia este oprită la poartă.

N. Georgescu

TAINA SCRISULUI ROMÂNESC. Paisprezece „basne" filologice

2. LUMINA DE LA RĂSĂRIT

...scrierea tradiţională românească are trei feluri de apostrof: unul strâns care leagă cuvintele, altul larg care le desparte – şi, iată, unul postpus, foarte frecvent în poezia veche, mai ales la Dosoftei (dar foarte frecvent şi în vorbirea liberă, aşa-zis populară, de astăzi). Pe lângă acestea, mai există desigur şi cratima, adică liniuţa dintre cuvinte. Biata liniuţă – astăzi a preluat funcţiile celor trei apostrofuri naturale ale limbii – şi pe cele ale cratimei vechi.

Dar chestiunea luminii din odaie nu este doar a lui Eminescu. S-o urmărim, tot în opera poetului, înconjurând, însă, un chip feminin intr-o odaie a unei case cu cerdac. Desigur, ne referim la *Sonetul cerdacului*, postumă eminesciană descifrată şi editată prima dată de Nerva Hodoş în 1902. Fiind un text ce trimite către misterul relaţiei dintre poet şi Veronica Micle, merită să-l recitim. Iată-l, în editarea lui Perpessicius *: Stau în cerdacul tău...Noaptea-i senină. / Deasupra-mi crengi de arbori se întind, / Crengi mari în flori de umbră mă cuprind / Şi vântul mişcă arborii 'n grădină. // Dar prin fereastra ta eu stau privind / Cum tu te uiţi cu ochii în lumină. / Ai obosit, cu mâna ta cea fină / În val de aur părul despletind. // L-ai aruncat pe umeri de ninsoare, / Desfaci râzând pieptarul de la sân, / Încet te-ardici şi sufli 'n lumânare...// Deasupră-mi stele tremură prin ramuri, / În întuneric ochii mei rămân, / Şi-alături luna bate trist în geamuri.* Sonetul este datat 1879 de către Perpessicius, după hârtie şi scris – iar datarea este acceptată de toţi editorii. Vom reveni, desigur, asupra *lumânării* – care este tot *luminare* şi aici. Deocamdată să rezolvăm (adică: să punem!) problema cronologiei. În albumul pe care şi l-a confecţionat la Văratic în vara lui 1889 din poeziile ei şi ale lui Eminescu, Veronica Micle preia acest sonet şi-l adnotează astfel: *„M-ai rugat să-ţi cânt din Schumann. Cât de mult îţi place muzica. Este o noapte de mai din acelea ce nu se pot uita... Tu priveai în grădină, iar eu, la razele lunii, descifram bucăţile triste cerute de tine"*[1]. Iubitorii de confluenţe între arte vor putea să verifice dacă în „Sonetul cerdacului" se resimte muzica lui Schumann. Care să fie, însă, casa cu cerdac p. 165 şi grădină din acest sonet? Cea din Iaşi, strada Butului 4, domiciliul soţilor Micle? Drept este că în anumite perioade ei închiriau această casă, pentru că aveau la dispoziţie şi locuinţa de serviciu a lui Ştefan Micle, Rectorul Universităţii. La un moment dat, în 27 octombrie 1877, citim într-o scrisoare către poet a Veronicăi: *„...scrisoarea aceasta am scris-o pe-afară, într-atât sunt de spionată de oamenii din jur, unul pleacă, altul vine, sunt mai rău ca la un hotel."* [2] – Aceasta pare a fi forfota din casa universităţii. În mai 1879 Ştefan Micle era încă în putere (va muri în august al acestui an, în urma unei congestii pulmonare sau a unei răceli grave contractate la o partidă de vânătoare de raţe sălbatice), aceeaşi lume multă îi înconjura familia. Situaţia nu se confirmă nicicum pentru primăvara lui 1879 (că e primăvară, vedem după copacii înfloriţi), casele din Iaşi ale soţilor Micle erau aglomerate, nu e loc aici de stat poetul în cerdac şi cântat poeta la pian. Nici măcar nu ştim, apoi, dacă aceste case ieşene aveau grădină.

Desigur, e oţios să faci istorie literară după un text poetic. Faptul, însă, că sonetul este databil 1879 – deci trimite în zona vieţii cronometrice; apoi faptul că Veronica oferă mărturia de mai sus, întărind impresia timpului real – iată ce ne face să insistăm. Până în august 1879, la moartea lui Ştefan Micle, este din principiu extrem de puţin probabil ca Eminescu şi Veronica să se fi întâlnit în intimitate la ea acasă. Uneori – deşi foarte rar – ea este cea care vine în odaia lui, ca în poemul *Singurătate*. Alte întâlniri sunt realmente de taină, n-avem cum le proba. Ştim, însă, că Veronica Micle mai avea două locuri, două case unde se retrăgea – una numai a ei, la Târgu Neamţ, şi alta a familiei, la Ungheni, lângă Iaşi. Aici, la Ungheni, a primit vestea că soţul ei este pe moarte. Casa din Târgu Neamţ, apoi, o va ceda Mânăstirii Văratic la 16 octombrie 1886 (câteva săptămâni înainte ca Eminescu să fie adus la bolniţa mânăstirească din acelaşi târg). Ca tânără boieroaică moldavă – era soţia Rectorului Universităţii, probabil cea mai importantă funcţie ştiinţifică şi culturală din fosta capitală a Moldovei! – Veronica petrecea multe zile în plimbări, fie pe la rude şi cunoscuţi, fie pe la mânăstiri – fie pe la căsuţele lăsate de ea în urmă. O casă cu cerdac, grădină şi pian nu poate fi o chilie mânăstirească, deci rămâne foarte probabilă întâlnirea celor doi îndrăgostiţi la Târgu Neamţ – poate chiar în 1879, sau poate după această dată, oricând până în 1888, cu excepţia fragmentelor temporale când se ştie pozitiv că ei au fost despărţiţi.

Octav Minar descrie fugar locul, prin 1924: *„Într-o casă cu două etaje, din care cel de sus are un cerdac, locuieşte bătrâna maică Fevronia Sârboaica, care a găzduit pe Veronica Micle şi în casa căreia poeta şi-a dat duhul."* [3] În epocă, prin casă cu două etaje se înţelege casă cu parter şi etaj, „casă pe două rânduri de odăi", cum se mai zicea. Această Maică Fevronia povesteşte, ea însăşi: *„În fiecare vară, pe la începutul lui iulie, ştiam că voi găzdui o lună pe Veronica, soţia profesorului universitar Ştefan Micle."* În zilele acestea din iulie 1889, când s-a retras la Văratec, poeta se plimba, îşi completa albumul cu poezii adnotate, primea oaspeţi, cânta, recita. Povesteşte aceeaşi Maica Fevronia*: „Într-o seară, după ce umblase toată ziua hai-hui prin pădurile de brad ale Văratecului, fără să prânzească, o văd în amurg că soseşte obosită, palidă, cu ochii împăienjeniţi, deabia putând să mai urce cele câteva scări, şi cade zdrobită pe o canapea care era în cerdac."* Ea îşi revine şi-şi continuă plimbările. În ultima zi din viaţă, pe 3 august 1889*: "A invitat ca niciodată pe toţi cunoscuţii din Văratec. Era bine dispusă. A cântat* Steluţa *şi* Vezi rândunelele se duc. *Apoi a recitat poezii de-ale ei şi de-ale lui Eminescu. Pe la miezul nopţii invitaţii s-au retras, iar Veronica a spus că-i obosită şi că vrea să se odihnească..."* Aici pare a se fi aflat cerdacul unde Eminescu contempla lumina lunii – iar Veronica îşi căuta liniştea.

Pe de altă parte, cercetări oarecum recente atestă că Eminescu însuşi a avut o casă închiriată la Mânăstirea Văratec, între 1874-1889, pentru renovarea căreia a încercat Maica Benedicta (Zoe Dumitrescu-Buşulenga) să sensibilizeze autorităţile – pare-se, fără succes de vreme ce şi astăzi (2010) circulă pe internet apeluri în acelaşi sens (de aici preluăm şi imaginea casei); şi această casă are cerdac – dar să reinterogăm textul literar: „Stau în *cerdacul tău*" spune poetul – deci se află în vizită la *Ea*...Amândoi au avut case de vară (de odihnă) la Mânăstirea Văratic

...Dacă acest sonet nu ne dă vreo adresă precisă, în schimb poate să ne lămurească în privinţa luminii din interiorul odăii. Manuscrisul şi prima publicare (Nerva Hodoş, 1902) ne vorbesc despre luminare: *Încet te-ardici şi sufli 'n luminare.* Este aceeaşi expresie pe care am întâlnit-o în *Scrisoarea I*: *Când cu gene ostenite sara suflu'n luminare.* Am dedus că acolo este vorba de lampă, poate aceeaşi din *Singurătate* (*A târziu când arde lampa*) – şi că poetul suflă încet şi prelung deasupra sticlei de lampă ori jos, în focar, după ce-l ridică de pe stativul în care stă gazul sau uleiul lampant. De ce ar fi vorba, în sonetul ce-o priveşte pe ea, de lumânare? Un editor explică chiar astfel: *„Înăuntru, visătoarea, începând să se dezbrace, suflă în lumina lumânării şi o stinge. Afară, ochii iubitorului în întuneric, sub stelele care pâlpâie prin ramurile arborilor, sub luna care scânteiază trist, în ferestrele întunecate, tristeţea fiind a sufletului osândit să fie singur."* [4] Nu ştiu cât de convins este dl. editor că acesta ar fi un poem al tristeţii: mai degrabă dânsul reia un şablon, zicându-se îndeobşte că poezia de dragoste eminesciană este tristă. Mai sus, însă, textul spune: *Dar prin fereastra ta eu stau privind / Cum tu te uiţi cu ochii în lumină.* Nu este de crezut că poate fi aceasta „lumina lumânării", care este doar o flăcăruie ce dă întunericul la o parte pe o rază mică. Aici lumina inundă părul ce se desprinde „în val de aur", lasă minunea să poată fi contemplată pe geam, din cerdac. Înăuntru este o sursă de lumină mai vie, mai puternică decât cea a unei lumânări – capabilă chiar să învingă lumina lunii, vezi finalul: *Iar luna bate trist în lucii geamuri*: când sursa dinăuntru se opreşte, lumina lunii nu mai străbate geamul, nu se mai îngemănează cu lumina interioară. Este vorba, material vorbind, de o lampă – una destul de arătoasă chiar – iar spiritual nu putem vorbi în nici un caz de bărbatul care priveşte pe furiş, de pe cerdac, femeia dezbrăcându-se, etc.: este o scenă casnică, aşa cum sugerează şi înscrisul Veronicăi Micle. Această confuzie între lampă şi lumânare observ că se face mai ales începând de pe la mijlocul secolului al XX-lea (Perpessicisus, 1956) – şi nu pot să trec cu vederea că acum începe, cu aproximaţie, şi epoca electrificării: lumina cea nouă, a becului, este văzută în „antiteză" cu cea mai veche lumină, a lumânării, nu se mai ţine cont de invenţia mediană a lămpii, se uită de lampadare, de pildă, care făceau o lumină poate la fel de puternică, în orice caz mai odihnitoare decât cea electrică. Erau, însă, pentru cei înstăriţi, nu pentru oamenii de rând care adunau şi păstrau mucuri de lumânări pentru zile negre...

Din acest sonet eminescian mai reţin imaginea *Crengi mari în flori de umbră mă cuprind.* Ea mă ajută să înţeleg funcţia gramaticală a apostrofului postpus în scrierea veche – nu numai la Eminescu, dar în mod special la Eminescu. Iată, de pildă, aceste două versuri din basmul eminescian *Călin Nebunul*: *Pe păreţi icoane mândre zugrăvite-n umbră par / Cum că chipur'le din ele dintre codri mari răsar.* Este vorba tot de lumina lunii – care de data aceasta înălbeşte pereţii exteriori ai unui castel. Am redat textul aşa cum îl au ediţiile noastre curente. În manuscrisul eminescian este, însă, aşa: *Pe păreţi icoane mândre zugrăvite n'umbră par...* Poetul are, adică, acest apostrof oarecum ciudat: deşi cade vocala *î* din *în*, şi ar fi trebuit scrie *zugrăvite'n umbră*, totuşi apostroful este după *n*. Poetul scrie, adică leagă cuvintele aşa cum vrea să se accentueze pentru sens. Într-adevăr, una e una şi alta e alta: cum avem noi, corect gramatical, înseamnă *zugrăvite la umbră, zugrăvite şi puse, aflate, undeva în umbră*. Cum vrea poetul, însă, e altceva: el spune că aceste icoane sunt *zugrăvite cu umbră*, în rostire / recitare se accentuează al doilea termen şi se citeşte legat: *numbră*. Sunt tocmai *florile de umbră* din *Sonetul cerdacului*. Deşi poetul ne spune şi ne repetă cum vrea să lege cuvintele, noi nu avem urechi să-l auzim. Apostroful a fost scos din scrierea limbii române în 1953, în aceeaşi epocă de elan electric despre care am amintit mai sus. Chestiunea este că scrierea tradiţională românească are trei feluri de apostrof: unul strâns care leagă cuvintele, altul larg care le desparte – şi, iată, unul postpus, foarte frecvent în poezia veche, mai ales la Dosoftei (dar foarte frecvent şi în vorbirea liberă, aşa-zis populară, de astăzi). Pe lângă acestea, mai există desigur şi cratima, adică liniuţa dintre cuvinte. Biata liniuţă – astăzi a preluat funcţiile celor trei apostrofuri naturale ale limbii – şi pe cele ale cratimei vechi. Limba română este, în fond, singura limbă romanică fără apostrof în scriere. Îşi poate cineva imagina franceza lipsită de acest semn? Da, dar în anii '50 , anii electrici, nu este aşa, lumina nu mai venea de la apus...

[1] Veronica Micle: Dragoste şi poezie. Ale lui pentru mine, ale mele pentru el. /Ediţie de/ Octav Minar, Bucureşti, Editura Socec/Cs.A., f.a. /1924/

[2] O.XVI, p. 543.

[3] Octav Minar, Introducere la Ed. Cit., p. 96-97

[4] M.Eminescu: Sonete, Ediţie de Petru Creţia.

litere

SCRIITORI ROMÂNI DIN SERBIA

Volumul semnat de Florian Copcea, *Scriitori români din Serbia*, apărut la Editura MJM Craiova, 2014, vine să mărturisească, în secolul XXI, cât de valabilă este afirmaţia lui Nicolae Iorga că România este singura ţară din lume ale cărei graniţe sunt înconjurate de români. Pornit dintr-o mişcare spirituală de cunoaştere a românilor de pretutindeni, susţinută de mulţi intelectuali din Ţară, de dincolo de Prut şi din Banatul sârbesc (amintim interesul Academicianului Mihai Cimpoi, al lui Nicolae Dabija, al revistei *Curtea de la Argeş*), gândul autorului pentru literatura română care se scrie dincolo de graniţe se materializează în acest volum de prezentare a 27 de scriitori din Voivodina, Novi Sad, Uzdin, Valea Timocului.

Florian Copcea, scriitor, publicist, eseist, lucrează la Agenţia Naţională de Presă AGERPRES în funcţia de redactor. A înfiinţat primul ziar independent din România, *Lumina*, la 26 decembrie 1989. Din anul 1990 organizează *Festivalul Internaţional de Poezie ”Mihai Eminescu”*. Pe lângă volume de poezie şi proză, Florian Copcea este interesat de spaţiul cultural românesc: *Panorama poeziei contemporane basarabene,* Editura Lumina, 2005, *Scriitori mehedinţeni în peisajul literaturii române contemporane,* Editura Lumina, 2006, *Biserica românilor din Serbia de nord-est,* MJM, Craiova, 2007, *Istoriografia românilor din Serbia de nord-est*, Editura Lumina, 2008, iar volumul recent *Scriitori români din Serbia* vine să completeze această hartă spirituală a unei Românii hrănită prin elementul de eternitate al acestui spaţiu, limba română.

Portretul celor 27 de scriitori este realizat prin analiza lucidă şi atentă a operei fiecăruia, folosind demersul critic al profesorului Eugen Simion, recunoscut în *Argumentul* care precede volumul: ”Critica literară poate lua însă sugestii de peste tot, demersul său se poate îmbogăţi din contactul cu metodele noi. Există mai multe căi de acces spre opera literară şi criticul are libertatea să aleagă pe aceea pe care o găseşte cea mai potrivită.” Referiri la metoda critică a Academicianului Eugen Simion apar frecvent în text, alături de Roland Barthes şi de Borges, din care citează: „Poezia este întâlnirea cititorului cu cartea, lectura cărţii, descoperirea cărţii.” (Cărţile şi noaptea).

Împreună cu metoda critică recunoscută, sunt recunoscute şi sursele de documentare, pe lângă lectura operelor, este citată ”O istorie a literaturii române din Voivodina” de Ştefan N. Popa şi ”Poezie şi epocă”, Editura Libertatea, 1989, de Ion Deaconescu.

Tot în *Argument*, autorul motivează rolul acestei lucrări:

”Cartea de faţă vine să completeze volumul firav de surse bibliografice referitoare la literature română contemporană din Serbia, care, în esenţă, face parte intrinsecă din cea universală.”

Prezentarea scriitorilor este făcută în ordine alfabetică, pentru a se evita cu abilitate ierarhizarea, fiecare prezentare având două părţi, un capitol de biografie şi un capitol de prezentare a operei, aprecieri critice, fragmente de text. Autorul încearcă să fie cât mai aproape de text, cu eleganţă dezvăluind omul, mişcarea culturală, epoca. Astfel, ***Slavco Almăjan***, cel care deschide lista scriitorilor, ”vede lumina zilei în satul Oreşaţ, situat nu departe de Vârşeţ. A făcut studii în acest oraş şi în Novi Sad”. Urmează aprecieri critice, Mihai Cimpoi, Ştefan N. Popa, apoi propriul demers critic, însoţit de numeroase citate din operă, care îi este mereu aproape lui Florian Copcea: ”Valorificarea a ceea ce Platon numea lexis îi deschide lui Slavco Almăjan fereastra spre o abordare esenţială a sentimentelor dezlănţuite, deloc fictive.”

Se conturează un portret al lui Slavco Almăjan, poetul plecat în căutarea adevărului poetic, din care se citează ilustrativ: ”Poezia nu începe în cărţi / Ea e în sâmburele trezit / În viaţa care te încurajează şi înspăimântă...” (Teiul care scrie).

Marina Ancaiţan, scriitor şi publicist, redactor la Casa de Presă şi Editură Libertatea din Panciova este promovată în special pentru lucrarea *Rostirea continuă. Pagini de literatură română din Voivodina* în care demonstrează că în acest spaţiu ”creează şi trăiesc unii din cei mai importanţi corifei ai literei româneşti din Balcani”.

Ioan Baba, redactor şef al revistei de literatură, artă şi cultură transfrontalieră *Lumina*, este apreciat pentru direcţia modernistă pe care o imprimă spaţiului cultural al Voivodinei prin volumele sale, dintre care cităm *Icoană din Balcania*, precum şi prin bogata sa activitate jurnalistică, în paginile revistei, la postul de Radio şi Televiziune din Novi Sad. Versul său, ”amăgitor şi exultant, având o curgere hieratică, cochetează cu abstractul şi bucolicul”: ”Când vor începe lucrările şi schimbarea feţelor / Când vor începe lucrările de restaurare / Se întreabă lumea taciturnă / Cu cap de gâscă sub aripă” (*Cutia de rezonanţă*). Ioan Baba a fost prezent în spaţiul argeşean reprezentând revista *Lumina* cu ocazia *Podului de reviste* organizat de revista iniţiatoare şi gazdă *Curtea de la Argeş*, împreună cu revista *Literatura şi Arta* din Chişinău.

Toate prezentările din cartea lui Florian Copcea sunt incitante, ne vom mai opri la doi autori, Vasko Popa şi Adam Puslojic, cel mult iubit de Nichita Stănescu, (vezi *Belgradul în cinci prieteni*). Iată cum începe capitolul despre ***Vasko (Vasile) Popa***: ”Cel mai mare dar pe care Dumnezeu l-a putut face literaturii sârbe, Vasko Popa, poet şi publicist, s-a născut în localitatea Grebenuţ”. El, Vasko Popa a reformat literatura sârbă, a impus o nouă direcţie de gândire estetică în tot spaţiul literaturii din sud-estul Europei. Cuvântul recuperează, readuce lucrurile în lumină, iluminează. Miracolul se realizează cu ajutorul acestor cuvinte: ”Fiecare-şi umple pielea cu pietre / Fiecare se-apucă să danseze cu ea / Iluminat de propriile-i stele / Cel care dansează până-n zori / Cel care nu clipeşte şi nu se prăbuşeşte / Acela îşi câştigă pielea / Jocul ăsta se joacă rar”(*De-a nunta*).

Scriitorul şi traducătorul ***Adam Puslojic*** s-a născut în satul Cobişniţa din Valea Timocului. Volumele publicate în limba română, *Plâng, nu plâng*, 1995, *Tăcerea lustruită, Muritori, ce-i cu voi,* 2007, *Hai să vorbim,* 2008 au în centru ideea de creaţie, fiindcă Adam Puslojic este hrănit din substanţa *necuvintelor* lui Nichita Stănescu. Adesea în discuţiile despre artă el se identifică cu Serghei Esenin, ca în acest patetic crez poetic: ”A fi poet înseamnă să nu trădezi / Să speli cu sânge negre îndoieli / Şi să mângâi simţirile străine...” Frumoasă prezentare a poetului care afirmă: ”nu mănânc decât mere/cu gust de moarte.”

Ar mai fi de amintit ”baronul” ***Vasile Barbu*** din Uzdin, directorul revistei şi al Editurii Tibiscus, iniţiatorul Festivalului Internaţional de Poezie *Drumuri de spice*, ***Petru Cârdu,*** supranumit „micul Rimbaud”, ***Nicu Ciobanu,*** director al Casei de Presă şi Editură *Libertatea* din Panciova. Nicu Ciobanu a fost prezent la constituirea *Podului de reviste* de la Curtea de Argeş. Laitmotivele poemelor lui Nicu Ciobanu sunt poezia, poetul, cuvântul, cântecul, limbajul, jocul, ochiul, labirintul, umbra. Despre opera sa Florian Copcea scrie: ”Eternizarea creatorului se petrece în *Om singur visând* aproape parabolic, frecvent după ”o risipă de lumină şi timp”, fiindcă veşnicia noastră trece dintr-o întâmplare în alta (*Întâmplarea cea mare*,VII). Discursul său surprinde prin jocul existenţial, labirintic şi exorcistic. Se poate vorbi de o hipnoză a limbajului, poetul premeditare retrăgându-se între ”timpul fără timp” şi ”jubilaţia cosmogonică”.

De fapt, întreaga carte este o pledoarie pentru literatura română scrisă în afara actualelor graniţe ale Ţării, în teritoriul locuit de limba română ca limbă de neam, Florian Copcea dovedind un puternic sentiment patriotic, cu rădăcini în timpuri trecute, probabil în gândirea politică eminesciană.

Pe bună dreptate, Academicianul Mihai Cimpoi a afirmat: ”...Impresionează la Florian Copcea, în primul rând, spectacolul intelectual ce îl dă cu fiecare incursiune pornită în universal interior al celor judecaţi în microeseurile de faţă, din care, evident, cifrul nu lipseşte. Plăcerea textului oferă acestora o dimensiune emblematică. Indiscutabil, mirajul lecturii fascinează şi, în egală măsură, dezvăluie un constructor avid de relecturare, modalitate sigură de a ne deconspira adulaţiunea criticului-poet faţă de fenomenele unei literature necomplexată de europenism.”

MARIA MONA VÂLCEANU

Pornit dintr-o mişcare spirituală de cunoaştere a românilor de pretutindeni, susţinută de mulţi intelectuali din Ţară, de dincolo de Prut şi din Banatul sârbesc (...), gândul autorului pentru literatura română care se scrie dincolo de graniţe se materializează în acest volum de prezentare a 27 de scriitori din Voivodina, Novi Sad, Uzdin, Valea Timocului.

Carte nouă

IRIMIE STRĂUŢ -
Nemaipomenitele aventuri ale lui Mutulică pe Planeta Zânelor Flori

(*Tipo Moldova*, Iaşi, 2014, colecţia *Cartea pentru copii*)

Irimie Străuţ este un tânăr octogenar, fost elev al Şcolii de Literatură în anii '50, fost gazetar, poet satiric, autor de pamflete vitriolante, dar mai ales prodigios autor de literatură pentru copii (în versuri sau în proză). De altfel, cuvântul înainte al acestei cărţi este semnat de faimosul şi regretatul Mircea Sântimbreanu (în 1994) care-l prezintă pe autor în următorii termeni: „Irimie Străuţ este unul dintre cei mai remarcabili profesionişti ai literaturii pentru copii, utilizând de peste cinci decenii toate genurile (speciile) de la basmul în versuri la proză de largă respiraţie, de la evocarea istorică la apolog sau tabletă”. După propriile-i spuse, volumul de faţă reprezintă cea de-a 54-a carte a sa apărută la 65 de ani de la debutul în literatura pentru copii. Cartea a fost scrisă în 1974, dar cenzura vigilentă a respins-o de pe la toate editurile unde a predat-o autorul, inclusiv de la *Albatros*-ul lui Mircea Sântimbreanu care el însuşi o ceruse. Ca orice carte de gen care se respectă, volumul beneficiază de condiţii grafice alese şi de desene color de Ana-Maria Părău, desene inspirate, în concordanţă cu imaginaţia ieşită din comun a scriitorului. **(DAD)**

cronici

Leonid Dragomir

Biblioteca de filosofie

Despre necesitatea de a gândi şi riscurile de a nu gândi

Despre gândire. O crestomaţie (Ed. Paideia, Bucureşti, 2013) cuprinde trei eseuri de Isaiah Berlin, Hannah Arendt şi Harry G. Frankfurt traduse şi prezentate de Peter Raţiu. Tema lor comună vizează problema sensului gândirii şi al filosofiei într-o lume, cum este cea de astăzi, ce pare a le respinge ca fiind inutile, dacă nu periculoase. Toţi autorii menţionaţi sunt unanimi în a admite că într-adevăr, aşa stau lucrurile. Gândirea, întrucât urmăreşte Adevărul, care nu este un rezultat al ei, ci începutul (Hannah Arendt) nu poate avea un statut bine definit în lume. Astfel, susţine Isaiah Berlin în *Rostul filosofiei*, întrebările filosofiei, forma cea mai consecventă a gândirii, nu sunt nici de ordin empiric, rezolvabile prin recursul la experienţă, precum cele ale ştiinţelor sau bunului simţ, nici de ordin formal, precum cele matematice sau logice, a căror soluţie este legată de raţionamentul corect. Ele nu trimit spre zona unde s-ar putea afla soluţia, nu-şi conţin singure răspunsul, ci rămân într-o stare indeterminată, unde nu poate fi găsit un răspuns definitiv. Sunt prin aceasta inutile? Da, din punctul de vedere al unei lumi care vrea eficienţă, rezultate pozitive, cu aplicaţii practice dacă se poate. Pentru căutătorii de Adevăr însă, ele trebuie întotdeauna puse deoarece oricât de mult s-ar fi desprins ştiinţele de filosofie prin punerea de întrebări care pot fi soluţionate empiric sau formal rămân chestiuni de principiu sau care trimit indirect către acestea, ce nu pot fi conştientizate decât prin meditaţie filosofică.

Există anumite tipare, modele, categorii, analogii etc implicate tacit în orice ştiinţă, ca şi în orice raţionament, a căror aducere la lumină poate servi la discernerea capacităţii de a corespunde funcţiei lor. "Rostul filosofiei, concluzionează Isaiah Berlin, este mereu acelaşi, să-i ajute pe oameni să se înţeleagă pe ei înşişi şi, înţelegându-se, să opereze la lumină, iar nu cu bezmeticie, în beznă".

Preluându-i parcă ideea, Hannah Arendt discută în eseul *Gândirea şi relaţia ei cu moralitatea* despre riscul de a nu gândi. Autoarea, elevă a lui Heidegger şi Jaspers, porneşte de la constatarea *banalităţii răului* făcută cu ocazia procesului lui Adolf Eichamnn, un criminal nazist judecat şi condamnat la moarte la Ierusalim. De cele mai multe ori răul nu este comis din intenţii criminale, ci are drept cauză inabilitatea sau lenea de a gândi. Pentru a susţine legătura dintre rău şi lipsa gândirii, autoarea trebuie să demonstreze că gândirea este o facultate pe care ar trebui să o posede orice om întreg la minte şi nu doar filosofii sau savanţii. (E posibil ca aceştia să nu o folosească întotdeauna) Ea distinge între cunoaştere, funcţie a intelectului ce conduce la rezultate certe şi gândire ce ţine de raţiune şi nu conduce la rezultate palpabile. Dar atunci cum poate produce efecte? Răspunsul Hannahei Arendt se construieşte prin analiza unui model exemplar de gânditor: Socrate. Filosoful grec nu a pretis că predă o învăţătură, aşa cum făceau contemporanii săi sofiştii, ci dimpotrivă, că nu ştie nimic, după cum reiese din dialogurile lui Platon, care-l au ca protagonist şi care sunt toate aporetice, adică nu ajung la o concluzie ci-l lasă pe interlocutor/cititor într-o stare de perplexitate. Gândirea socratică dizolvă toate certitudinile legate de noţiuni de care uzăm de cum deschidem gura precum: adevăr, dreptate, bine, egal, mare, mic etc. Atenienii contemporani, democraţii, n-au înţeles sensul disoluţiei socratice a de la sine înţelesurilor şi l-au condamnat la moarte considerându-l corupător al tineretului. Şi totuşi, susţine Hannah Arendt, abia subversiunea convenţiilor, locurilor comune, prejudecăţilor, "ideilor primite de-a gata" poate trezi la viaţă facultatea de judecare prin care putem distinge în cazuri particulare binele de rău, frumosul de urât, adevărul de minciună. Orice om are datoria de a dialoga cu sine însuşi, aceasta fiind chiar definiţia gândirii, conform lui Platon. Prin ea se naşte ceea ce numim conştiinţă, acea instanţă care ne mustră atunci când alegem greşit. Dar, constată Hannah Arendt, gândirea întrucât implică o retragere din viaţă pentru a-i căuta sensurile pare, în comparaţie cu setea de cunoaştere a omului de ştiinţă, "nenaturală de parcă oamenii, când încep să gândească s-ar angaja într-o întreprindere contrară condiţiei umane". În ciuda afirmaţiei socratice că o viaţă necercetată nu merită trăită, a gândi şi a trăi, par incompatibile.

Harry G. Frankfurt, fost profesor la Princeton, dezvăluie în ultimul eseu *Despre a mânca rahat (On Bullshit)* unul dintre trucurile cele mai uzuale pentru a nu gândi. El distinge pe baza unor etimologii subtile ale unor cuvinte englezesti între a spune minciuni şi a mânca rahat. Minciuna presupune întotdeauna un raport cu adevărul, căci numai cine crede că ştie adevărul poate minţi. În schimb coprofagul nu ţine seama de adevăr. El doreşte doar să obţină o imagine despre sine, atât în ochii săi, cât şi ai altora. În felul acesta se diminuează simţul realităţii, totul devine permis. Dacă mincinosul respinge autoritatea Adevărului, coprofagul o ignoră, acesta fiind unul dintre motivele pentru care "rahatul este un mai mare duşman al adevărului decât minciuna". Profesorul american consideră că "una dintre cele mai izbitoare caracteristici ale culturii noastre este că se mănâncă foarte mult rahat" şi-i caută motivele. Unele sunt de ordin pragmatic sau social: astăzi când informaţia circulă peste tot, mulţi oameni sunt sau se simt constrânşi să vorbească despre lucruri pe care nu le cunosc. Alt motiv se referă la scepticismul postmodern după care nu putem avea acces la realitatea obiectivă aşa încât nu ne rămâne decât să producem o reprezentare a noastră înşine. Se înlocuieşte astfel corectitudinea enunţurilor guvernată de adevăr, cu sinceritatea. Şi întrucât nu ne cunoaştem pe noi înşine decât în relaţie cu obiectele din jur, a pretinde că putem vorbi despre natura noastră "eluzivă şi diafană", extrem de instabilă, făcând caz de sinceritate este, încheie autorul, tot un mod de a mânca rahat.

Cele trei eseuri selectate de cel în memoria căruia este închinată cartea, Cezar Mititelu, au în comun convingerea, exprimată explicit de Hannah Arendt într-o scrisoare, că Adevărul premerge gândirii, fiind condiţia sa de posibilitate. Altminteri, dacă ar fi un rezultat al gândirii, n-ar exista nici o garanţie a racordării ei la realitate precum în cazul cunoaşterii unde ipotezele formulate în prealabil pot fi testate tocmai prin confruntarea cu realitatea. De aceea, oricât ar părea unora de diferite, gândirea şi credinţa se dovedesc înrudite. Pentru ambele Adevărul este dat şi numai astfel poate fi posibilă căutarea lui, adică extragerea din această lume a determinărilor de tot felul pentru a o reconstrui ca tărâm al libertăţii.

Florian Silişteanu

Din cana cu păsări

surd e drumul omului din cămara frigului

în urechea mea bolnavă stă un gând ca un bondar care-nţeapă la timpan care vrea să zugrăvească la ciocan şi nicovală cancelaria din şcoală

în urechea gândului stau şi urc peretelui şi agăţ şi spurc tavanul cu tot ce nu mi-a adus anul cu veşti bune sau mai rele despre nunta dragei mele care s-a şi măritat imediat cum am plecat care parcă dintr-o carte a luat semn şi-a rupt din moarte

în urechea de ţânţar stă şi bea cu un măgar o furnică mititică una care ştie englezeşte şi se dă mereu la peşte şi cum prinde ea o vorbă hopa s-o răstoarne-n ciorbă că furnica din ureche ştie e şi bucătăreasă e măgar fără pereche cu ţânţar de umbră veche - hai a masă!

în urechea unui om s-a găsit un avion
era cu patru motoare avea beculeţe verzi
şi aripi să nu le vezi...

în urechea unei stele
un înger cântă manele
în urechea Domnului....doar absenţa somnului

San Francisco, 4 octombrie 2014

SEMNAL :

DARIE LĂZĂRESCU, «O IARBĂ CĂLCATĂ PE NERVI»

(Octombrie 2014, Editura *Singur*)

"Iată o carte de murit şi de trăit, o liturghie a singurătăţii şi, deopotrivă, a comuniunii! Aşa am zis, în sinea-mi, după ce am cetit poemele lui Darie Lăzărescu. Modern în rostire, sfâşiat de emoţie, de ironie, de înţelesurile ascunse ale marilor cărţi, aflat la vârsta când Ecleziastul îi împrumută coroana de iarbă, în care amuşină stinse lumini şi miresme, poetul slujeşte cu autoritatea acesteia, depune mărturie despre rămânerea-n cuvinte, după ce totul va fi trecut... La mulţi ani, dragă prietene!"

AUREL SIBICEANU

Ştefan Ion Ghilimescu

Cronica literară

Boema lui Leonard Ancuţa

După un debut cu roman, urmat tot de roman şi apoi vreo patru volume de poezie, o culegere de nuvele etc., Leonard Ancuţa nu mai este un necunoscut. Întâlnit frecvent în cluburi şi la diverse reuniuni unde se dovedeşte nu numai un entertainer inspirit, dar şi un bun intrepret al propriilor creaţii, mai ales datorită prezenţei susţinute în mediile literar-electronice, la cei 39 de ani ai săi, L. A. a devenit un creator destul de popular. Nonşalant, recent, în urma unor reflecţii serioase, probabil, cu privire la posibilitatea efectivă de a trăi din scris, autorul *Mega Sutrei* ne comunica tuturor că e sărac, fiindcă, deşi are vreo 5000 de prieteni pe Facebook, în realitate, nu are nici unul... Trist adevăr, ce e drept, însă Leo - am ferma convingere - nu are de ce să se teamă... Cu *Sunt un curv*, romanul deja anunţat de Herg Benet pentru începutul toamnei acestui an, sunt sigur că el va da, în sfârşit, lovitura financiară a vieţii sale!

Am comentat acum câţiva ani debutul său în poezie cu *Iubirea este amintirea unui viol,* asimilându-l, cred, cam forţat, şi oarecum la grămadă, "mizerabiliştilor", făcând şi unele rezerve privind lipsa, în general, de supraordonare ideologică a acestui mod "metabolic" (mai curând, de dezasimilare) de a face poezie. De curând, am fost însă surprins plăcut şi împărtăşesc opinia lui Ancuţa care şi-a exprimat public dezacordul în legătură cu nivelul îndoielnic şi licenţiozitatea exagerată a creaţiilor promovate, uneori, pe site-ul *literatura de azi.ro*. De altminteri, rămânând la aceste coordonate, lipsită de orice tam-tam în privinţa concepţiei şi poeticii implicite, Leonard Ancuţa a continuat să-şi scrie nestingherit poezia, care, fără a-şi schimba fundamental nutrienţii sau limbajul frisonului fizic, astăzi, are deja o altă faţă. Sunt multe date, atât la nivelul formei cât şi la cel al ideaţiei, temelor şi aserţiunilor gnomice care ne-ar îndreptăti să observăm că poemele acestui rebel se află într-un proces intern de "cuminţire" şi clasicizare, însă nu ne vom grăbi să punctăm o asemenea simptomatologie, savurând, încă neîngrădit, mai ales, flacăra pasionalităţii lor "iraţionale". În fond, fără teama de a greşi, declanşate de o sensibilitate teribilă, poemele de astăzi ale lui Leonard Ancuţa, ca şi cele de ieri, însă cu o conştiinţă acută, acum, a unei opţiuni clare de adâncime, opun productelor de serie ale conformismului aşa-zisului poet român din cârciumile bucureştene extremismul nonconformist al idealităţii şi inspiraţiei instinctive, reale, viscerale...: "cum poţi iubi această femeie/doar pe dinafară//de-ai şti câtă voluptate e în trpul ei de rodie coaptă/de-ai şti câtă iubire găseşti pocnind între degete/boabele trupului ei//cum poţi iubi atât de puţin când îi mângâi pielea şi-i atingi/ buzele când îi depărtezi coapsele şi adulmeci doar un fior/din seva ei cum poţi să te mulţumeşti să guşti /doar suprafaţa cărnurilor mustind a viaţă/ doar coaja aromei ce-i îmbată trupul// cum să nu-i săruţi cămăruţele inimii cum să nu-i mângâi /intestinele să-ţi lipeşti obrajii de diafragmă în timp ce respiră/ şi scapă un geamăt uşor cum să nu-ţi lipeşti gura de plămânii ei/ticsiţi de tutun şi să tragi cu putere ca şi cum ai fuma/aceeaşi ţigară/cum să nu-i vorbeşti direct între lobii ficatului/despre dragoste// o, şi dacă i-ai reteza capul cum să n-o faci să te simtă/în creier sau pe trahee şi dacă i-ai despica pieptul/să te mângâie între bătăile inimii şi dacă-ai tăia-o în-două/ jumătăţi oare/nu te-ai putea coase în mijlocul ei// cum poţi să iubeşti o femeie doar pe dinafară/ fără să-i adori luciul rinichilor mirosul muşchilor ei/când fac dragoste cum poţi să nu te îneci în fiecare bulboană/din sângele ei când te simte atât de aproape// cum poţi iubi această femeie doar/pe dinafară deşi dragostea e undeva/ înăuntru?" (*Cel mai frumos poem de dragoste*).

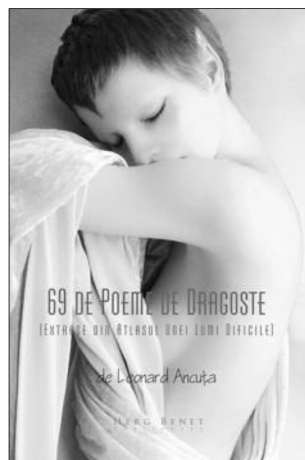
Boem înrăit, prieten cu Sade şi descendent mai lăturalnic al eroului lui Tirso de Molina, principala slăbiciune a lui Leonard Ancuţa sunt femeile. Alături de seniorul Brumaru, el este la ora de faţă poetul care cântă pe cea mai vibrantă şi mai sublimă coardă cărnurile divine ale femeii şi iubirea (deopotrivă fizică şi spiritualizată) dintre această zeitate de lut frământat şi modelat îndelung şi bărbatul *par excellence*, înzestrat cu geniu creator, precum un dumnezeu coborât temporar pe pământ. Că nu exagerez cu nimic, mărturie stau şi cele *69 de poeme de dragoste* [*extrase din atlasul unei lumi dificile*], Ed. Herg Benet, din care am citat deja mai sus; un minunat opuscul de Poezie - cu majuscula cuvenită -, apărut în 2013 şi deja aflat la ediţia a doua. *Cu dragoste*, poetul îl dedică, potrivit însemnării de pe pagina de gardă, "tuturor femeilor care mi-au arătat că Universul e la fel de mare în afara mea cît şi înlăuntru". Altminteri spus, acelui agent iraţional, impetuos şi sublim al trezirii şi activării uluitoare a energiilor prin care bărbatul (poetul viril) ia act de miracolul lumii formelor nesfârşite din jurul său, dar şi de ale cosmosului tăinuit şi tot atât de întins din interior. Antiburghez fără ostentaţie, însă cert împotriva egoistei celule familiale, şi, implicit, adept al jocurilor de noroc ori drogurilor, al alcoolului şi "amantelor" succesive (cu care îi place să comenteze despre "sexuruile celorlalţi"!), cel care spune "eu" în poezia lui Leonard Ancuţa (deopotrivă, poet, pictor de interior, muzician care se ignoră sau filozof) pare a scrie, cu un vivace tonus trăiristo-neoexpresionist, o adevărată carte despre secretul atât de la îndemână, se pare, al fericirii universale : "ea mă ascultă şi rochia îi intră în piele/şi aerul îi intră în piele şi ne apropie.//suntem undeva într-un spaţiu aflat la intersecţia /tuturor viselor/trecute şi viitoare . ce se întâmplă acum/s-a întîmplat şi azi noapte. s-a întâmplat mereu/ chiar dinainte de noi// cînd corpurile noastre erau doar cîteva molecule de oxigen/ într-o masă de materie topită./din unirea lor poţi vedea şi astăzi//cum clocoteşte pământul şi iese înroşit la suprafaţă/cînd mai pleacă vreo iubită de-a mea./cum în mijlocul universului acesta s-a strîns camera noastră/ca o gaură neagră//cu pereţii albiţi de atîta dragoste cu părul nostru albit/ de atîta dragoste cu aerul căzut în piepturile noastre nemişcate /de atîta dragoste.//cum prin ferestrele noastre sparte intră furtunile solare/şi nopţile cosmice şi regnurile vegetale le devorează pe cele animale/şi omenirea se preschimbă într-un ochi ciclopic/ care priveşte din miezul inimii şi numai inima poate să-l închidă// şi nimeni niciodată nu poate dormi" (*azi noapte am făcut dragoste cu tine şi restul femeilor a ştiut,* fragment). Muza lui Leo Ancuţa, la o repede ochire, nu are nimic în comun cu muza frigidă baudelaireană. Dimpotrivă! Ea pare o "formă de întuneric" care pătrunde ca un absint rimbaldian prin ferestrele sparte ale pieptului amantului şi se dăruie cu atâta dragoste încât lumea devine un imens ochi deschis al inimii... Într-o asemenea viziune (de altfel, Leonard Ancuţa este un creator de percepţii imaginale care taie efectiv răsuflarea), poemul este conceput şi devine o "lentilă fantasmagorică" între pământ şi cer, "prin care reflexiile negre din sînge, *expressis verbis*, se proiectează ca nişte inimaginabile explozii solare"!

Poezia lui Leonard Ancuţa, într-adevăr, – o spunea şi Radu Vancu în câteva cuvinte ţinând loc de prefaţă la **69 de poeme de dragoste** – *nu traversează nici o criză – fie ea de limbaj, de statut ori de-a dreptul de ontologie.* Lipsit de orice prejudecată privind, să spunem, aşa-zisul destin minor al unei "culturi de poeţi şi publicişti", Leonard Ancuţa scrie poezie dincolo de conjecturi şi în totală uitare şi abstragere din "atlasul unei lumi dificile", însă cu o nezdruncinată şi indimenticabilă încredinţare în forţa cuvântului. Scrie ca şi cum el - şi nimeni altul - ar fi descoperit această modalitate artistică prin care, la 5.15, spre exemplu, poţi trăi tot ciclul reîncarnărilor sau toată viaţa resimţită ca o moarte prelungă...; eventual, dragostea cea mai sălbatică. Asimilată iubitei sau unui ideal feminin nicicând deplin, poezia este pentru Leonard Ancuţa *ultima Thule* : "tu eşti ultima thule, scrie el, tu eşti sfîrşitul tuturor/viselor mele eşti dincolo de pierderea definitivă a lucidităţii/eşti locul unde nebunia se hrăneşte cu nebunie şi inimile/ din durerile lor//tu eşti felul în care leonard ancuţa iese din leonard ancuţa/şi nu se mai întoarce/ ca şi cum dintr-un ceas ai scoate roţiţele şi-n loc/rămîne/doar mişcarea// explozia din interiorul exploziei/dorinţa ascunsă în dorinţă/aşa cum din timp ai scoate toată istoria şi toate/personajele sale/ să avem suficient spaţiu pentru iubire"(*ultima thule*, fragment). Fiindcă ştie că un cuvânt este mai mult decât iubire şi că *limba sîngelui e făcută dintr-un singur/cuvînt. un cuvînt adîncit în sine încît nimeni/nu-l poate vorbi. dar apare din cînd în cînd/ între noi ca o formă pură de întuneric*, cu o enormă empatie, resuscitând, în fond, în felul său, un adevăr vechi şi uzat, în secvenţa *blut status: ein/aus* ("statutul de sânge: pornit/oprit", *tr.n.*), bărbatul acesta (*id est* poetul) se autodefineşte, la rându-i, fără nici o rezervă, nimic mai puţin decât "sînge după forma şi consistenţa lui dumnezeu". Sigur, dumnezeul acesta tangibil este doar un termen de comparaţie pentru "dragostea mare cît o cruce/ peste dumnezeu"; pentru "dragostea cît soarele/ crescută rotund în jurul pământului"; pentru "cei doi tovarăşi de bandă/ jefuind iubirea de tot ce are ea mai special,/ sfinţenia sau mizeria". Cu un asemenea dumnezeu democratic, ai putea crede că Leonard Ancuţa n-are, pur şi simplu, dramă sau că e cam superficial, dar nu e deloc adevărat. Un însingurat, în fond, în silnicia propriului univers, iată-l suferind profund în această imagine aproape metastazică, dacă nu ar fi şi ironică: "legat de vise ca un ocnaş de bila de fier/ legat de viaţă ca un călău de victima sa(...)//zile după zile înlocuiesc păsările pe cer/ cu *urlete interioare* (s.n.)/zile după zile m-am gîndit cum voi face moartea/să fie neinterpretabilă să nu ia leul de aur" (*metastaze*).

În *Picasso geht spazieren* (una dintre piesele pline de idei ale volumului), Leonard Ancuţa aduce cel mai frumos elogiu, pe care l-am citit în ultima vreme, trupului, de atâta amar de timp învinuit, cu neostoită ipocrizie, de o neagră bicisnicie. În meditaţia sa de o simplitate şi logică de fier, poetul atrage atenţia că "fără trup nu există/durere dar dacă nu există durere atunci/ nu mai exită păcat atunci nici plăcere şi dacă/ nici ea atunci şi iubirea dispare şi poezia şi/vom vedea batracieni plângîndu-şi isusul"! Lângă *un hoit îmbobocind asemeni unei flori*, poetul-copil petrece prima revelaţie din viaţă: "îi treceam putoarea prin nări mă/îmbătam cu mirosul de moarte/ şi mueam pentru o clipă acolo, lîngă/ mueam şi visam cum se descompune/ în lovituri şi în muşcături şi oamenii/ în şobolanii care sunt// e doar o formă de întuneric/ în care ne regăsim noi înşine mai vii/decît oricare formă a materiei vii/şi întunericul e o formă de înţelepciune/ el nu gândeşte, nu are voie să gândească/pentru că ne ştie pe de rost".

Boem şi insurgent în acelaşi timp, luptând cu o violentă delicateţe împotriva expesiei leneşe şi a calofiliei lipsite de substanţă, Leonard Ancuţa scrie la ora de faţă o poezie de mari desfătări atât la nivelul despletirii ideei cât şi al efectului artistic. Pe punctul de a căpăta o strălucire de obiect de preţ, ea îşi sondează când şi când limitele, fiind foarte aproape – la prima vedere - de a-şi construi, pentru a înainta pe teritorii noi, o altă logică: "caut (...) victime mirosind a cerneală proaspătă,/pline de carne străină, pline de amploare şi distanţă / între sîni,// victime dansatoare pe lama sufletului meu, îmbrăţişări tăiate în jumătăţi/ cuplu de lebede verzi cu o singură pereche/de chiloţi - /soare ochind un singur om" (*HD, caut victime*).

...lipsită de orice tam-tam în privinţa concepţiei şi poeticii implicite, Leonard Ancuţa a continuat să-şi scrie nestingherit poezia, care, fără a-şi schimba fundamental nutrienţii sau limbajul frisonului fizic, astăzi, are deja o altă faţă.

LEONARD ANCUŢA
***69 de poeme de dragoste* [*extrase din atlasul unei lumi dificile*]**
Ed. *Herg Benet*
2013

cronici

Titi Damian

Drumul liric al Florinei Isache

Un element ordonator al discursului liricaI Florinei Isache din volumul **Ploi în oglinzi** (Editura *Tipoalex*, 2014) îl constituie folosirea imperfectului. Strict gramatical, imperfectul arată o acţiune trecută, neterminată, aflată în derulare. Stilistic, Tudor Vianu, observă că „Virtutea lui de a vrăji mişcarea îl indică drept timpul propriu literaturii de amintiri, adică acelora care înfăţişează o succesiune de evenimente ale trecutului." Asta se întâmplă în proză. Dar în poezie? mă întreb eu. Răspunsul îl dă acest volum unde, vizibil din prima poezie, chiar şi pentru un neiniţiat, imperfectul evocării proiectează un eveniment (nenumit explicit, dar subînţeles în context), într-o durată nedeterminată, instituind o perspectivă subiectivă, adică un punct de vedere al eu-lui liric asupra propriei experienţe traumatizante trăite. În felul acesta, se impune planul referenţial al experienţei sale ontologice, cu efect de ritualizare. Discret, imperfectul evocativ este combinat subtil cu cel descriptiv, conferindu-i descrierii câmpiei şi camerei singurătăţii - ca fundal al evenimentelor trăite, doar sugerate - un caracter dinamic şi iterativ, înscriind fiinţa cu şocul trăirilor ei într-un continuum temporal, dar şi unul anticipativ, pentru a ambiguiza relaţia dintre real şi ireal, pentru a se putea imagina, în final, experienţe ipotetice. În felul acesta, ajungem la al doilea important element care conferă specificitate textului: ambiguitatea.

...cititorul descoperă pe parcurs că poezia nu este decât o reflectare a unei experienţe traumatizante, al unor trăiri interioare puternice, făcând să sugereze impactul nedorit cu o experienţă, ulterior ducând la conflictul dintre sentimentul înăbuşit - doar sugerat - şi gândul sumbru.

Chiar din prima poezie, intitulată sugestiv „Întâlnirea", cititorul descoperă o fericită „întâlnire" cu motivul literar central al volumului, motivul drumului, devenit metaforă. Aici este repetat de câteva ori, de fiecare dată, sintactic, devenit subiect: „Drumul era greu, alunecos"; „Drumul se închidea şi se deschidea ca o carte"; „Drumul tot mai greu." Imaginea drumului chinuitor este asociată stilistic cu acea a imperfectului: „era", „doream", „mergeam", „nu recunoşteam", „venea", „veneau", „ziceau", „se închidea", „se deschidea", „credeam", „rămâneam", „erai", „ţineai", „lua", „luam", „se vedeau", „se ascundeau", „aşteptau", „descopeream", „creştea." Folosirea imperfectului la persoana a treia, a doua sau întâi singular ori plural dezvăluie starea de incertitudine trăită de un eu liric aflat în momentul dureros al despărţirii de lume şi de sine. Dacă în prima strofă, este asociat persoanei întâi, trimiţând spre confesiune („Mergeam şi nu recunoşteam nimic, deşi mai trecusem odată pe aici"), în următoarele strofe apare un alt subiect gramatical, „lumea": „Lumea venea cu mine" – semn al solidarităţii de care are nevoie. Interesant este că drumul se metamorfează într-o carte, cu alte cuvinte trimite spre o călătorie iniţiatică, spre o înţelegere superioară a trăirilor. Spre finalul poeziei, se întemeiază o altă lume posibilă în care realul devine halucinanat: „Inima o lua înaintea trupului,/ Mâinile o luau înaintea inimii", semn că emoţia trăirii e maximă. Strofele sunt contrapunctate de câte un vers liber, conferind discursului valoare gnomică şi evocativă, marcând trecerea dinspre stările de nelinişte şi incertitudine, spre cunoaştere de sine: „Tot ce erai tu mă ţinea în viaţă"; „Nemaiîntâlniţii mă aşteptau cu flori"; „Iubirea e un traseu nemarcat"; „Aceasta a fost cea mai frumoasă zi." Există în strofa din final o propoziţie – cheie a întregului volum, consider eu: „De aici începi tu."

Ambiguitatea acestui TU lasă răspunsul în suspans, dar cititorul descoperă pe parcurs că poezia nu este decât o reflectare a unei experienţe traumatizante, al unor trăiri interioare puternice, făcând să sugereze impactul nedorit cu o experienţă, ulterior ducând la conflictul dintre sentimentul înăbuşit - doar sugerat - şi gândul sumbru. Ciocnirea dintre ele dă naştere unui numitor comun, paradoxal, voinţa de a învinge. Titlul primei poezii devine astfel foarte sugestiv: substantivul se trasformă într-o metaforă-cheie a poeziei, iar acest prim poem devine metafora simbol a volumului: Întâlnirea cu moartea? Reîntâlnirea cu viaţa?

De aici încolo, fiecare dintre poeme notează traseul luptei, al renaşterii, al izbânzii şi al finalizării unui drum ce părea că nu are decât un singur sfârşit...

Ambiguitatea este elementul specific şi al celei de a doua poezii, aparţinând primei părţi a volumului, „Tot ce e frumos e gri", unde tronează tot imperfectul. Numai că subiectul gramatical se schimbă, trecând la persoana a treia feminin, plural: „Ele veneau în urma mea şi cărau un geamantan cu fotografii"; „Ele se apropiau, traversau o stradă neluminată"; „Ele râdeau, erau aici întotdeauna prezente, întotdeauna absente ca o ploaie de luni." Cine sunt ele? Amintirile – presupune cititorul, gustând ambiguitatea. De data aceasta, eul liric se instalează în singurătate şi parcă o savurează: „Savuram un nectar de kiwi"; „Îmi plăcea singurătatea aceasta"; „Îmi spuneam că trebuie să profit de ea."

Din această etapă a neliniştilor şi a incertitudinilor, foşnind din poezie în poezie, se instalează motivul literar al singurătăţii, marcat doar prin simboluri. Mai întâi o cameră (de spital?): „Fereastra se deschide în gol"; „Pereţii sunt o vestă de salvare." Drumul de până acum s-a frânt undeva, căpătând alt traseu, metamorfozându-se într-unul interior, unde singura stăpână rămâne singurătatea: „De două ori pe zi mă întâlneam cu mine." Întâlnirea dă naştere parcă unei combustii interne, vecine cu implozia: „Sângele se urca în creier, apoi se rostogolea de acolo ca o cascadă"; „Sângele se aprindea din senin şi ardea"; „Flăcările se înălţau doi, trei metri sub pământ" (semn al deznădejdii şi al presimţirii sumbre?). Este momentul tuturor incertitudinilor, dar şi al încercărilor fără speranţă de salvare: „Pompierii aruncau nisip şi flăcările rămâneau tot flăcări" („Incendiu").

În acest moment, poeta simte nevoia unei descătuşări de versul liber, iar următoarele texte devin impresionante poeme în proză, accentuând stările contradictorii: nelinişte, zbatere lăuntrică imensă, dorinţă de viaţă, solidaritate umană, chiar şi confruntarea cu moartea: „El sta lângă mine. Îmi arăta fiecare loc atins de cancer." Apar şi frânturi de tablou redând şi atmosfera de spital, total halucinantă: „Axenia prinsese vena şi o ţinea strâns"; „Sângele se desfăcea ca nişte străzi nenumerotate." Este o existenţă consumată între speranţă („Edenul este un oraş de câmpie care nu rugineşte niciodată") şi disperarea dinaintea „golului" („Un gol rămânea, apoi alte goluri creşteau pe tot corpul"; „Golurile se umleau cu oameni"), ori a „nopţii" („Şi îmi spuneau că trebuie să vină şi noaptea aceea/ Când vom face dragoste lângă un şemineu,/ Întinşi pe o cruce." (p.23).

Trecerea dintr-o lume în alta este imaginată sugestiv ca fiind trecerea printr-o oglindă, pentru a ajunge la celălalt chip. Dintr-o dată, izbucneşte hotărârea de a trăi: „Nu trebuie să privesc pe fereastră, mi-am zis" (p.24)

În continuare, poeta schimbă registrul: cuvintele solitare (mama, tata, bunicul, bunica) îi sunt solidare. Universul casnic şi-l apropie printr-un bocet prelung, sfâşietor, înăbuşit, anticipând sfârşitul, unde răsună jalea nesfârşită a mamei, a tatălui, a bunicilor: „Tata ţine pe genunchi piciorul îndoit al Steluţei"; „Mama se aşezase pe locul mortului"; „Bunicul se întorcea de la o comemorare, ducea o sticlă de vin sub braţ"; „Bunica îl aştepta în poartă, lipită de el"; „Bunicul taie copacul şi se pregăteşte să-l cureţe. Morţii din împrejurimi se adunaseră în jurul său şi priveau." Versul cel mai plin de esenţe se găseşte în poezia „Descoperire", unde se face o subtilă aluzie la drumul cohortelor de morţi: „Bunicul repara un acoperiş. A bătut ultimul cui şi a privit în sus./ Morţii din împrejurimi îl priveau uimiţi./ Mai vin câţiva./ Începuse colonizarea de primăvară./ Şi ei ştiau că în adânc de cer,/ erau singura formă de viaţă" (p.29). Întâlnirea cu ei se imaginează şi pe cealaltă lume: „Deseori, bunicul ieşea pe străzile lumii celeilalte"; „Mama şi-a tăiat părul şi l-a dus la o bancă." Dintr-odată, o rază de speranţă, izvorâtă dintr-o presimţire: „Mama număra bătăile pleoapelor./ Trebuie să vină cineva, a zis/ Tata zâmbea. Ştia că nu încurcă semnele." (p.34).

Spre finalul primei părţi a volumului, ca semn al victoriei, imperfectul este înlocuit cu prezentul etern, în versuri predominant gnomice: „Ziua, singurătatea se accentuează"; „Piatra de pe suflet atestă deşertificarea."; „Anotimpurile au încurcat temperaturile"; „Aritmie este atunci când dansul în doi descrie o singurătate cât toate singurătăţile." În poemul „Ca o ploaie de vară", poeta descoperă că „Drumurile trec şi printr-un geam spart"; „Era atâta frică în jocul de-a fericirea" (p.46) Drumul este acum o întindere albă ca un trup nou de bărbat şi-i şopteşte tandru: „Eu sunt viaţa, apoi s-a aşezat lângă mine, şi-a trecut degetele prin părul meu." Gestul acesta de tandreţe din final spune cât o poezie întreagă, marcând eliberarea din coşmar şi bucuria întoarcerii la viaţă.

În partea a doua a volumului, intitulată „Poezia poeziei" (Din jurnalul nopţilor fără ploi) este abandonată tema coşmarului, înlocuită fiind cu tema dragostei. Fiecărei zile a săptămânii îi este dedicată câte o poezie, marcând izbânda, iar iubirea capătă câte o definiţie diafană pentru fiecare din cele şapte zile: „Eşti ploaia la cafea" (luni); „Toate malurile duc spre tine" (marţi); „Aerul unuia întreţine focul celuilalt" (miercuri); „Un poem mov alerga prin trup" (joi); „Tu eşti ca o iederă" (vineri); „Prea adâncă dragostea aceasta ca să încăpem în ea" (sâmbătă); „Tu poţi mult şi eu nu vreau mai puţin" (duminică). O strofă din poezia „Speranţa" aduce a Nichita: „Am rămas deoparte şi de alta a gropii/ Şi întinderea aceasta este tot ce putea fi mai/ frumos/ între noi.../ ca o trădare, ca un mormânt de lux în care vom rămâne cândva, întro moarte/ şi moartea aceea nu ne va despărţi." (p.60).

De aici încolo, izbânda este marcată prin construcţii cu valoare gnomică, îmbrăcate în metafore scânteietoare, de o rară sensibilitate. O zi senină, după trecerea furtunii, notez eu în final:

„A trăi fără o pauză de iubire înseamnă a/ a amaneta viaţa/ fără niciun contract între părţi."; „Înainte de orice fericire e fericirea de a rămâne/ aşteptând să te întorci la tine."; „Mâinile se citeau reciproc./ Un semn rămâne aşa, ca un sărut."; „Niciun semn nu indica intrarea în zi. Rămăsesem la capătul peronului,/ fluturând sângele."; „Strigătul se spărgea de coaste,/ ca o linişte."; „Când te-am sunat,/ vocea ta avea toate culorile toamnei/ Îţi simţeam mirosul de cer spart."; „Eu îmi umplu ochii cu tine./ Luminez drumul în larg al pescarilor,/ stând la ţărm.": „Mi se întâmplă să împrumut sufletul/ Celui care loveşte primul cu piatra.": „Câmpia se înalţă în mijlocul oraşului ca un munte....Nu mai am loc în mine fără tine.": „O femeie se ascunde în privirea ta,/ Ca după o perdea cu flori."

Magda Grigore

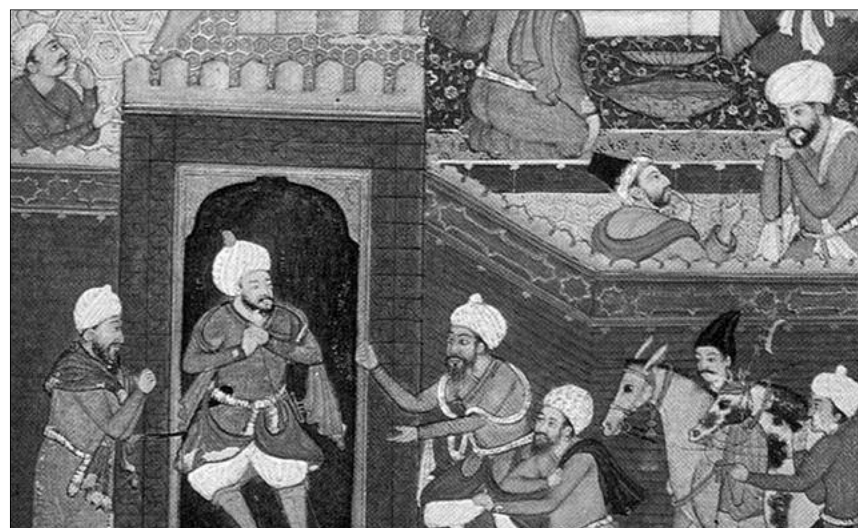
Colocviile Argeşului

Compromis(uri)

Facem, cu voie şi fără voie, conştient sau nu, compromisuri. Prezenţa acestora este atât de sigură în viaţa noastră încât este imposibilă evitarea lor absolută. Filozoful Bertrand Russell credea că *viaţa reală este un compromis perpetuu între ideal şi posibil*, prin urmare fiecare dintre noi încearcă să găsească *o cale de compromis* între propriile convingeri/idealuri/credinţe şi ceea ce (ne) oferă realitatea, ca *nebuloasă exterioară*. De multe ori suntem puşi în situaţia de a reacţiona altfel decât ne dorim, altfel decât gândim, acţionăm şi decidem *diferit* faţă de sistemul nostru de valori, faţă de idealuri şi/sau de principiile care ne ordonează viaţa. Auzim vorbindu-se despre compromis în istorie, în politică, în religie, în activităţile umane, nu e străin de cultură şi n-a lipsit/nu lipseşte din nicio civilizaţie. Compromisul nu ocoleşte niciun teren existenţial, indiferent că este vorba despre profesie, familie, dragoste, prieteni, relaţii şi ierarhii sociale. Uneori alegem compromisul din necesitate, ştiind că ne va aduce ceva bun (imediat sau *la distanţă*), alteori el *se impune* fără să avem puterea de a ne opune; câteodată optăm pentru el de dragul cuiva apropiat, altădată ne antrenează ca un tăvălug pe care nici măcar nu l-am anticipat. Forţa lui de atracţie, de insinuare şi de manipulare este de cele mai multe ori imprevizibilă, surprinzătoare şi, paradoxal, câteodată irezistibilă. Psihologii spun că există sentimente contradictorii care motivează compromisul, condamnabile sau nu, de la vanitate/laşitate/dorinţă de ascensiune/comoditate, până la frica de singurătate/ milă/ dezamăgire sau experienţe ratate din trecut. Uneori persoanele din anturajul imediat sunt cele care ne determină sau ne facilitează compromisurile. Se spune că este bine să faci un compromis atunci când el are *un sens* şi nu e bine să-l faci atunci când nu are (nici)o *limită*. Poate fi vorba de un context în care fiecare parte câştigă într-un fel (*merg oare doi oameni împreună, fără să fie învoiţi*? /Amos 3:3), nu costă decât puţină flexibilitate, interesul fiind comun, dar alteori se bazează pe opoziţia ireconciliabilă dintre două valori sau principii de viaţă. Acesta dezechilibrează autoritatea morală, viciază caracterul, compromite onestitatea. Atacă verticalitatea identitară. Filozofia compromisului spune că în timp ce obţii un avantaj, o să plăteşti, într-un fel, cu un dezavantaj. Riscant, inspirat, dăunător, bun sau *rău necesar*, compromisul se află mereu în subsidiarul existenţei, ca o parte tacită, subînţelesă. A fost catalogat şi *apreciat* în multe feluri şi se vorbeşte despre el în termeni contradictorii. Călcâiul vulnerabil al tinereţii, teribilismul, poate fi un teren fertil pentru compromis, de la cel inofensiv, până la cel dramatic. Mai târziu el devine *o abilitate a maturităţii*, nu-i putem spune o *artă*, deşi poate părea aşa dacă îl atribuim diplomaţiei, ca parte intrinsecă, pozitivă, care se oglindeşte în stabilitate, toleranţă şi înţelegere. Poate fi privit inclusiv ca o provocare sau ca o forţare a limitelor personale, o experienţă în plus sau o reevaluare a puterii de adaptare. În cazuri rare, speciale, el poate testa rezistenţa. Cu toate acestea, compromisul rămâne în conştiinţa colectivă un lucru peiorativ, sensibil, condamnabil în funcţie de consecinţe. Gravitatea lui şi impactul pot fi devastatoare atât pentru viaţa personală, cât şi pentru cei din jur, poate fi *o negare* a fiinţei. Ar fi bine dacă *înaintea* compromisului s-ar putea vedea consecinţele lui, dacă s-ar putea anticipa şi aprecia gradul de afectare al *aproapelui*, dacă ar exista intuiţia că gustul binelui şi al armoniei câştigate n-ar compromite apoi liniştea conştiinţei. Deşi trăim într-o *vreme a compromisurilor*, se spune că reuşita prin compromisuri nu se compară cu reuşita fără compromisuri. În societate putem să vorbim de o adevărată artă a supravieţuirii care aproape niciodată nu este străină de compromis(uri). În cultura postmodernă, sinceritatea umană, curăţia sufletească şi integritatea morală au devenit greu accesibile şi, uneori, adevărate acte de curaj. Trăim într-o lume în declin şi în continuă adaptare la real, iar principiile, spun mulţi în jurul nostru, *nu ţin de foame*. A ajunge la un compromis înseamnă de multe ori un bob de înţelepciune, poate să dovedească mobilitate intelectuală şi supleţe structurală. Unii exegeţi au văzut ideea compromisului în vorba EclezFiastului: *Cine este ca cel înţelept şi cine pricepe rostul lucrurilor*? Chiar dacă sunt voci care aparent îl resping, îl neagă şi îl condamnă cu vehemenţă, compromisul joacă o carte norocoasă şi face deseori avansuri de nerefuzat, creionând dimensiunea dramatică pe care o capătă ontologia prezentului. Un proverb românesc sună categoric: *fă-te frate cu dracul până treci puntea*. *A trăi înseamnă a face compromisuri, orice om care nu moare de foame este suspect*, scria Cioran. Primul tribut pe care îl plăteşte cineva făcând compromisuri este către el însuşi/*din el însuşi*, deoarece compromisul ia ceva din întregul care (ne) reprezintă fiinţa, ştirbeşte integritatea morală şi anulează/neagă ceva din gândirea individuală. Poate fi tranşant, sever, agresiv, sau poate fi viclean, camuflat, disipat; oricum ar apărea însă devine cu repeziciune invaziv şi creează aspecte complicate, complexe, urmate de remuşcări, frământări *vindicative* şi *insomnii* ale conştiinţei de sine. Un compromis atrage după sine, se pare, alt compromis, ceea ce tulbură fără întoarcere sufletul, iar o valoare abandonată (etică, morală, spirituală) poate genera pierderi după principiul dominoului. Învăţătorul indian, Osho, spune că *odată ce ai experimentat frumuseţea faptului de a nu face compromisuri, odată ce ai experimentat demnitatea, integritatea şi individualitatea care rezultă din acestea, simţi pentru prima dată că ai rădăcini, că viaţa ta se desfăşoară dintr-un centru care este doar al tău.*

Înţelepţii cred că e greu să rămâi curat într-o lume murdară, să învingi/să te impui totdeauna, fără să dai niciodată satisfacţie adversarului, să rămâi neatins de compromis într-o *lume a compromisului*. Un factor de echilibru este raţiunea/ luciditatea continuă, astfel se poate tempera ofensiva acestora. Ele nu trebuie să ne discrediteze, să ne descalifice social şi, mai ales, uman, nu trebuie să ne schimbe caracterul. Un anume grad al compromisului poate să nu bulverseze viata personală, nici etica socială, nici psihologia morală. Graniţa acceptării lui este vigilenţa obligatorie, păstrarea demnităţii şi salvarea integrităţii morale. Compromisul este insinuant, imprevizibil, molipsitor, poate ucide umanitatea din noi. *Marea înţelepciune*, scria Camil Petrescu, *este să-ţi alegi prietenii care nu te vor sili la compromisuri*. Chiar dacă este de neevitat, trebuie să-l înfruntăm cu mintea deschisă, să-l cântărim, să nu-i dăm voie să ne devasteze fiinţa, nici sufletul individual, nici *sufletul comun*. Să-l acceptăm doar după ce ne-am asigurat că *nu era altă cale* - compromisul *va fi întotdeauna mai scump decât oricare din sugestiile pe care le compromite* (legea lui Juhani). Bucuriile, tristeţile, decepţiile, reuşitele, se trăiesc *împreună*, prin urmare şi compromisurile trebuie să le privim cu ochiul multiplu, cu privirea eului concret, dar şi cu privirea omului etern din noi. Teologic vorbind, omul este predispus mereu la compromisuri prin circulaţia liberă a păcatului din lume şi prin atracţia exercitată de el. Nu trebuie însă uitat că *Dumnezeu nu face compromisuri* şi prin El mulţi au găsit curajul, maturitatea şi capacitatea de a spune *nu* atunci când fiinţa morală a luptat să reziste. Valoarea unui om se poate măsura în lucrurile la care nu vrea să renunţe, ele alcătuiesc structura lui de rezistenţă. Altfel, pericolul este să nu facem din *viaţa în sine* şi/sau din *noi înşine* un compromis. *Frumuseţea*, spune un proverb englezesc, *stă în ochiul care priveşte*, prin urmare viaţa trebuie să rămână frumoasă, chiar dacă *ar fi* cum spun scepticii un şir nesfârşit de compromisuri. Ea nu trebuie/ nu poate fi compromisă, aşa cum nici Iuda nu a reuşit *să compromită sărutul*.

În cultura postmodernă, sinceritatea umană, curăţia sufletească şi integritatea morală au devenit greu accesibile şi, uneori, adevărate acte de curaj. Trăim într-o lume în declin şi în continuă adaptare la real, iar principiile, spun mulţi în jurul nostru, *nu ţin de foame.*

Concursul Naţional de Creaţie a piesei de teatru într-un act ”Mihail Sorbul“ , ediţia a VIII-a, 8 - 9 noiembrie 2014

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Botoşani, cu sprijinul Consiliului Judeţean Botoşani, în colaborare cu Primăria Săveni, organizează, în perioada 7 - 9 noiembrie 2014, cea de a VIII-a ediţie a Concursului Naţional de Creaţie a Piesei de Teatru într-un act “ Mihail Sorbul ”.

La concurs pot participa dramaturgi români contemporani, membri sau nu ai uniunilor de creaţie, fără limită de vârstă, cu o piesă de teatru într-un act, care să nu depăşească maximum 20 pagini listate la corp 12, la 2 rânduri.

Organizatorii nu impun concurenţilor nici o tematică.

Lucrările dactilografiate sau listate (însoţite şi de un CD cu textul piesei) vor fi trimise în 3 (trei) exemplare, semnate cu un motto, acelaşi motto fiind menţionat şi pe un plic închis în care vor fi incluse datele autorului şi adresa, telefon, e-mail, pe adresa Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Botoşani, Str. Unirii 10, Botoşani, până la data de 5 octombrie 2014.

Un juriu format din personalităţi marcante ale culturii române va acorda următoarele premii :

- Premiul I - 2.500 lei
- Premiul II - 2.000 lei
- Premiul III - 1.500 lei
- Premiul special – 1.000 lei

Juriul are latitudinea de a redistribui sau diminua valoarea premiilor.

Relaţii la telefon 0231 – 536322, e-mail: centrul_creatiei_botosani@yahoo.com.

Mariana Şenilă-Vasiliu

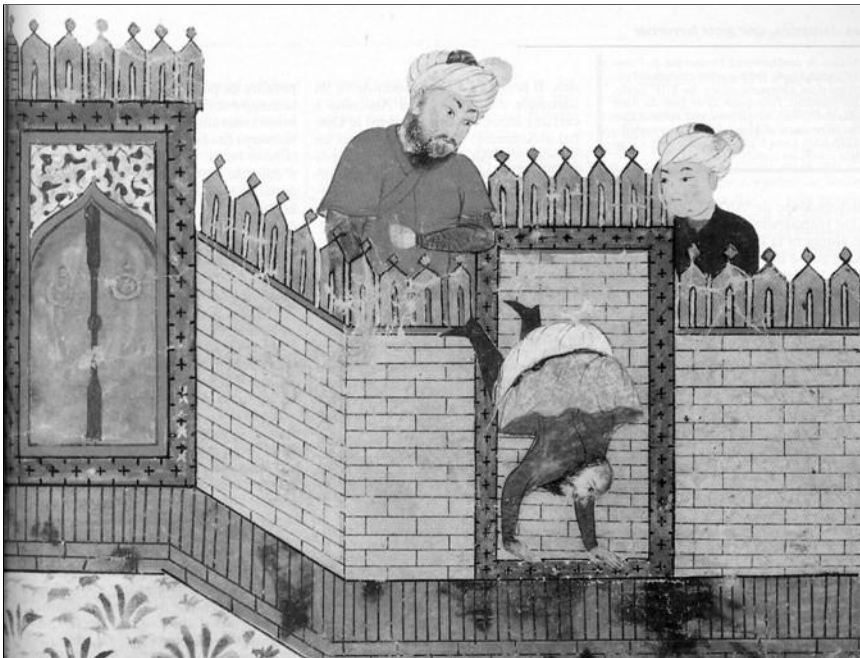

Fortăreţe, războaie, luptători şi asasini

Oricât de interesante şi impresionante ar fi cele văzute, după fiecare excursie vei tânji că n-ai vizitat destul, că ţi-au scăpat locuri şi monumente pe care nu vei mai avea şansa de a le mai călca vreodată. Brusc, ceea ce nu ai putut să vezi pare mai ademenitor decât ceea ce ai vizitat, însă cu timpul limitat şi cu programul impus nu poţi face nimic. Uneori treci prin apropierea unui loc pe care ţi-ai dori foarte mult să-l baţi la pas, dar te „ştergi" pe lângă el, observându-l doar în fugă, trecând mai departe. Ceea ce ne lipseşte ne stârneşte o dorinţă tiranică, mai puternică decât ceea ce posedăm; ceea ce nu vedem ne face să tânjim şi ne stârneşte imaginaţia mai mult decât cele reale de sub ochii noştri. Aşa mi s-a întâmplat şi mie după excursia în Orientul Apropiat, când am regretat că în Siria n-am putut vizita Turnul Alb de la Safita, cetatea Margat/Marqab a ordinului ospitalierilor sau fortăreaţa Haşişinilor/Asasinilor de la Masyaf, uitând că văzusem Damascul, mă încântase Apameea şi vizitasem pe îndelete renumita Palmyra; că în Liban nu ne oprisem la biblicul Tyr, în schimb fusesem la Baalbek şi urcasem până la rezervaţia cedrilor; că în Iordania săriseм peste cetatea cruciată de la Shobak, în schimb vizitasem Jerash/Gerasa, oraşul antic cel mai bine conservat din Orientul Apropiat, inegalabila Petra, deşertul Wadi Rum, prin care hălăduise Lawrence al Arabiei.

Comunitatea sunnită ... este cea mai paşnică, iar eventuala violenţă care i s-ar putea reproşa îi priveşte în exclusivitate pe şiiţi, de care se apără sau pe care sunt nevoiţi să-i lichideze pentru a scăpa de violenţa lor.

Printre locurile pe care mi-aş fi dorit să le văd se afla cetatea Haşişinilor/Asasinilor de la Masyaf. În drum spre Safita, am trecut la o distanţă apreciabilă de temuta fortăreaţă, aşa că a trebuit să mă mulţumesc cu imaginea ei văzută din fuga autocarului. Ceea ce mă incita să pun piciorul în teribilul cuib al sectei şiite ismailit-nazirite era lectura romanului *Samarcand* al scriitorului libanez de limbă arabă Amin Maalouf, autorul mai multor scrieri şi romane privind lumea orientală, precum *Cruciadele văzute de arabi*, *Leon Africanul* ori *Stânca lui Tanios*. Perfect cunoscător al misteriosului Orient Apropiat, el reuşeşte să recreeze culoarea locală, atmosfera şi să redea evenimente istorice îndepărtate fără a obosi cititorul cu date plicticoase, să sugereze prin alegorii de mare subtilitate misterul care învăluie oamenii şi locurile. Pentru toate aceste calităţi şi încă multe altele, romanului *Samarcand* al lui Amin Maalouf i s-a acordat în 1988 *Prix des Maisons de Presse* de la Paris. Romanul se citeşte pe nerăsuflate, însă pentru asta cititorul trebuie să fie iniţiat în istoria ţărilor arabe de la sfârşitul secolului XI şi începutul celui de al XII-lea, în cultura şi blestematele intrigi politice, în filosofia şi gândirea orientală.

Trama romanului *Samarcand* este brodată în jurul unui lucru fictiv, pierderea în naufragiul *Titanicului* a unui manuscris conţinând *rubayate*/catrene compuse de poetul, matematicianul, astronomul şi filosoful persan Omar Khayam. Este doar un pretext pentru a-l purta pe cititor în fascinanta şi sumbra lume arabă, cea a sectei ismailiene a Asasinilor, cuibărită în masivul stâncos Djabal Bahra', situat la jumătatea distanţei dintre oraşul Hama şi ţărmul Mediteranei. Personajele invocate în roman sunt reale, ele au existat. În afară de Omar Khayam, celelalte două sunt marele vizir Nizam-el Molk/Nizam as-Mulk şi Hassan ibn Sabah, creatorul sinistrei secte a Asasinilor de la Alamut/Alamout din Persia, reală şi ea.

Ciudata asociere a personajelor principale este prezentată de Amin Maalouf într-o imagine condensată: „trei prieteni persani care au marcat începutul mileniului nostru: *Omar Khayam care a observat lumea, Nizam el-Molk care a condus-o şi Hassan Sabah care a terorizat-o*". Printr-o subtilă alegorie de tip oriental, în care cei trei se întâlnesc pe neaşteptate cu o panteră pe înălţimile unui platou din Persia, Amin Maalouf surprinde în câteva rânduri caracterele şi soarta celor trei. „Primul era cel mai în vârstă, cel mai bogat, cel mai puternic. El îi strigă panterei: *Sunt stăpânul acestor locuri şi nu voi îngădui niciunei fiare să răvăşească pământurile care îmi aparţin.* Însoţit de doi câini, îi asmute împotriva panterei pe care reuşesc s-o muşte, dar ea îi omoară şi se năpusteşte asupra stăpânului lor, căruia îi sfâşie măruntaiele. *Aceasta a fost soarta lui Nizam-el Molk.* Al doilea îi spune: *Sunt un om de ştiinţă, oricine mă onorează şi mă respectă, de ce atunci aş lăsa să mi se decidă soarta între câini şi panteră?* A întors spatele fără a mai aştepta terminarea luptei (...) *Aceasta a fost soarta lui Omar Khayam.* Cel de-al treilea era omul credinţei. S-a îndreptat spre panteră cu palmele deschise, a privit-o dominator, grăind cu convingere: *Fii binevenită pe pământurile mele. Tovarăşii mei erau mai bogaţi decât mine, tu i-ai despuiat, erau mai mândri, tu i-ai umilit.* Fiara a ascultat, sedusă, îmblânzită. El a căpătat autoritate asupră-i, a reuşit să o domesticească. De atunci nicio panteră n-a mai îndrăznit să se apropie de el şi oamenii se aţineau la distanţă. (...) Mai bine decât oricine, Hassan ibn Sabah a ştiut să domesticească ferocitatea lumii. Jur împrejurul său el a semănat spaimă."

Cei trei persani, zişi prieteni, secta Asasinilor, teroarea, teribila teroare pe care fidelii conducătorului sectei au semănat-o în Siria, dar şi aiurea, au fost reale. Datorită confuziilor care se fac adesea între fortăreaţa Asasinilor de la Masyaf şi cea de la Alamut, între Hassan ibn Sabah şi Bătrânul din Munte, se cere precizat că sediul central al sectei era în Persia, Iranul de astăzi, iar conducătorul ei de atunci era într-adevăr Hassan ibn Sabah, pe când fortăreaţa Haşişinilor/Asasinilor din Siria era, conform unui termen actual, doar o sucursală a acesteia în Siria (conducătorul ei, cunoscut ca Bătrânul din Munte, era Rashid al-Din Sinan, trimis de Hassan ibn Sabah să preia frâiele sectei).

Pentru a înţelege ce caută secta Asasinilor în Siria şi pentru a dezlega încâlcitele şi cumplitele evenimente de acum peste 900 de ani, ca şi urmările pe care le au în prezent, e nevoie să se dea timpul şi mai înapoi, în 632, în anul morţii Profetului. Când acesta a închis ochii, s-a pus problema succesiunii religioase, a *califului* care să-i urmeze. *Calif* asta şi înseamnă, „succesor". Primul calif a fost socrul lui Mahomed, Abu Bakr; cel de-al doilea s-a numit Omar, cel care a instaurat practica erei hegiriene; la moartea sa, în 644, i-a urmat Othman, tovarăş şi ginere al lui Mahomed prin una din fiicele sale, căruia i se datorează forma de azi a *Coranului*. Din păcate, după 12 ani în funcţia de calif, a fost asasinat. Cel de-al patrulea calif a fost pentru scurt timp ginerele preaiubit al Profetului, căsătorit cu Fatima. În acelaşi timp cu el, a ridicat pretenţii ca succesor Moawia, rudă cu Othman, cel care tocmai fusese ucis. Ali, desemnat drept succesor, zice-se, chiar de Profet, nu a cedat şi între cei doi a izbucnit un război de uzură, cu şanse schimbătoare. În cele din urmă, Ali a fost asasinat în Irak, la Kufa, în 661. Moartea sa şi schisma care a urmat au rupt unitatea lumii musulmane care s-a împărţit între *sunniţi*, care respectau *şaria*, legea islamică, şi *şiiţi*, care erau adepţii partidei lui Ali/*Ali şiiat*, de la care au primit şi numele. Încercând să repună în drepturi califatul ereditar, cei doi fii ai lui Ali, Hassan şi Hussein, nepoţi ai Profetului, au reluat luptele, însă în 680, la scurt interval unul de celălalt, ambii au fost asasinaţi la Kerbala. Ruptura dintre *sunniţi* şi *şiiţi* a fost definitivă, ura, perpetuă şi conflictele din ce în ce mai sângeroase. Kufa, Najaf, locul în care a fost înmormântat Ali, şi Kerbala, unde au fost asasinaţi Hassan şi Hussein, au devenit locuri sacre pentru *şiiţi*.

Conform obiceiului omenesc de a se împărţi de îndată ce sunt uniţi, şiiţii s-au divizat în două grupuri mari, care la rândul lor aveau să se disperseze în alte grupuleţe şi secte. Cele două comunităţi şiite sunt: şiiţii *duodecimani* şi *şiiţii septimani*. *Duodecimanii* cred în existenţa a doisprezece imami, dintre care ultimul (imamul ascuns), ocultat în 874, la o vârstă fragedă, ar continua să trăiască pe pământ reîncarnat în imamii vorbitori, el fiind mut. *Septimanii* cred în existenţa a doar şapte imami, ei se mai numesc şi *ismailieni*, nume pe care l-au luat după ultimul imam, Ismail. Ambele secte şiite sunt violente, însă ismailienii sunt de departe cei mai înverşunaţi. Din rândul şiiţilor ismailieni s-au desprins druzii, qarmaţii, nizarizii şi haşişinii/asasinii, cei mai agresivi şi cei mai temuţi dintre toţi. Populaţie majoritară în Iran şi Irak, şiiţii nu reprezintă totuşi în cadrul lumii musulmane decât o minoritate, însă faptele lor se răsfrâng asupra întregului Islam. Comunitatea sunnită, eterogenă prin componenţă - în rândul ei au intrat şi nonarabi -, este cea mai paşnică, iar eventuala violenţă care i s-ar putea reproşa îi priveşte în exclusivitate pe şiiţi, de care se apără sau pe care sunt nevoiţi să-i lichideze pentru a scăpa de violenţa lor. În schimb, şiiţii, în exclusivitate arabi, au recurs adesea la acte cruzime contra sunniţilor în Irak, Iran şi în Siria, unde au luptat simultan şi contra

cruciaţilor. În era post-Sadam Hussein, la Bagdad şi Najaf, ismailienii au comis o serie de atentate contra sunniţilor punând bombe în pieţe ori moschei, torturând şi ucigând fără milă. (Am mai pomenit de acea sinistră întâmplare când, pentru a împiedica să voteze, un grup de şiiţi a tăiat degetele unei întregi familii sunnite.) Violenţele din Egipt din ultimii ani au aceeaşi cauză.

O mică grupare ismailiană s-a aşezat în Siria în 1141, la Masyaf. Prezenţa lor în Siria, majoritar sunnită, se explica prin dorinţa haşişinilor de a face prozelitism, dar şi pentru terorizarea a regiunii înconjurătoare şi chiar mai departe. Secta Haşişinilor/Asasinilor, căci despre ea este vorba, era controlată de Hassan ibn Sabah, de la Alamut, din Persia. Irakian de origine, Rashid al-Din Sinan, cel care urma să devină cel mai fanatic asasin, cunoscut ca Bătrânul din Munte, s-a format la Alamut. Era un bun cunoscător al filosofiei greceşti, al matematicilor şi astronomiei, dar mai ales era un teolog ascetic, rigid şi necruţător în deciziile sale, radical şi sângeros. Din necunoaştere şi neglijentă informare, adesea se întâmplă ca Rashid al-Din Sinan să fie confundat cu Hassan ibn Sabah, iar fortăreaţa Asasinilor de la Masyaf din Siria, cu cetatea Alamut din Persia, astăzi Iran. Educat şi instruit religios la Alamut, în cele din urmă, Rashid al-Din Sinan a fost trimis de Hassan ibn Sabah în Siria, unde a aşteptat moartea şefului şiit de acolo. În 1162, l-a înlocuit pe acesta începând o adevărată revoluţie religioasă: a abolit *şaria,* a renunţat la postul sfânt al *ramadanului,* dând un banchet chiar în perioada respectivă, a îngăduit consumarea cărnii de porc de către fidelii săi, a declarat că i-au fost transmise secretele ascunse chiar de Allah şi s-a autoproclamat reprezentantul lui Dumnezeu pe pământ. A pretins ca fidelii să i se supună fără crâcnire, oricare i-ar fi fost dorinţa, dar pentru a obţine această supunere necondiţionat-absurdă le-a spălat minţile intoxicându-i sistematic cu haşiş, de unde şi numele sectei Haşişinilor (în franceză, termenul a derivat în *asasin*). Abolirea Legii/ şaria, de neconceput de către musulmani, precum şi celelalte măsuri luate au generat comportamentul desfrânat şi plin de excese al haşişinilor/asasinilor. În ce măsură îşi domina Bătrânul din Munte supuşii se poate vedea din faptul că în faţa unui oaspete străin - unii susţin că ar fi fost Saladin, alţii că lucrurile s-au petrecut în faţa viitoarei victime a Asasinior, Conrad de Monferat -, i-a ordonat unuia dintre fideli să se arunce de pe zidul fortăreţei în prăpastie, lucru pe care acela l-a executat fără ezitare, murind zdrobit de stânci. Fortăreaţa de la Masyaf a fost înălţată chiar prin voia Bătrânului din Munte de îndată după instalarea sa în fruntea comunităţii ismailite siriene. După isprăvile din Siria a sectei Asasinilor, se spune că însuşi Hassan ibn Sabah era înspăimântat de cruzimea lui Rashid al-Din Sinan, dar mai cu seamă îl îngrozea gândul la autonomia sectei şi la puterile excesive asumate de trimisul său în Siria. Se temea pentru propria viaţă.

Scopul primordial al Asasinilor era uciderea prin atentate a căpeteniilor *sunnite*, a celor de la Alep, a guvernatorilor Apameei, Hamei şi Homsului care i se opuneau. Din ordinul Bătrânului din Munte a fost asasinat şi marele vizir Nizam el-Molk, despre care vorbeşte în *Samarcand* Amin Maalouf. Concomitent, asasinii s-au întors împotriva căpeteniilor cruciate, ucigându-i pe Raymond al II-lea de Tripoli şi pe Conrad Monferat, regele Ierusalimului, înjunghiat în seara premergătoare încoronării. Adversarul cel mai temut al asasinilor, sultanul Saladin, se afla în fruntea listei celor care trebuiau asasinaţi, însă din toate cele trei atentate a scăpat cu viaţă şi doar cu câteva zgârieturi. La rândul său, Saladin a încercat să cucerească cetatea Asasinilor, însă fără sorţi de izbândă. Până la urmă, cei doi au încheiat un pact şi s-au asociat în lupta comună împotriva francilor. Două lucruri îi făceau temuţi pe Asasini, faptul că nu le era frică de moarte - credinţa lor era că dacă vor cădea în luptă vor intra direct în Paradis - şi anonimatul în care se cufundau prin deghizare. A ucide era pentru ei un act ritual individual.

Cetatea Haşişinilor de la Masyaf

Când Papa Urban al II-lea a instigat lumea creştină occidentală la cruciadă împortiva necredincioşilor musulmani, fără să aibă habar în ce viespar băga băţul şi cu ce consecinţe, i-a făcut Europei cel mai mare rău. Nu numai că cruciadele au fost un imens eşec, însă urmările nesăbuitei hotărâri papale au efecte până în ziua de azi. Fără cruciade, lumea islamică s-ar fi rezumat la conflictul intern. Parafrazându-l pe Marin Preda, care în *Cel mai iubit dintre pământeni* îi blestema pe nemţi/nazişti pentru că, zicea el, i-au scos în lume pe ruşi, se poate spune despre cruciade că i-au scos în lume pe fanaticii şiiţi ismailieni. Permanentul amestec politic extern în treburile statelor arabe a acutizat starea conflictuală Occident-Orient. Deosebirea de ordin religios invocată de jihadişti nu-i decât un pretext, adevărata cauză fiind perpetua implicare occidentală, cu urmări dezastruoase pe toate planurile vieţii, din Orientul Apropiat şi Mijlociu. S-a întrebat cineva cum de până acum, cu excepţia Rusiei, în niciuna din ţările est-europene n-au existat atentate ucigaşe şi de ce, în ultima vreme, ele s-au tot înmulţit în Occident?... De ce în Irak, Iran şi Siria jihadul/Războiul Sfânt este purtat de şiiţi şi contra suniţilor, şi contra occidentalilor?... La ora actuală, jihadul şiit este dus pe două fronturi: în arealul arab, unde a luat forma aberant fanatizată şi perimată a unui califat / Stat islamic şi contra ţărilor vest-europene, inclusiv SUA, considerate inamice ale Islamului.

Modelul după care se conduc până în zilele noastre jihadiştii islamici şiiţi este cel al Asasinilor – atacul individual. Teoriştii care au atacat la 11 septembrie 2001 turnurile gemene, care au organizat atentatul din metroul londonez sau pe cel de la Madrid, care au pus bomba în trenul rapid din staţia de metrou pariziană de la Boulevard Saint-Michel ori cea din timpul maratonului de la Boston, SUA, au avut o schemă trasă la indigo după atentatul Asasinilor – atacul individual. Efectul asasinării unei personalităţi, unui conducător era dezastruos în Evul Mediu, căci răvăşea ordinea, dar cum astăzi se ajunge mult prea greu în apropierea acestora, şiiţii ismailieni, căci ei sunt capul relelor din lumea islamică, au recurs la execuţiile ritualice mediatizate ale ostaticilor pe care îi decapitează în direct, în faţa camerelor de televiziune. Astfel obţin un efect global devastator. Frica de atentate paralizează viaţa publică. După atentantul din staţia RER de la Boul'Miche', timp de o lună, toate coşurile de gunoi din Paris au fost sigilate, s-a instituit un control extrem de sever la intrarea în instituţiile publice, librăriile muzeelor au fost închise, alarma de atac cu bombă în metrou ţintuia locului trenurile, oamenii se priveau suspicioşi unii pe alţii, dar mai cu seamă pe cei care purtau bagaje. Într-un cuvânt, spaima a paralizat în mare parte ritmul palpitant estival al vieţii cotidiene pariziene.

Marea victorie a şiiţilor ismailieni a fost formarea Califatului Fatimid dintre 909 şi 1171 (numele îi vine de la Fatima, fiica Profetului, ai cărei urmaşi au creat dinastia cu acest nume) în Nordul Africii, Egipt şi Siria. Cairo, capitala lui întemeiată chiar de aceştia a dat cea mai mare strălucire domniei dinastiei şiite. Criza provocată de succesiunea la funcţia de calif de la sfârşitul secolului XI i-a împărţit pe ismailienii şiiţi din nou în două, unii care îl susţineau pe fiul mai mic al califului decedat, alţii care ţineau partea fiului mai mare, Nizar. După arestarea şi execuţia lui Nizar, de teama represaliilor, adepţii acestuia în frunte cu Hassan ibn Sabah s-au refugiat în Persia, la Alamut. Parte integrantă a sectei care l-a susţinut pe Nizar, Asasinii mai sunt cunoscuţi şi sub numele de *nizariţi*. Din rândul urmaşilor nizariţi din lumea contemporană, se distinge prinţul Karim Aga Khan al IV-lea, unul dintre cei mai bogaţi şi enigmatici arabi, care fascinează prin personalitatea şi viaţa sa ascunsă de ochii lumii.

În 1193, după mai bine de treizeci de ani, cât i-a condus pe Asasini, Bătrânul din Munte a închis ochii. Invazia mongolă din 1256 a distrus cetatea de la Alamut şi a lichidat comunitatea ismailiană cuibărită acolo. Căpetenia lor, Hassan ibn Sabah, murise în 1124, iar dintre imamii care i-au succedat niciunul nu s-a mai ridicat la autoritatea lui. După moartea lui Rashid al-Din Sinan, secta Asasinilor a intrat în declin, atentatele s-au rărit, iar în 1270, cu toată masivitatea zidurilor de apărare, cetatea a cedat sub atacul luptătorilor mameluci, conduşi de sultanul Baibars. Singurele lucruri care au rămas au fost sinistrul renume şi faima întunecată a Asasinilor, urmat astăzi ca model de jihadiştii şiiţi ismailieni ce visează la refacerea *califatului islamic* pe întreg teritoriul arab, şi, de se poate, dincolo de fruntariile Orientului Apropiat.

Această parte a lumii este un teren minat, misterios şi greu de înţeles fără a-i cunoaşte istoria. Nimic nu se dezvăluie călătorului dacă acesta nu face un efort personal de informare. Fără trecut, prezentul lumii arabe nu poate fi descifrat, el apare labirintic, haotic şi confuz.

La ora actuală, jihadul şiit este dus pe două fronturi: în arealul arab, unde a luat forma aberant fanatizată şi perimată a unui califat/Stat islamic şi contra ţărilor vest-europene, inclusiv SUA, considerate inamice ale Islamului.

ENIGMATICUL BULGAKOV SAU SCRIITORUL, ACTORII ȘI TEATRUL

Ştim că Mihail Bulgakov este un autor care trăieşte simbolul metaforic ermetizat, transformându-l în fantastic. *Magul negru* din *Maestrul şi Margareta,* confirmă acest lucru. La polul opus se află această *Casă a Zoikăi,* care se scutură de metaforă, păstrând totuşi un timp, starea de ambiguitate a lucrurilor, a sistemelor, a oamenilor.

Am constatat, cu mare bucurie, că mai există încă în lumea noastră tehnologizată un dor de sacru, o sete de frumos. Reîntoarcerea omului la aceste principii îi redă vieții dimensiunea ei inițială.

Probabil nu m-ați crede dacă v-aș spune că în micul nostru Paris sălile de teatru sunt arhipline, că acum în anul 2014 multe spectacole se joacă totuși cu casa închisă. Nu m-ați crede cu siguranță, dacă v-aș spune că o stagiune întreagă nu am reușit să obțin un bilet la *Sinucigașul* și că doar o întâmplare fericită a făcut să pot obține unul la *Casa Zoikăi* (doar pentru că cineva înaintea mea, ceruse, din greșeală, două bilete în plus . Da, despre *Casa Zoikăi* vreau să vă vorbesc acum, când sentimentele s-au sedimentat puțin, intrând în matcă.

Un regizor și o distribuție de excepție pentru un autor pe măsură. Văzusem de curând în aceeași regie, a regretatului Alexandru Tocilescu, piesa *Poker* de Adrian Lustig. Tulburătoare și ancorată în real. În *Casa Zoikăi* însă realitatea se desprinde din mâinile noastre. Jocul scenic se trăiește cu fiecare respirație. Știm că Mihail Bulgakov este un autor care trăiește simbolul metaforic ermetizat, transformându-l în fantastic. *Magul negru* din *Maestrul și Margareta*, confirmă acest lucru. La polul opus se află această *Casă a Zoikăi*, care se scutură de metaforă, păstrând totuși un timp, starea de ambiguitate a lucrurilor, a sistemelor, a oamenilor.

Nu voi rezuma această piesă, nici nu voi face o prezentare a subiectului său. Ar fi păcat să vă suprim șansa de a retrăi o etapă de viață, de a vă aminti ceea ce a fost cândva, de a defini singuri binele și răul. Am însă două indicii : romanul *Toamna patriarhului* (1975) al regretatului nostru contemporan Gabriel García Márquez și *piesa Patriotica română* (1956) de Mircea Ștefănescu se înscriu în același decor.

Pentru a nu lăsa totuși o tăcere sumbră peste cuvinte, am să vă spun că rolul Zoikăi (Zoia Denisovna Pelţ, stăpâna apartamentului și a atelierului) este interpretat de Virginia Mirea, rolul vărului ei, Alexandr Tarasovici Ametistov, de George Mihăiță (directorul Teatrului de comedie din București), rolul contelui Pavel Feodorovici Obolianinov de Gelu Nițu, rolul cameristei Maniuşka de Mihaela Teleoacă, rolul directorului comercial Boris Semionovici Gus-Remontnîi de Valentin Teodosiu (inegalabilul Gheorghe din *Ion* al lui Liviu Rebreanu sau *Răspopitul* din *Păcală se întoarce*) iar rolui președintelui comitetului de bloc Anisim Zotikovici Portupeia este interpretat de Gheorghe Dănilă. Vă era dor de aceste nume mari ale teatrului românesc ? Alături de domniile lor, *Casa Zoikăi* se umple de actori tineri, frumoși, talentați: Emilia Popescu (Alla Vadimovna), Dragoş Huluba (Heruvim, Chinez), Adrian Ciobanu (Gandzalin, Chinez), Eugen Racoți (Poetul), Petre Dinuliu (Robber), Marius Drogeanu (Vanecika), Candid Stoica (Tovarășul Petruhin), Simona Stoicescu / Smaranda Caragea (Maria Nikiforovna, Prima doamnă iresponsabilă), Teodora Stanciu (A doua doamnă iresposabilă), Mihaela Măcelaru (A treia doamnă iresponsabilă), Andreea Samson / Roxana Grecu (Lizanka, Croitoreasa), George Grigore (Corp de mort), Roxana Ciuhulescu (Madam Ivanova), Marius Bugi, Andreea Dardaiac, Elena Dumitrescu, Cezar Grumăzescu, Adina Hotinceanu, Cristina Ion, Alina Popa, Mihai Savu, Betina Schicht, Andra Ștefan (Spiritele).

Foto : Pascal Pamfil Iulian Drăghici

Vă invit să vedeți această piesă, să simțiți poezia de dincolo de scenă, să vibrați la durerea ei mută, să vă bucurați de liberatatea cuvântului, să admirați marii noștri actori într-o piesă clasică cu substrat mereu actual. *Casa Zoikăi* e un spațiu simbolic, între lacrimă dorință și vis. Fiecare om care se va putea regăsi aici, va înțelege binecuvântarea aripilor, va prețui măreția zborului, la propriu și la figurat.

AMALIA ELENA CONSTANTINESCU

În spaţiul reflexivităţii

Dacă în volumele anterioare de poeme Monica Larisa Manafu avea predispoziţia de a surprinde ipostazele frapante ale realităţii imediate, o dată cu noua sa culegere lirică intitulată ,,Strigăt în Calea Lactee" se produce o decantare a universului imagistic şi o evidentă înclinare spre un spaţiu al meditaţiei. În consecinţă, aria reflexivităţii s-a extins, rezultând o mai pregnantă notă de abstractizare, o predilecţie pentru interogarea marilor teme existenţiale.

Astfel, ideea sâmburelui cosmic, a întunericului originar care ne înconjoară, naşte în fiinţa fragilă un imens flux al uimirii, sentimentul unicităţii ancestrale – viziune ce se contureazǎ în poemul ,,Există un sâmbure unic, imens": ,,Există un sâmbure unic, imens,/ Din care ar putea ţâşni toate, deodată, / Dar Întunericul precum un tren ultrarapid/ M-ajunge din urmă, mă-ntrece,/ Eu nefiind decât o Mirare/ Care se destramă în puzderie de mirări,/ De jur împrejurul lui,/ Deşi el nu lasă nici cel puţin să se bănuie/ Ce-ar putea ascunde-n interior,/ Din moment ce, închis între/ Lemnoasele-i cochilii,/ Devine şi mai dens./ Şi n-am să pot spune niciodată,/ Nimănui,/ Că am certitudinea conform căreia/ Cineva ar fi trecut pe aici,/ Ar fi pierdut acel sâmbure/ Sau pur şi simplu l-ar fi aruncat,/ Intenţionat, printre dinţi,/ După ce ar fi devorat Fructul oprit". (,,Există un sâmbure unic, imens.")

După cum se vede, poemul prezintă într-o manieră familiară, care îmbină sobrietatea conceptului cu stilul colocvial, o cosmogonie în surprinzătoarea interferenţă a infinităţii cu percepţia senzorială a materiei finite ce aspiră la datul său iniţial. Este intuiţia punctului ce se înscrie în indeterminare, ori a clipei încrustate în durată, având ca efect în universul interior, afectiv, sensibil, gustul şi conştiinţa unei perpetue neîmpliniri: ,,Dintre toate Posibilităţile nu pot decât să traversez,/ Râul revărsat, având sub braţ un Capăt de pod,/ De s-ar spune că duc Dincolo Veşnicia,/ Care n-a venit, n-a plecat şi-i amăruie". (,,În cele din urmă adorm şi visez")

Introspecţia, în acest peisaj eterat până în cele mai palpabile articulaţii ale fiinţei foarte mărginite, este, categoric, o întoarcere, toate căutarile şi întrebările, ca şi încercarea de a privi mai departe, duc înapoi, spre înţelesuri ce nu se lasă uşor descifrate:,, Înapoi în ieri până îţi şlefuieşti/ O umbră, mersul biped,/ Până nu-ţi găseşti un prezent/ În care să prinzi rădăcină!/ Înapoi într-o altă neorânduire/ Să scapi de fărâmiţarea prezentă,/ Care te macină precum un fior/ Din gerul de la Polul Nord!/ Înapoi, înapoi, înapoi,/ Până vei găsi firul subţire al drumului tău/ Între a nu fi şi-a fi e o poveste de spus/ Doar zorii par alţii, ziua-i aceeaşi oricum!"(,, Înapoi, înapoi, înapoi")

Urmând ,,firul subţire al drumului tău" pe <istmul> care leagă realitatea de cele-nchipuite, traseul existenţial conduce spre o iluminare a necunoscutului primordial, de a cărui <vedere> se leagă, însă, conştiinţa ireparabilei pierderi de sine în neantul trecerii:,, Căci n-o să-mi mai văd nici măcar/ Gândurile cum,/ Lovindu-se de câte-o oglindă,/ Cad în mici grohotişuri,/ Pe resturile zilei trecute./ O să-mi pierd până şi golful/ În care mai ancorează iluzii,/ Nebănuitele zboruri, nocturne,/ Ori înfrigurarea aşteptărilor/ De-a decola în zori,/ Când dinspre larg mult prea îndârjite/ Aluviunile, straturi peste straturi,/ Vor face invizibile chiar/ Uitatele veacuri." (,,Uitatele veacuri")

Un alt accent al reflecţiei este constatarea imensei risipe a materiei universale în raport cu infinitatea şi fragmentarismul vieţuirii (,,Atâta risipă a materiei în jur/ Şi doar o zbatere larvară căreia/ Trebuie să mă supun"). Disiparea întregului iniţial a generat o lume cel puţin bizară, fără consistenţă raţională, asemenea unui conglomerat de forme şi manifestări ilogice, paradoxale: cerul s-a dizolvat în ,,ape toxice", copacul are frunze metalice, stâncile sure devin gânditoare, ploile sunt acide, prezentul e plin de ,,coagulări fantomatice" etc. Doar un ,,pieton al Întâmplării" aspiră ca strigătul lui să dea ocol Căii Lactee cu ,,stele mişcătoare-n grohotiş", spre a-i aduce de-acolo ,,într-o cochilie de scoică/ Secunda încă netrecută". Încrederea străbaterii acestui spaţiu este mult prea firavă, mult prea anemică, asemenea imaginii tremurate a unui ,,mugur alb" abia întrezărit în furtuna elementelor astrale.

Poemele din acest volum nu numai că au o încărcătură emoţională maximă, dar chiar definesc o anumită sensibilitate poetică pentru care universul imaginar pare mai plin de substanţă decât cel real. Astfel, Disperarea ,,şi-a dat foc într-o piaţă publică", Întotdeauna are culoarea albă, iar Nicăieri este albastru, Amintirea este ,,pâinea gândului", iar ,,Hazardul e parte din resturile pe care/ Le retrăim"... Neantul, Absenţa, Nimicul, Speranţa, Credinţa, Nevăzutul, Închipuirea, Necunoscutul, Veşnicia, Pustiul, se încarcă de materialitate, pe când cele deja ştiute se dematerializează devenind părţile unui desen ce poate fi şters şi refăcut:,, Ai nevoie întâi de un burete imens/ Cu care să ştergi Cerul şi Pământul/ Şi numai după aceea să-ncepi/ Cu mici desene pe nisip sau pe nori."(,,Stropi de linişte cristalizează nevăzuţi")

În această viziune toate vin de undeva, din increat, prin pătrunderea gândului şi a reveriei, în dorinţa găsirii unor răspunsuri la monologul interior ce răzbate în versuri. Identitatea însăşi pare a fi incertă, iluzorie, imprecisă asemenea senzaţiilor care ne încearcă uneori:(,,Numele-mi acoperă o parte din identitate,/ Cealaltă e o claviatură a Necunoscutelor").

Din acest amplu registru de sonuri ce tind ,,a rotunji stări/ Prin cuvinte "într-o stranietate imagistică şi ideatică, se decupează, totuşi, zona de luminozitate a unor dimineţi de reîntoarcere în sine, într-un ,,portativ muzical de lungi aşteptări", sugerând revenirea în spaţiul certitudinii şi al inflexiunilor calme:,, Dimineţi ca nişte urzeli de cărări/ Ai unor posibili paşi,/ Ai unei închipuiri,/ În timp ce eu sunt bântuită/ De-o necruţătoare sete de-mplinire,/ De foame de spaţiu,/ De-o furtună electromagnetică,/ Teleghidată,/ De certitudinea de-a mă şti/ Undeva, acasă."(,,Dimineţi"). ,,Strigăt în Calea Lactee" este proiecţia lirică a mesajului revenirii la ordinea simplă, liniştitoare şi familiară, de care fiinţa umană are nevoie.

FLOREA MIU

litere

Ştiri de la Centrul Cultural Piteşti

■ „Între Isarlâk şi Bestiar” s-a numit expoziţia de pictură, realizată de Cristina Aurelia Ionescu Berechet şi organizată la Complexul Expoziţional „Casa Cărţii”, de Centrul Cultural Piteşti şi Asociaţia „Arhitect D. Ionescu Berechet”. Originară din Costeşti, autoarea a absolvit Liceul de Artă „Dinu Lipatti” din Piteşti, Secţia Grafică şi Facultatea de Teologie Ortodoxă, Secţia Conservare – Restaurare, din cadrul Universităţii Bucureşti. Este ilustrator de carte pentru copii, fotograf, şi artist plastic liber-profesionist. Şi-a prezentat lucrările în cadrul unor expoziţii individuale şi colective în Bucureşti, Câmpulung, Piteşti, Curtea de Argeş şi în Bulgaria. Cristina Aurelia Ionescu Berechet pictează din fragedă copilărie şi şi-a propus să se remarce în ţară, dar şi peste hotare, cu lucrări pe teme atipice. Expoziţia vernisată la Casa Cărţii este un argument în acest sens. La eveniment i-au fost alături poetele Lucreţia Picui, Denisa Popescu, artistul plastic Marius Ivanovici, familia, prietenii, elevi şi cadre didactice de la Şcoala Gimnazială „Nicolae Iorga” şi Liceul Tehnologic „ASTRA”.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat lansarea noului număr al Revistei - document „Restituiri”, publicaţie trimestrială, editată de instituţia de cultură. Istoricii Marius Chiva, Marian Toma, Aurelian Roman, judecătorul Marius Andreescu de la Curtea de Apel Piteşti şi consilierul judeţean Marius Postelnicescu, toţi membri ai colectivului redacţional, au vorbit despre rolul revistei „Restituiri” în spaţiul editorial local şi naţional şi au prezentat puncte de vedere, pe marginea articolelor pe care le semnează, în numărul pe luna septembrie. Evenimentul editorial a stat sub semn aniversar, întrucât în 2014, revista Restituiri împlineşte un deceniu de la prima apariţie editorială, iar Clubul de Istorie „Armand Călinescu”, în cadrul căruia au fost puse bazele revistei, sărbătoreşte 14 ani de la înfiinţare.

Totodată, a avut loc şi un simpozion cu tema „Armand Călinescu - Putere, autoritate şi sacrificiu, prilejuit de împlinirea a 75 de ani de la moartea demnitarului român.

■ Eveniment inedit la Centrul Cultural Piteşti. Instituţia de cultură a pus bazele unei noi mişcări culturale, sub genericul „Armonii Carpatine”. Manifestarea, care se va desfăşura lunar, este susţinută de Liga Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni, Filiala Argeş, şi de Grupul Vocal „Armonia”, din cadrul Centrului Cultural Piteşti. Sub îndrumarea scriitorului Nicolae Cosmescu, redactorul-şef al Revistei Carpatica şi a col.(r) Nicolae Perniu, coordonatorul Grupului Vocal „Armonia”, membrii celor două entităţi culturale au prezentat un program artistic, de impact la publicul larg. În cadrul Cenaclului „Armonii Carpatine”, artiştii de la Grupul Vocal „Armonia” au interpretat melodii de suflet, iar poetul Adrian Mitroi, scriitorii Ion Dincă şi Nic Petrescu, membri ai ligii, şi-au prezentat creaţii mai vechi şi mai noi. Totodată, a avut loc şi lansarea noului număr al revistei „Carpatica”, publicaţie trimestrială a Ligii Scriitorilor din România şi de Expresie Română de Pretutindeni, Filiala Argeş, care apare sub egida Centrului Cultural Piteşti.

■ Ziua Internaţională a Persoanelor Vârstnice a fost sărbătorită la Piteşti, printr-un spectacol, desfăşurat la Teatrul „Alexandru Davila”. Manifestarea, organizată de Consiliul Judeţean Argeş şi de Primăria Municipiului Piteşti, a fost susţinută de artişti de la Secţia Estradă a Teatrului Davila, Valentin Grigorescu şi Grupul Vocal „Zavaidoc”, din cadrul Centrului Cultural Piteşti, Orchestra „Doina Argeşului”, Ansamblul „Dorul” şi solişti de muzică populară, din cadrul Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Argeş. În timpul spectacolului, animat de maestrul coregraf Dorin Oancea, doamnele din public au primit flori, din partea organizatorilor.

Preşedintele Consiliului Judeţean Argeş, Florin Tecău, primarul Municipiului Piteşti, Tudor Pendiuc şi directorul Teatrului „Alexandru Davila” , Sevastian Tudor le-au transmis mesaje de suflet pensionarilor, de ziua lor.

■ Centrul Cultural Piteşti a organizat în Complexul Expoziţional „Casa Cărţii”, în zilele de 4 şi 5 octombrie, mişcarea culturală „Poarta Către Tine”, a treia ediţie. Evenimentul, desfăşurat sub deviza „O Mână Întinsă Artei” şi coordonat de promotorul cultural Sabina Laiber, a reunit artişti consacraţi şi amatori din judeţul Argeş şi din Bucureşti. Manifestarea a cuprins o expoziţie de pictură, grafică, sculptură, creaţie vestimentară, recitaluri de muzică populară, folk, beat box, precum şi o spectaculoasă demonstraţie de arte marţiale. La „Poarta Către Tine” au participat Anca Sigartău, Manuela Cara, Antonio Vigu, Mari şi Vlad Bratu, Laurenţiu Popa, Radu Ştefan Tatan, Florin Ciocârlie, Luca Manole, Vlad Bilous, Silviu Manda, Corina Cialicu, Lidia Nica, Andreea Tucan, Cosmina Elena Georgescu, Mădălina Vasile, Olivia Amza, Eugen Amza, Doina Gabriela Panaete, cărora li s-au adăugat şi alţi iubitori de cultură.

■ Centrul Cultural Piteşti, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” a organizat o nouă ediţie a dezbaterilor publice lunare, sub genericul „Lumea Azi”. Tema reuniunii a fost „Isis - Statul Islamic- Teroare şi Terorism”, la care şi-au exprimat opiniile, istorici şi pasionaţi de istorie. Despre noul focar de conflict din Orientul Mijlociu au vorbit istoricii Marius Chiva, Marian Toma, Aurelian Roman şi col.(r) Ion Stan.

■ Centrul Cultural Piteşti şi Fundaţia literară „Liviu Rebreanu” au organizat prezentarea colecţiei de basme şi povestiri SF „Cătălin”, de scriitoarea Valentina Nichifor. Născută în judeţul Orhei, din Republica Moldova, şi stabilită în municipiul Câmpulung, autoarea se defineşte ca fiind un cocktail din 4 seminţii: rusă, română, poloneză şi franceză. Este de profesie contabilă, dar chemarea către cultură a impulsionat-o să urmeze cursurile de pictură ale Şcolii Populare de Arte din Piteşti, la clasa artistului plastic Gheorghe Vrăneanţu, precum şi cursurile de Design, din cadrul aceleiaşi instituţii. Se declară o persoană care are capacităţi extrasenzoriale şi spune că a primit diploma de „Specialist în Radiestezie”, de la Societatea Română de Radiestezie. Are şi pasiunea scrisului, publicând până acum 10 cărţi de povestiri şi proză cu caracter ezoteric, şi volume de poezie. Are în pregătire cartea cu caracter ezoteric „ Soarele ascuns”, lucrarea „Din psihologia animală” şi romanul cu caracter autobiografic „Ivana”. Despre creaţia literară a Valentinei Nichifor au vorbit preşedintele Fundaţiei literare „Liviu Rebreanu”, poeta Allora Albulescu Şerp şi jurnalista Dorina Mihai.

■ Atmosferă de sărbătoare câmpenească în centrul Piteştiului. Primăria Municipiului Piteşti şi Consiliul Local organizează în perioada 10 - 19 octombrie, în Piaţa Vasile Milea, târgul “Toamna Piteşteană”. Tradiţionala manifestare cuprinde o expoziţie cu vânzare de produse agro-alimentare, legume, fructe, must, terase cu mici, pastramă şi alte derivate din carne, dar şi spectacole de muzică, pentru toate gusturile. Târgul “Toamna Piteşteană a fost inaugurat de oficialităţile judeţene şi locale, care au vizitat expoziţia şi au cumpărat câte ceva din abundenţa de bunătăţi specifice sezonului.

■ Târgul „Toamna Piteşteană” le-a umplut vizitatorilor atât gospodăria cu bunătăţi de sezon, dar şi cămările sufletului, cu spectacole de muzică, pentru toate gusturile. Pe scena din Piaţa Vasile Milea, Primăria Municipiului Piteşti, prin Centrul Cultural Piteşti le-a oferit amatorilor de voie bună, recitaluri de muzică tânără, susţinute de Ţiberiu Hărăguş, Grupul Folk „P620”, Alexandra Leu, surorile Georgiana şi Ştefania Costache, Laurenţiu Popa, Trupa de rock „Lime” şi Trupa de rock „Simbolic”. Manifestările culturale au cuprins şi spectacole de folclor, susţinute de Valentin Grigorescu, Grupul Vocal „Zavaidoc” şi Taraful „Zavaidoc”, Victor Buştean, Ansamblul de Copii „Zavaidoc”, Violeta Dincă, Daniela Cernea, Iulian Ghiţă, Rodica Oprican, Veronica Dinu, Mitică Tavă, Florin Ciocârlie, Marian Tudor, Alin Matei, Grupul Vocal „Armonia”, Ansamblul Folcloric „Doruri Argeşene”.

Atmosfera de sărbătoare a cuprins numeroşi spectatori, care au încins dansuri, pe melodiile interpretate de artiştii argeşeni.

CARMEN ELENA SALUB

Între Isarlâk şi Bestiar

Poarta Către Tine

Toamna Piteşteană

O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendinţa scriitorilor actuali – incitaţi de tehnica ultramodernă – este să trimită acelaşi text la cât mai multe publicaţii. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunţăm pe colaboratorii noştri că *Argeş* nu publică decât texte originale, care nu au apărut iniţial în volume, reviste etc., iar textele nu le primeşte decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat cu artă persană.

Revista **ARGEŞ** poate fi procurată şi prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediţie fiind suportate de către expeditor. **IMPORTANT!** Vă puteţi abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poştal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Piteşti, Casa Cărţii, Piteşti, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură *Argeş* poate fi procurată în Bucureşti de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEŞ
● **Revistă lunară de cultură**
● Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Piteşti** şi a **Uniunii Scriitorilor din România**
● Editată de **Centrul Cultural Piteşti**
● Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC, Arhiepiscop al Argeşului şi Muscelului
Redactor-şef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com, http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIŢĂ
Secretar de redacţie: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com, http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ŞENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacţia: Piteşti, Casa Cărţii, Centrul Cultural Piteşti; **http:** www.centrul-cultural-pitesti.ro; **e-mail:** revista_arges@yahoo.com **tel.:** 0248/216348, 219976 **fax:** 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeşul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGEŞ** răspunde moral şi juridic de conţinutul afirmaţiilor sale. Textele şi fotografiile aduse în redacţie nu se înapoiază.

actualitate

Mihai Barbu

Se auzea încet un cântec grecesc şi, la un moment dat, versurile lui au căpătat un înţeles aparte: cântecul spunea că atât timp cât se aude muzica, cel ce ascultă merită dragostea Elenei din Troia...

Scene din viaţa unui kerkyrian filosof şi a unui barbar dornic să afle

Ce este, oare, acest lucru numit, de greci, Viaţă? (II)

Grecia e, neîndoios, o ţară de filosofi. Tatăl tuturor filosofilor e considerat a fi Thales care a trăit între 640 î.H. şi 546 î.H. După el au rămas următoarele fraze nemuritoare: "Pentru trei lucruri îi sunt recunoscător soartei: în primul rând că m-am născut om şi nu fiară, în al doilea rând pentru că sunt bărbat şi nu femeie şi în al treilea rând pentru că sunt un grec şi nu un barbar". Tot de la el am aflat că cel mai greu lucru din lumea asta e "să te cunoşti pe tine însuţi" iar cel mai uşor lucru este "să dai sfaturi". Într-o vară târzie a anului 2014, am fost într-o insulă din marea Ionică (şi) pentru a afla dacă grecul avea sau nu dreptate privitor la ceea ce spusese el cu mai bine de două milenii şi jumătate în urmă.

Două minunate capete încoronate, două "cuiburi" marine, un singur destin. Sugerat de Borges...

Sfârşitul secolului XIX a avut norocul să vadă urcate pe tron, două femei nemaipomenit de frumoase şi cu destine, în mare parte, asemănătoare. E vorba de Regina Maria a României şi de împărăteasa Elisabeta a Austro-Ungariei. Amândouă s-au măritat de tinere. Sissi s-a căsătorit dintr-o dragoste la prima vedere, la doar 16 ani, cu Franz Ioszef iar Maria a fost măritată din raţiuni de stat, la 17 ani, cu viitorul rege Ferdinand. Sissi cu Franz erau veri primari şi a fost nevoie de o dezlegare de la Sfântul Părinte pentru ca această căsătorie să poată avea loc. De Maria era îndrăgostit viitorul rege George al V-lea al Angliei dar, mult mai înţelepţi, părinţii lor s-au opus unei căsătorii între veri primari. Foarte repede, amândouă au ajuns extrem de deprimate de viaţa pe care o duceau la curte. Din nefericire, fiecare din ele a avut un copil care li s-a stins din viaţă la o vârstă extrem de fragedă. Sissi a fost terorizată de soacră iar Maria de rigoarea nemţească a regelui Carol I, "der onkle". Amândouă şi-au găsit refugiul în călătorii şi, cu timpul, fiecare din ele şi-au întâlnit locul (sau "cuibul") lor de suflet în apropierea solară a mării. Regina Maria şi-a ridicat un castel la Balcic, pe Coasta de Argint a Mării Negre iar Sissi în Corfu, pe ţărmul Mării Ionice. "Înţelegându-i problema, regina Angliei i-a cedat iahtul ei regal pentru a călători", ne-a explicat, cu subînţeles, ghidul grec. În anul 1861, Sissi a ajuns în Kerkyra şi a fost găzduită de comisarul englez Sir Henry Storks în vila sa, Mon Repos, din Kanoni. A revenit, în trecere, în 1876. A rămas acolo vreme de trei luni. S-a reîntors în Kerkyra peste cinci ani şi a fost oaspetele de vază a consulului austriac, baronul Varsberg. A treia călătorie în insulă, cea din 1888, a fost întreprinsă după moartea iubitului său tată. A fost găzduită de un înstărit intelectual grec, pe nume Petros Vrailas. Atunci, Sissi a văzut o vilă, la Gastouri, şi acolo a hotărât să-şi construiască "cuibul" marin. Ea a cumpărat vila şi a demolat-o imediat ridicând, în locul ei, un frumos palat pe care l-a botezat "Achillio", după numele marelui erou homeric. Zece ani s-a bucurat, intermitent, Sissi de palatul său. În septembrie 1898, împărăteasa a avut proasta inspiraţie să călătorească incognito la Geneva. A tras, împreună cu baroneasa Sztaray, la hotelul Beau Rivage. Un extremist italian, Luigi Luchini, a aflat cine e una din acele femei şi a vrut să intre în istorie chiar şi pe uşa din dos. A aşteptat în faţa hotelului şi a oferit doamnelor un buchet de flori. Când Sissi s-a aplecat să miroase florile (răului), teroristul i-a împlântat o lama de cuţit în inimă. Corsetul strâns al împărătesei părea să fi atenuat şocul loviturii. Împărăteasa s-a îmbarcat pe un vapor să treacă pe malul celălalt al lacului dar n-a reuşit decât să traverseze Styxul. Pe vas, împărăteasa a leşinat iar puţin mai târziu a murit la hotelul Beau Rivage. Era, la 10 septembrie 1898, în vârstă de 61 de ani. (Regina Maria a murit la 63 de ani. Dar în ultimii ei doi ani de viaţă a fost bolnavă...) Palatul Achelion a fost cumpărat de împăratul Germaniei Wilhelm al II-lea şi, după mai multe tribulaţii, a ajuns în proprietatea statului grec. Satul Gastouri trăieşte şi acum, boiereşte, de pe urma moştenirii lăsate de împărăteasa Sissi. Ne-a confirmat asta şi tânărul Stefanos, proaspăt bacalaureat, care trudea în vacanţă la taverna tatălui său. Taverna se afla la o aruncătură de băţ de Achilion. Stefanos ne-a făcut, după propria-i mărturisire, chiar cu mâinile sale, un suc de portocale (pitice), o cafea grecească la ibric (medium size) şi ne-a oferit o apă minerală rece. Ne-a spus că în toamnă va merge la Şcoala politehnică din Atena ca să devină inginer auto. Ăsta e un semn clar că afacerea părintească merge ca pe roate...

Post Scriptum

Ne-am întors tot pe jos dar pe un drum aflat, acum, într-o pantă descendentă. Soarele şi-a mai potolit din apriga-i dogoare. La Hotelul Alexandros ne aştepta o seară grecească. Cum era un spectacol interactiv, unul din cântăreţi ne-a provocat să participăm, vocal, la intonarea refrenului. Localul avea şi o terasă drept pentru care grecul ne-a împărţit în două grupe: "Inside" şi "Outside" care trebuiau să se întreacă, între ele, în măestria corului. Şi atunci mi-am adus aminte de un text legat de greci şi de Grecia pe care l-am găsit în biografia lui Borges scrisă de Edwin Williamson. Citiţi-l, vă rog, cu atenţie: "Se auzea încet un cântec grecesc şi, la un moment dat, versurile lui au căpătat un înţeles aparte: cântecul spunea că atât timp cât se aude muzica, cel ce ascultă merită dragostea Elenei din Troia; atât timp cât se aude muzica, Ulise se va întoarce în Ithaca. Ascultând acest cântec, Borges a înţeles că viaţa lui Abramowicz nu se sfârşise, că dragul lui prieten era cu ei în seara aceea. Impresionat la culme de această revelaţie, le-a rugat pe Maria (Kodama) şi pe Isabelle (Abramowicz) să ridice paharele şi să bea în amintirea lui Maurice. În acea noapte, Borges şi-a descris epifania: În noaptea asta pot plânge ca un bărbat. Simt cum mi se rostogolesc lacrimile pe obraji fiindcă ştiu că nu există nici un lucru pe pământul ăsta care să fie muritor şi care să nu-şi proiecteze umbra. În noaptea asta, Abramowicz, mi-ai spus fără cuvinte că trebuie să intrăm în moarte ca într-o petrecere."

reportaj